

វិក្កយ

ស្ថាប័នរម្យ

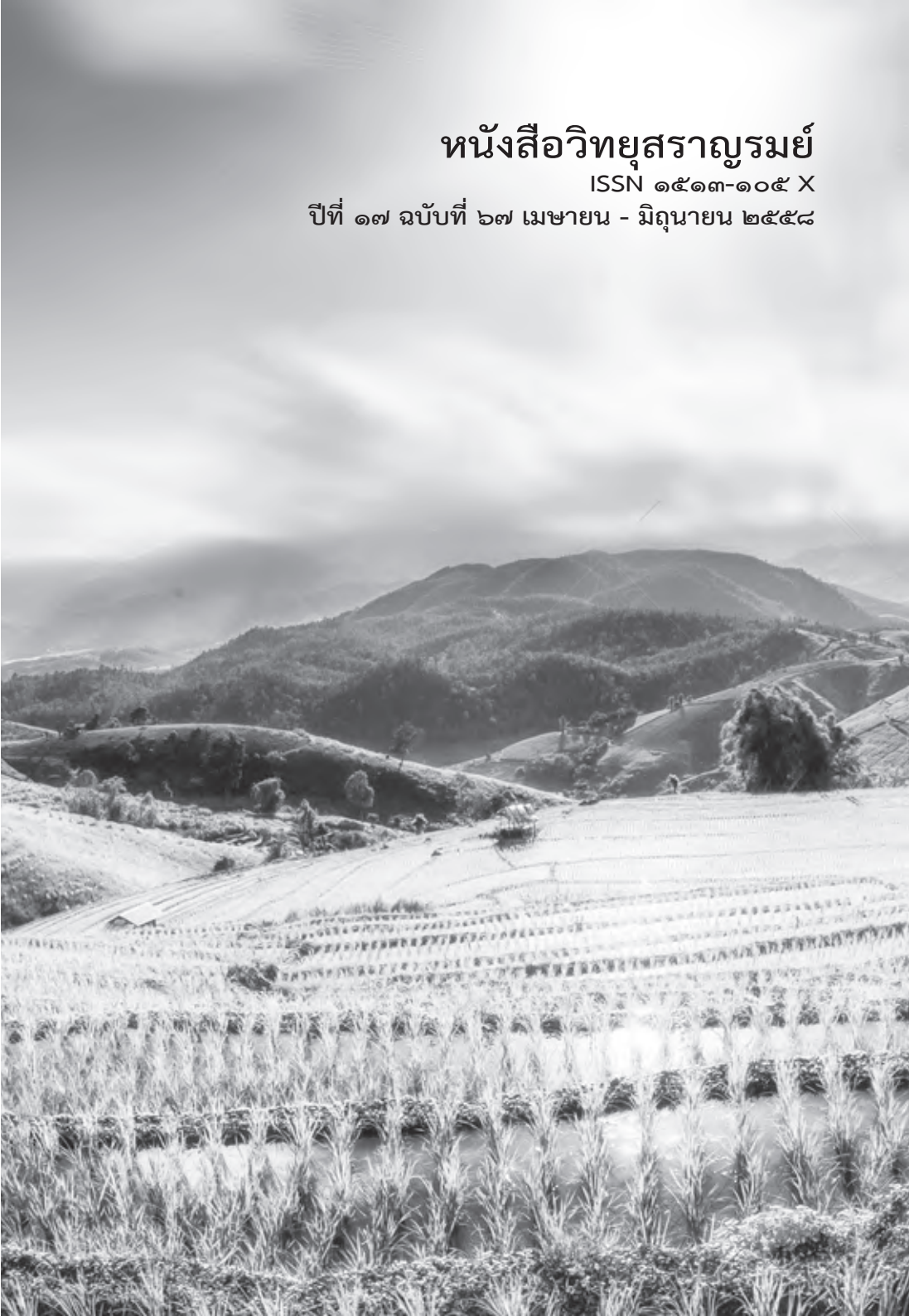

ឋី ១៧ ឈីរី ៦៧ មេរាយ - ឋីរុរាយ ២៥៥៨ ISSN ១៥១៣-១០៥ X

หนังสือวิทยุสาราณรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๗ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๘

สารบัญ

หน้า

ถ้อยแถลง

๖

อาเศียรวาท

๙

พญาครุฑ (ปฐมบท)

๑๐

พระมหाराชาครูพิธิศรีวิสุทธานุวิบูลย์เวทย์บรมหงส์ พรหมพงศ์ พญาจารย์
พราหมณ์ตรัน บุรณศิริ

“เอกมหากษัตรา” จากอาเศียรวาทสู่ท่วงทำนอง

๑๙

สาธิต ทรงทรัพย์

“พ่อ – Bapu: Love for the Nation”

๒๕

กมลวรรณ ศรีโพธิ์ศิลป์

วังสระปทุม และพิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

๓๗

ขวลิ อมาตยกุล รองราชเลขาธิการในพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี

การเจริญสติเพื่อพัฒนาคน พัฒนาชาติ

๔๕

ดร.ณัชร สยามวาลา

บทสวดมนต์บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพม่า

๕๖

แผ่นดินไหวในประเทศไทย โอกาสการเกิดภัยธรรมชาติ

๕๗

และวิธีการรับมืออย่างรู้เท่าทัน

ปิยนภ ชวนเชย

อิหร่านผ่านเลนส์ : การปฏิวัติอิสลาม

๖๗

อิทธิมนต์ สุเมิตไพบูลย์

นิทรรศการ “มัวร์อกโกยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน

๗๕

(Maroc médiéval - Un empire de l’Afrique à l’Espagne)”

ที่พิพิธภัณฑสถาน Louvre กรุงปารีส

นายชญา ภัทราชัย สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต

นักการทูตไทยในเอริโอเปีย ตอนที่ ๒ เดินทางสู่กาฟทวีป

๙๓

ชวน พิระมาน

โอมาน- ไทย : ความสัมพันธ์ฉันมิตรที่ยั่งยืน ๙๙
ดร.พรชัย ด้านวิวัฒน์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต
(เขตอาณาครอบคลุมสาธารณรัฐเยเมน)

จับตาต่างชาติลงทุนในแดนภารตะ ๑๐๘
ตอน เมื่อเจ้าอาณานิคมเดิมสยายปีกการลงทุน และบทเรียนราคาแพง
ดร.พรพิมล สุคันธวิช รายงานจาก สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจนไน

สหรัฐอเมริกาปรับเอมิเรตส์ : ๑๑๕
ประเทศที่ความมั่งคั่งและวิสัยทัศน์เวียนมาบรรจบ
ดลวีร์ วรานนท์ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอาบูดาบี

หนุ่มไทยในแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ ๑๒๘
นายอิทธิกร ไตรทศวิทย์ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทลอาวีฟ

“โซน” ไทย-กัมพูชา ศิลปะร่วมแห่งอนาคต ๑๓๘
สาธิต ทรงทรัพย์

ว่าด้วยโรคมะเร็ง (ตอนที่สอง) ๑๔๖
สัมภาษณ์ ศ.ดร.พญ.จิรายุ เอื้อวรางกุล

ธนาคารอิสลามในประเทศไทย ๑๖๒
ถอดเทป: สาธิต ทรงทรัพย์ / เรียบเรียง: รัฐพงศ์ วงษ์กันยา

ไปชมดอกทิวลิปป่าที่ดาร์เรห์บิต ๑๖๘
ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล

ชมฟุตบอลในสนามอาชาดี ๑๘๐
ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล

บทบาทของคู่สมรสนักการทูตในการช่วยส่งเสริมและ ๑๙๓
ผลักดันภารกิจทางการทูตในอิหร่าน
ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล

ข้าวแช่ชาวมอญ ๒๐๓
เบญจมาภ ทัฬหทอง

ศัพท์ทางการทูต ๒๐๖

ถ้อยแถลง

สวัสดีค่ะ
ท่านผู้อ่าน
หนังสือวิทยุสราญรมย์

เนื่องในโอกาสแห่งปีมิ่งมงคลที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม-
ราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ ปวงข้าพระพุทธเจ้า
ในนามของสถานีวิทยุสราญรมย์ ขอถวายพระพรให้ทรงมีพระพลานามัยแข็งแรง
เจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน และทรงเป็นมิ่งขวัญปวงชนชาวไทยตลอดไป

ฉบับนี้ ด้วยเป็นปีมิ่งมงคลที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม-
ราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘ เพื่อเป็นการถวาย
พระเกียรติ กองบรรณาธิการขอนำบทความเกี่ยวกับพญาครุฑลงตีพิมพ์
พร้อมด้วยบทความว่าด้วยเพลงพิเศษเอกมหากษัตรา บทความเกี่ยวกับ
นิทรรศการว่าด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและมหาत्मะ คานธี
รวมไปถึงบทความเกี่ยวกับวังสระปทุม

มีคำเปรียบเปรยว่า เวลาผ่านไปไวเหมือนโกหก เผลอไปเผลอมา หนังสือวิทยุสาราณรมย์ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๖๗ ประจำไตรมาสที่ ๒ ก็เสร็จมาเป็นเล่มให้ได้อ่านกันอีกแล้ว เป็นสัญญาณบอกว่า เวลาในปีนี ผ่านไปครึ่งปีแล้ว หลายอย่างเกิดขึ้นและผ่านไป ทั้งเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เนปาล แผ่นดินไวน้อย ๆ ในเมืองไทย ภูเขาไฟในญี่ปุ่นเริ่มมีแรงปะทุขึ้นมาอีกรอบ สถานการณ์การสู้รบในเยเมน ฯ เฮลิคอปเตอร์ตกที่ปากีสถาน จนสุดจะคาดเดาได้นับแต่นาทีนี้ต่อไป อะไรจะเกิดขึ้น จะดีหรือ จะร้าย จะทำให้ชีวิตมีความสุขหรือหดหู่ลงไปกว่าที่เป็นอยู่ แต่หวังว่าจะมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้น ใครคนหนึ่งเคยบอกไว้ ถ้าอากาศร้อน ก็ทำใจเย็นไว้ ๆ ลืมไปว่าร้อนเดี๋ยวก็จะเย็นเอง อีกครึ่งปีหลังที่เหลือ กองบรรณาธิการจะยังคงทำหน้าที่คัดสรรบทความดี ๆ ให้ท่านผู้อ่านติดตามอยู่เช่นเดิม อ่านให้สนุกสมกับที่รอคอยมานานคราวละ ๓ เดือนนะคะ

นอกจากนั้น ด้วยสถานการณ์ในตะวันออกกลางที่เริ่มคุกรุ่น กองบรรณาธิการเห็นควรรวบรวมบทความจากตะวันออกกลางให้อ่านกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคนั้น ทั้งจากโอมาน เรื่องโอมาน - ไทย : ความสัมพันธ์ฉันมิตรที่ยั่งยืน จากอิหร่านซึ่งมีอยู่ ๓-๔ เรื่องด้วยกัน เรื่องราวจากอิสราเอล หนุมไทยในแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ และจากโมร็อกโก เรื่องนิทรรศการ “โมร็อกโก ยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน (Maroc médiéval- Un empire de l’Afrique à l’Espagne)” ที่พิพิธภัณฑ์ Louvre กรุงปารีส

แน่นอนค่ะ หนังสือวิทยุสาราณรมย์เป็นหนังสือรวมรส บทความอื่น ๆ ในฉบับนี้ก็อปรด้วยบทความหลากหลายประเภท หลากรส และหลากหลายแนว อาทิ บทความเรื่องโรคมะเร็ง (ตอน ๒) สถานการณ์ภัยพิบัติ ข้าวแช่ขามอนุชนนักการทูตเอธิโอเปียตอน ๒ โขนกัมพูชา ศิลปะแห่งอุษาคเนย์ เป็นต้น และปิดท้ายด้วยบทความเรื่อง “ศัพท์ทางการทูต” ที่มีมาต่อเนื่องทุกฉบับ

แผนสถานีวิทยุสราญรมย์นิยมรับฟังรายการทางคลื่น AM 1575 kHz เดียวนี้ ในหลายพื้นที่มีสัญญาณอินเตอร์เน็ต ไม่ใช่แค่คลื่นวิทยุเท่านั้น ดังนั้น หากสัญญาณไม่ชัดเจนหรือรับฟังไม่ได้ สามารถฟังวิทยุได้ทางอินเตอร์เน็ต saranrom.mfa.go.th หรือจะติดต่อผ่าน facebook จากที่อยู่ www.facebook.com/ThaiMFA และทาง YouTube รายการ “สายตรงบัวแก้ว” ได้จากเว็บไซต์ www.mfa.go.th แล้วจะไม่พลาดรายการใดอีกต่อไป

เราชาวสถานีวิทยุสราญรมย์บรรจงเขียนงานและละเมียดกับการ จัดรายการวิทยุ แต่ไม่รู้ว่าจะถูกใจท่านผู้อ่านมากน้อยเพียงใด อยากได้ยิน เสียงตอบรับจากท่านผู้อ่านและท่านผู้ฟังทุกคน เราอยากได้ยินว่า หนังสือเล่มนี้ ที่เราช่วยกันทำ มีบทความถูกใจท่านผู้อ่านบ้างหรือไม่ รายการที่เราจัด เนื้อหาถูกใจท่านบ้างหรือไม่ ใครบ้างที่ได้ยินเสียงของพวกเรา หรือใครอีกบ้างที่ อ่านหนังสือวิทยุสราญรมย์ของเรา ไปรษณียบัตรและจดหมายถึงนักจัดรายการ แต่ละคน ช่วยทำให้เรามีกำลังใจ หากแม้ว่า ไปรษณียบัตรหรือจดหมายเร็ว ไม่ทันเท่าความนึกคิดของท่าน ก็สามารถส่งอีเมลมาติชมหรือเล่าเรื่องราว ให้เราฟังได้ หากท่านผู้อ่านเล่น facebook ช่วย comment หรือกด LIKE มาให้เราบ้าง เสียงสะท้อนของท่านทำให้เรารู้ว่ามีคนฟังรายการเราอยู่ตรงไหน สักแห่งบนโลกใบนี้ ขอขอบคุณล่วงหน้าค่ะ

หวังใจว่า หนังสือวิทยุสราญรมย์เล่มนี้คงจะถูกใจทุกคน พบกันใหม่ ฉบับหน้านะคะ 🌐

ด้วยความปรารถนาดี

ดามา

(เบญจภา ทับทอง)
บรรณาธิการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ อາเศียรวาท

คือนบเกศปกเกล้าชาวสยาม

คือแสงดาวพราวฟ้ามานานครัน

คือสะพานสายรุ้งข้ามค้งค้ง

คือสายธารธาราทิพย์วาริ

คือศูนย์รวมจิตใจไทยทั้งชาติ

เพื่อให้ไทย เป็นไทย ไปยินนาน

คือความดี ความงาม ความบริสุทธิ์

คือพระเทพฯ - เทพจากฟ้ามาเยี่ยมเยือน

๖๐ พรรษาแล้วพระแก้วขวัญ

ให้ทรงมีความสุขทุกนาทิจ

ทุกเขตคามร่มเย็นเป็นสุขสันต์

ส่องความฝันเรืองรองของพรุ่งนี้

สู่ทุ่งโล่ง มวลดอกไม้หลายหลากสี

ซุบชีวิตที่ยากไร้ให้เบิกบาน

ตามรอยบาทพระจักรีที่สร้างสาน

เพื่อให้ไทยสุขสราญทุกบ้านเรือน

เป็นหนึ่งในมวลมนุษย์ หากใครเหมือน

ดุจดวงเดือนเจดีย์ยามราตรี

ขอเทวัญอภิบาลพระทรงศรี

เป็นพระเทพฯ ทั้งธาดรี นิรันดร์กาล

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า นายประภัศสร เสวิกุล ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

ประพันธ์ในนาม สถาบันวิทยุสราญรมย์ และวารสารวิทยุสราญรมย์

พญาครุฑ (ปฐมบท)

.....
พระมหाराชาครูพิธีศรีวิสุทธิคุณวิบูลย์เวชย์บรมหงส์ พรหมพงศ์ พดุมจารย์
พราหมณ์ตรีณ บุรณศิริ

พญาครุฑ ตามตำนาน อุปปาดิเกะ ว่ามีรูปเป็นครึ่งนก ครึ่งมนุษย์ และ
กึ่งเทวดา มีลักษณะดังนี้ คือ หัว ปีก เล็บ ปาก เหมือนนกอินทรี ตัว และแขน
ขา เป็นมนุษย์ หน้าขาว ปีกแดง ตัวสีทอง คือเป็นอมมนุษย์ที่มีอิทธิฤทธิ์มาก
เสมอด้วยพระผู้เป็นเจ้าพวกหนึ่ง

ประวัติในคัมภีร์ปุราณะ กล่าวไว้ว่า ครึ่งหนึ่งพระทักษะปชาบดีได้ยก
๑๓ นาง ให้กับพระกศยปมุนีเทพบุตร ซึ่งธิดาสององค์ คือ นางวินตา และนางกัทรู

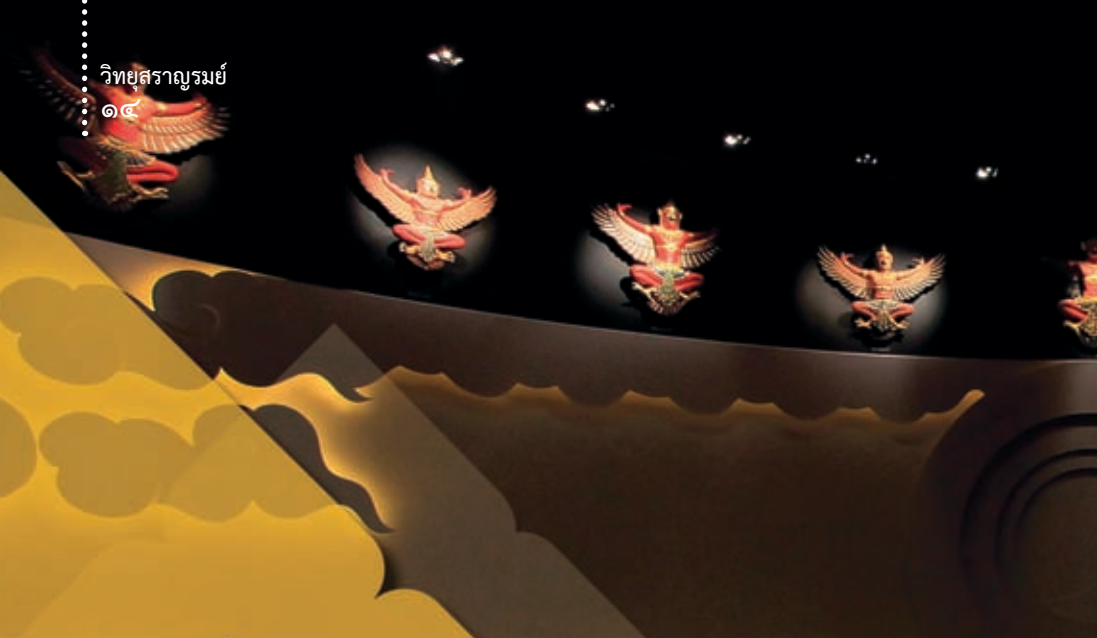

ต่างขอพรจากพระกัศยปมุนีเทพบิดรให้บุตรของตนเด่นกว่า นางกัทรุขอพรให้บุตรเป็นนาคหนึ่งพันตัว ส่วนนางวินตาสขอพรให้มีบุตรเพียงสององค์ แต่ให้มีฤทธิ์อำนาจมากกว่าบุตรของนางกัทรุ เมื่อเวลาผ่านไป ๕๐๐ ปี นางกัทรุที่คลอดไข่ ๑,๐๐๐ ฟอง ก็ออกเป็นนาคทั้งหมด ส่วนนางวินตาสคลอดไข่ ๒ ฟอง แต่ยังไม่ฟัก จึงใจร้อนทุบไข่ใบแรก ปรากฏเป็นเทพมีครึ่งองค์ ไม่มีท่อนล่าง เนื่องจากเกิดก่อนกำหนด นามว่า อรุณเทพบุตร ซึ่งพระอรุณเทพบุตรโอรสนางวินตาสที่ทำให้ตนพิการจึงสาปให้ไปเป็นทาสนางกัทรุเป็นเวลา ๕๐๐ ปี แต่ก็บรรเทา

คำสาป ว่า หากนางวินตาสสามารถทนรอไปอีก ๕๐๐ ปี จนไข่อีกฟองฟักเป็นตัว บุตรในไข่ใบที่สองจะช่วยให้พ้นคำสาป ในเวลาต่อมา นางกัทรุได้วางแผน ที่จะแกล้งให้นางวินตาแพ้พนันจึงได้ออกอุบายถามนางวินตาว่า ม้าที่ พระอาทิตย์ใช้ทรงนั้นสีอะไร ด้วยใคร ๆ ก็ทราบว่ พระสุริยเทพนั้นทรงม้าสีขาว นางวินตาบอกไปว่าทรงม้าสีขาว ส่วนทางด้านนางกัทรุตอบว่า สีดำ ซึ่งนาง ได้วางแผนไว้แล้ว โดยให้นาคที่เป็นลูกทั้ง ๑,๐๐๐ ตัวนั้น พ่นพิษฉาบม้าของ

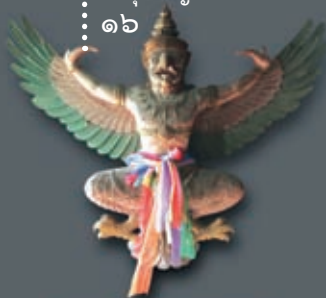
พระอาทิตย์ตอนผ่านหน้านางวินตา พิชของนาคดังกล่าวนั้นเป็นสีดำ เมื่อผ่านหน้าของนางวินตาจึงเห็นเป็นสีดำ แล้วแพ้นั้น จึงทำให้กลายเป็นทาสของนางกัทรุ หลังจากเป็นทาสรับใช้นางกัทรุอยู่นานถึง ๕๐๐ ปี ไขใบที่สองของนางวินตาก็แตกออกมาเป็นบุตรผู้มีกำลังมหาศาล มีรัศมีทองสว่างกว่าพระอาทิตย์นับร้อยเท่า ร่างกาย แขน ขา เป็นมนุษย์ มีศรัทธา จะงอยปาก และปีก เหมือนนกอินทรี และ มีนามว่า “เวนไตย” (แปลว่า เกิดจากนางวินตา)

เมื่อพญาเวนไตยเติบโต จึงขอไถ่ตัวนางวินตาจากเหล่านาค เหล่านาค และนางกัทรุยินยอม แต่พญาเวนไตยต้องไปเอาน้ำอมฤตจากพระอินทร์มาให้พวกตน พญาเวนไตยตอบตกลงจึงออกเดินทาง ระหว่างทางเกิดความหิวได้ไปเจอกับเต่า (วิภาวสุ) และช้าง (สุประตีกะ) ซึ่งเดิมเป็นอสุรพี่น้อง แต่เกิดความโลภแย่งสมบัติกัน ต่างฝ่ายต่างสาปจึงกลายเป็นช้างกับเต่าที่มีขนาดใหญ่โตมาก พญาเวนไตยเอาปากคาบสัตว์ทั้งคู่บินไปเกาะกิ่งไทรที่มีความยาวถึง ๑๐๐ โยชน์ แต่กิ่งไทรทนน้าหนักไม่ไหวหักลงมา พญาเวนไตยแลเห็นว่าบนกิ่งไทรมีพวกฤๅษีแคะซึ่งเรียกว่า “พาลชิยะ” มีขนาดเท่านี้ว่ามี

จึงเอาเท้าจับกิ่งไทรบินพาไปวางไว้ที่เขาเหมกภูม พวกฤๅษีเห็นพญาเวนไตยมี
จิตใจงาม จึงให้ชื่อว่า “ครุฑ” แปลว่า ผู้รับภาระอันหนัก และยังให้พรว่า ไม่ว่าจะ
ทำการสิ่งใดขอให้สำเร็จตามประสงค์ และให้มีพละกำลังมหาศาลไม่มีผู้ใด
ต้านทานได้

จากนั้น พญาครุฑบินไปยังเทวโลก เพื่อนำน้ำอมฤตออกมา ได้ต่อสู้
กับเหล่าเทวดาซึ่งเหล่าเทวดาล้วนสู้ไม่ได้ น้ำอมฤตจึงตกเป็นของพญาครุฑ
และในเวลานั้นพระนารายณ์เสด็จมาพบเข้าจึงสู้รบกันแต่ต่างไม่สามารถ
เอาชนะกันได้ จนกระทั่งพระนารายณ์ตรัสสรรเสริญพญาครุฑว่าผืนใจตน
ได้ไม่กลืนน้ำอมฤตทั้งยังต่อสู้ได้อย่างเก่งกาจ จึงรับสั่งว่าจะประทานพรแก่
พญาครุฑ อยากได้อะไรขอให้ขอเถิด พญาครุฑทูลตอบว่า “ข้าพเจ้าขอ
อยู่สูงกว่าพระองค์ ขอเป็นผู้ไม่มีเวลาตาย ไม่มีเวลาเจ็บ แม้มีได้ดื่มน้ำอมฤต”
พระนารายณ์ประทานพรให้พญาครุฑตามประสงค์ ส่วนพระยาครุฑก็ถวาย
พรคืนพระนารายณ์ว่า พญาครุฑยอมเป็นพาหนะของพระนารายณ์ ในเวลา
ที่ท่านเสด็จออกจากเกษียรสมุทร แต่ถ้าพระนารายณ์ประทับในที่ประทับ

หาดใหญ่

ประเวศ

นางรอง

อนวงส์

หาดใหญ่

ไพฑาราม

จะขอยู่สูงกว่าพระนารายณ์ หลังจากแยกทางจากพระนารายณ์ พญาครุฑได้บินมาเจอพระอินทร์ และต่อสู้กัน แต่พระอินทร์ไม่สามารถทำอะไรได้ จึงทำสัญญาเป็นมิตรกัน พญาครุฑบอกพระอินทร์ตามไปเอาน้ำอมฤตคืน หลังจากที่ดินส่งน้ำอมฤตให้พวกนาคแล้ว เมื่อพญาครุฑกลับมาก็ให้น้ำอมฤตไปใต้ตัวมารดา แล้วออกอุบายให้พวกนาคไปชำระร่างกายก่อนดื่มน้ำอมฤต พวกนาคหลงกลพระอินทร์ก็ทรงฉวยเอาน้ำอมฤตกลับสวรรค์

นอกจากตำนานข้างต้นแล้ว ครุฑยังเป็นสัญลักษณ์สำคัญเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ของไทยที่มีความสำคัญมาแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ด้วยว่า

(ซ้ายมือ) นครปฐม

สระแก้ว

หน้าเมือง

บางบัวทอง

มตรภาพ

สามชุก

ไทยเราได้รับลัทธิเทวราชของอินเดีย ที่ถือว่า พระมหากษัตริย์ คือ อวตารของ พระนารายณ์ ดังที่ปรากฏในดวงตรา หรือ พระราชลัญจกรประจำพระองค์ ประจำแผ่นดิน ประจำราชวงศ์ เป็นต้น การที่เราใช้ตราครุฑต่อมาจึงใช้เป็น หัวกระดาดของหนังสือราชการทั่วไป

ส่วนรูปครุฑที่เป็นธงแทนพระองค์พระมหากษัตริย์นั้นเรียกว่า “ธงมหาราช” เป็นรูปครุฑสีแดงอยู่บนพื้นธงสีเหลือง เริ่มใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๔ เมื่อเชิญขึ้นเหนือเสา ณ พระราชวังใด แสดงว่าพระมหากษัตริย์ประทับอยู่ ณ ที่นั้น

ส่วนในภาคเอกชนก็สามารถรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ตราครุฑในกิจการได้ด้วย โดยเริ่มในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเดิมเป็นตราอาร์ม โดยมีข้อความประกอบว่า “โดยได้รับพระบรมราชานุญาต” ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานตามพระราชอัธยาศัย ผู้ได้รับนอกจากจะเป็นช่างหลวง เช่น ช่างทอง ช่างถ่ายรูป เป็นต้นแล้ว ก็มักจะเป็นผู้ประกอบการค้ากับราชสำนัก และเป็นประโยชน์ต่อราชการงานแผ่นดิน

เมื่อพระมหากษัตริย์พระราชทานครุฑให้กับหน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน ที่มีคุณประโยชน์ต่อประเทศ ประชาชน ทรงให้เกียรติ พระราชทานรับรองความดีของหน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน สำหรับ หน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน ที่รับพระราชทานพระครุฑ ถือว่าตนได้รับพระมหากรุณาสูงสุด จะนำไปติดตั้งบนอาคารสูง เสมือนว่าเทิดทูน และยังเป็นการยกย่อง พระครุฑที่พละกำลังระดับที่สูง เพื่อประกาศ เกียรติ ความดี ที่ได้รับเกียรติสูงสุด ๕

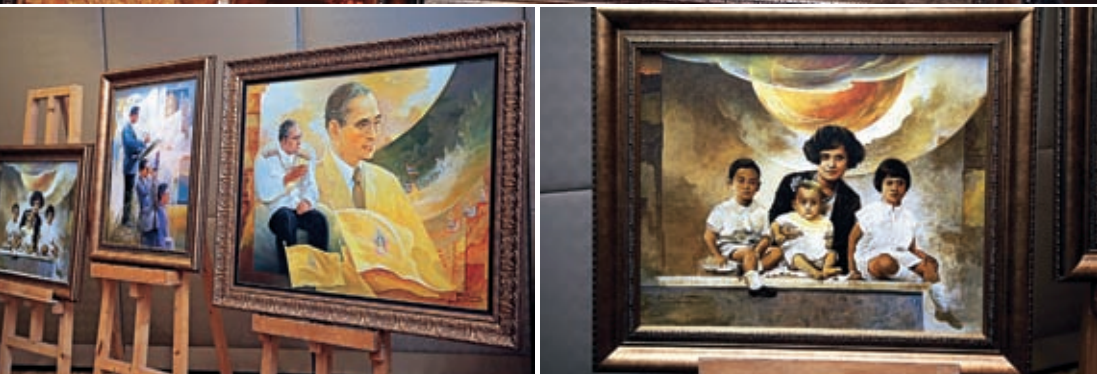

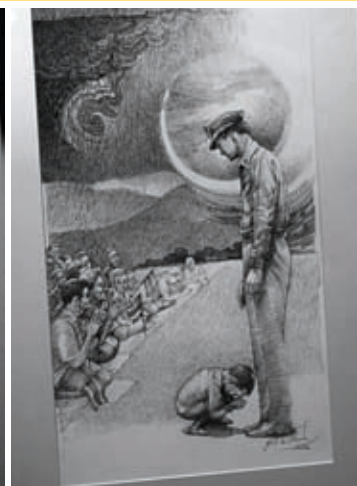
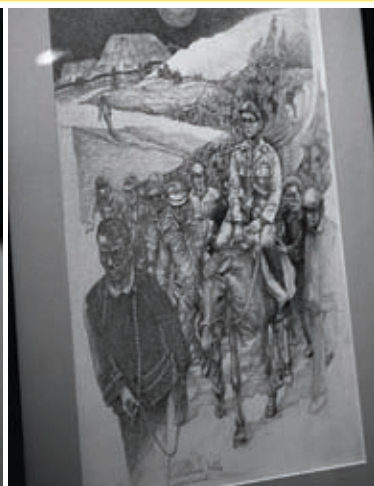
“เอกมหากษัตรา”

จากอาเศียรวาทสู่ท่วงทำนอง

.....
สาธิต ทรงทรัพย์

ถึงเวลา ๓๐ เมษายน ๒๕๕๘ ณ ห้องสัมมนา โรงแรมแกรนด์ เมอร์เคียว กรุงเทพฯ พอร์จูน พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตั้งอยู่เรียงรายริมสองฝั่งซ้ายขวา เป็นผลงานที่รังสรรค์ขึ้นโดยอาจารย์ชูศักดิ์ วิษณุคำรณ์ หนึ่งในศิลปินที่วาดพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้มากที่สุดคนหนึ่ง ผ่านเทคนิคทางศิลปะอันหลากหลาย

เมื่อได้เห็นพระบรมฉายาลักษณ์เหล่านี้พร้อมได้ฟังเสียงบทเพลงพระราชนิพนธ์
คลอไป ทำให้บรรยากาศภายในงานเต็มไปด้วยความอบอุ่น เปี่ยมล้นด้วย
ความจงรักภักดี ... ครั้น ผมกำลังอยู่ในงานแถลงข่าวบทเพลงเทิดพระเกียรติ
“เอกมหากษัตรา” เนื่องในวโรกาสครองราชย์ครบ ๖๕ ปี พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ๒๔๙๓-๒๕๕๘

เพลง “เอกมหากษัตรา” ประพันธ์คำร้องโดย คุณประภัสสร เสวิกุล
ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ทำนองโดย คุณชุติมา เสวิกุล เรียบเรียง
เสียงประสาน ขับร้อง และบรรเลงโดยวง Six-O-Nine จากจังหวัดเชียงราย
งานแถลงข่าวครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์สถานที่จาก คุณอารยา อรุณานนท์ชัย
กรรมการผู้จัดการโรงแรมแกรนด์ เมอร์เคียว กรุงเทพฯ ฟอรั่ม ที่ให้เกียรติ

เป็นประธานจัดงาน โดยมีทั้งหมดมราชวงศ์เทพ - คุณหญิงขวัญตา เทวกุล อาจารย์ชูศักดิ์ วิษณุคาร์ณ ผู้ทรงคุณวุฒิในวงการเพลง/วงการศิลปะ และแขกผู้มีเกียรติมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก

ในการประพันธ์บทเพลงนี้ คุณประภัสสรได้แรงบันดาลใจมาจากความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่พระองค์ทรงเห็นดเห็น้อยเพื่อปวงชนชาวไทยมาโดยตลอด เนื่องในโอกาสวันฉัตรมงคล ๕ พฤษภาคมปีนี้ จึงนำบทอาเศียรวาทที่ได้เคยประพันธ์ไว้ มาปรับให้เข้ากับท่วงทำนองเพลงที่ประพันธ์โดยคุณชุติมา (แต่งทำนองเสร็จภายในชั่วข้ามคืน) แล้วส่งให้ Six-O-Nine วงดนตรีของคนรุ่นใหม่ใส่ดนตรีและเรียบเรียงเสียงประสานให้ไพเราะ สิ่งที่น่าสนใจของดนตรีนี้คือ มีการใช้เสียง**บัมเตาะว้** (เครื่องดนตรีประเภทกลองของอินเดีย) ประกอบ โดยมีนัยว่าเป็นการปลูกบรรมพระนารายณ์ให้มา

ร่วมฟังบทเพลงและอำนวยการถวายพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อีกทั้งยังมีเสียงกลองสะบัดชัยช่วยสร้างสีสันและความยิ่งใหญ่ และเสียงข่าในตอนท้ายเพื่อร่วมถวายพระพรให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คุณประภัสสรกล่าวว่า “พระองค์ทรงงานเหน็ดเหนื่อยมามากเหลือเกิน จึงอยากให้พระองค์ได้ทรงพักผ่อน และฟังบทเพลงที่ได้ประพันธ์ขึ้น เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจกับพระองค์ท่าน” และ “รู้สึกตื่นเต้นที่ทุกฝ่ายร่วมกันสนับสนุนอย่างเต็มที่ ถือเป็นเรื่องของขวัญจากประชาชน จึงอยากให้ช่วยกันเผยแพร่ให้ประชาชนชาวไทยได้รับฟังกัน เชื่อว่าเป็นพลังอย่างหนึ่งของไทย เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์” วลีสุดท้ายที่คุณประภัสสรได้ใช้อธิบายความรู้สึกในการประพันธ์บทเพลงนี้ เป็นเครื่องยืนยันความจงรักภักดีอย่างสุดหัวใจด้วยถ้อยคำง่าย ๆ แต่กินใจว่า “เพลงนี้อาจไม่ดีที่สุด แต่ทำด้วยหัวใจ”

เนื้อเพลง

“กราบบาทภูวนาทราชันย์ พระผู้ทรงสุบรรณ ดำเนินเหินหา
 บริสุทธิผุดผ่องส่องสกาวัน ตั้งแสงเดือนดาว วัชรวานภาลัย
 พระองค์ผู้ทรงเป็นหลักชัย ปกป้องผองไทย ผาสุกทุกเวลา
 เป็นเอกมหากษัตรา ภัทรรักษา สมญาพระภูมิพล
 ขอพวงเทพไท่ในสากล ไปรดบันดาลดล ให้ทรงเกษมสำราญ
 เป็นสุขทุกทิพาราตรีกาล ชนชาวยินนาน พระเกียรติเกริกขาน ชั่วฟ้าดินเทอญ”

ผู้อ่านหลายคนอาจเคยผ่านตาบทอาเศียรวาทนี้มาบ้างแล้ว เพราะเคย
 ลงตีพิมพ์ในหนังสือวิทยุสราญรมย์มาบ้างแล้ว ส่วนเพลง “เอกมหากษัตรา”
 สามารถรับฟังได้ในเว็บไซต์ youtube และสามารถติดต่อขอรับซีดีเพลงได้
 โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ที่คุณประภัสสร เสวิกุล อีเมล [chutimasevekul@
 gmail.com](mailto:chutimasevekul@gmail.com) ☎

BAPU พ่อบาปู Love for the Nation

.....
กมลวรรณ ศรีโพธิ์ศิลป์

กลางใจประชา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ไทยนั้กพัฒนา
และมหาตมะ คานธี ผู้นำการปลดปล่อยเสรีภาพแห่งอินเดีย
ต่างมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยความวิริยะอุตสาหะ
ยังผลสำเร็จให้เกิดขึ้น และเป็นที่ประจักษ์ว่า
ต่างสถิตอยู่ในดวงใจปวงประชามิ้สืมเลือน

Two exhibitions side by side to honour the leaders
who have received immense love from their people.
Both are recognised as the father of their respective
nations. Mahatma Gandhi is affectionately called Bapu
in India and the birthday of His Majesty King of
Thailand is recognised as Father's Day in Thailand.

ความเป็นมา

เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๗ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ กระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอินเดีย ประจำประเทศไทย และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ร่วมกัน จัดนิทรรศการ “พ่อ – Bapu : Love for the Nation” เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนชาวไทยนานัปการ และเพื่อแสดงความรำลึกถึงมหาตมะ คารามจันต์ คานธี ผู้วางรากฐานการต่อสู้ขัดขืนอย่างสันติอหิงสา ปลดปล่อย ประชาชนชาวอินเดียให้เป็นอิสรภาพจากการปกครองของอังกฤษ โดยจัดแสดง นิทรรศการที่อาคารนิทรรศรัตนโกสินทร์ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ – ๔ มกราคม ๒๕๕๘ และเพื่อเผยแพร่ให้ ประชาชนสามารถเข้าชมได้มากอย่างทั่วถึง จึงได้นำนิทรรศการไปจัดที่อุทยาน สิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างวันที่ ๓๑ มกราคม – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ด้วย

นิทรรศการ

นิทรรศการ “พ่อ – Bapu : Love for the Nation” จัดแสดงภายใต้แนวคิด “กลางใจประชา” นำเสนอแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่นำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคง สมดุล และยั่งยืนตลอดจนประโยชน์สุขที่เกิดขึ้น รวมถึงการขยายผลนำไปประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ เพื่อสืบสานพระราชปณิธานให้คงอยู่สืบไป และอีกด้านหนึ่งนำเสนอความมุ่งมั่นของมหาตมะ คานธี ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอินเดีย ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ยังผลสำเร็จให้เกิดขึ้นเป็นที่ประจักษ์ว่าต่างสถิตอยู่ในดวงใจปวงประชามิเสื่อมเลือน

สำหรับเนื้อหาของนิทรรศการในส่วนที่เกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและแนวทางการพัฒนาของมหาตมะ คานธี ได้เน้นในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

หมายรวมถึงการอนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดำเนินถึงความสอดคล้องเกื้อกูลกันระหว่างการพัฒนาเพื่อใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูอย่างเคร่งครัดบนพื้นฐานความเข้าใจที่ลึกซึ้งในสภาวะที่เป็นจริงตามธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ทำให้เกิดแนวคิดทฤษฎีและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดินที่เป็นแบบอย่างให้ประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ได้ศึกษาเรียนรู้และนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและดำเนินงานอย่างกว้างขวาง เพราะสามารถปฏิบัติได้จริงและนำไปสู่ผลที่ยั่งยืน

การฟื้นฟูป่า

การจัดการน้ำ โครงการฝนหลวง

การจัดการดิน : หญ้าแฝก

กักหนน้ำช่วยพัฒนา

ในส่วนของมหาตมะ คานธี จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมอย่างที่เราทุกคนเข้าใจกันอยู่ในวันนี้ นั้น หาได้ยากยิ่งในยุคของมหาตมะ คานธี ซึ่งตัวเขาเองริเริ่มแนวคิดในการพัฒนาเทคโนโลยี แนวคิดในการพึ่งตนเอง และชุมชนสวาราช เพื่อสะท้อนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแบบของเขา จนทำให้เหล่านักปรัชญาสิ่งแวดล้อมจากหลายแขนง พากันยกย่องมหาตมะ คานธี ในกลวิธีที่เขาเลือกมาใช้ เพราะไม่เพียงแค่แสดงถึงความสนใจสิ่งแวดล้อม แต่มหาตมะ คานธี ยังทำให้คนเหล่านั้นได้เห็นภาพกว้างที่ครอบคลุมไปถึง ‘สมดุลของการพัฒนา’ และ ‘พลังของสตรี’ ที่มีอิทธิพลต่อโลกของเราอีกด้วย

๒. การพัฒนาด้านชนบท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบทเป็นอย่างยิ่ง เพราะประชาชนในชนบทเป็นประชาชนส่วนใหญ่ โดยทรงมุ่งให้ประชาชนพึ่งตนเองและดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคง ด้วยการพัฒนาอาชีพที่ยึดสภาพพื้นฐานเดิมของท้องถิ่น ทั้งสภาพทางภูมิประเทศ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นหลักในการพระราชทานแนวพระราชดำริต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต เพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในระยะยาว และการเตรียมชุมชนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกอย่างเป็นขั้นตอน ที่เรียกว่า “ระเบิดจากข้างใน” ด้วยการให้ประชาชนรวมกลุ่มกันมีส่วนร่วมในการพัฒนารวมถึงเรียนรู้เทคโนโลยีและวิธีการที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง ดังมีตัวอย่างที่สำคัญ ได้แก่ โครงการหลวงซึ่งเป็นแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการปลูกพืชเมืองหนาวเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นของชาวไทยภูเขาในภาคเหนือ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับ “ทฤษฎีใหม่” อันเป็นแนวทางพัฒนาเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งอย่างเป็นขั้นตอน และแนวพระราชดำริเกี่ยวกับการขยายพันธุ์ปลาและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำต่าง ๆ เพื่อพัฒนาอาชีพประมงรายย่อยทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และ
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
ไปทอดพระเนตรแปลงสตอเบอร์รี่โครงการหลวง

พื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยผักผลไม้หน้าหนาว

สำหรับมหาตมะ คานธี เชื่อว่า “อินเดียที่แท้จริงตั้งอยู่ในกว่า ๗,๐๐๐,๐๐๐ หมู่บ้าน ซึ่งหากความมุ่งหมายของอารยธรรมอินเดียนั้น เพื่อสนับสนุนการสร้างโลกที่มั่นคงอย่างเต็มรูปแบบแล้วละก็ คนจำนวนอันมหาศาลเหล่านี้จะต้องถูกอุ้มชูให้กลับมามีชีวิตได้อีกครั้งหนึ่ง” วิสัยทัศน์ของเขาในการสร้างพลังอำนาจให้แก่มนุษยชน จึงรวมไปถึงการปลดแอกเหล่า ‘บุคคลต้องห้าม’ หรือวรรณะจัณฑาล และการให้การศึกษาตลอดชีวิตที่เรียกกันว่า Nai Talim

สำหรับ Nai Talim นั้น เป็นหลักความคิดเกี่ยวกับจิตวิญญาณที่กล่าวว่า ความรู้และการทำงานนั้น แยกจากกันไม่ได้ โดยมหาตมะ คานธี สนับสนุนการศึกษาเรียนรู้ในชื่อเรียกเดียวกันนี้ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากศาสตร์การสอนและการเป็นครู ผ่านเสาหลักทั้ง ๓ อันได้แก่ การเพ่งใจไปกับการศึกษาตลอดชีวิต

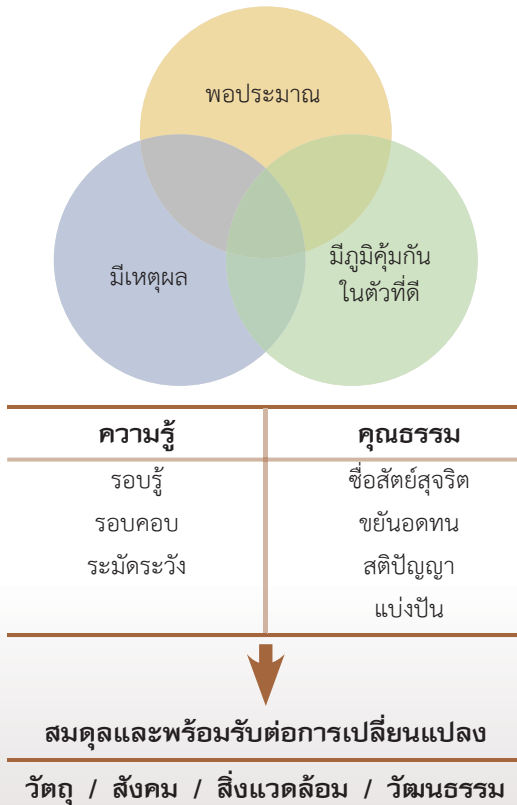
การมีคุณลักษณะทางสังคม และรูปแบบของกระบวนการแบบองค์รวม เพราะสำหรับมหาตมะ คานธี การศึกษาคือวิถีพัฒนาจริยธรรมชั้นเยี่ยมสำหรับบุคคล และเป็นสิ่งที่เหมาะสมยิ่งกับคำว่า ‘ตลอดชีวิต’

๓. ปรัชญาการพัฒนา

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนชาวไทยมาโดยตลอดเป็นเวลานานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และต่อมาภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ประเทศชาติรอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สำหรับมหาตมะ คานธี คำว่า Sarvodaya เป็นคำที่มีความหมายถึงการจรรโลงใจระดับสากล หรือความก้าวหน้าของทั้งหมดทั้งมวล ซึ่งเป็นคำที่ถูกใช้โดยมหาตมะ คานธี เป็นคนแรก ในการตั้งหัวเรื่องให้กับงานแปล ๑,๙๐๘ หน้าเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การเมือง ของนาย John Ruskin จนท้ายที่สุด มหาตมะ คานธี ก็เลือกใช้คำนี้เพื่อนำเสนอปรัชญาด้านการเมืองของเขาได้อย่างลงตัวที่สุด ส่วนวงล้อที่เป็นสัญลักษณ์ในโครงสร้างแผนของมหาตมะ คานธี

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทางสายกลาง

ถือเป็นสิ่งแทนของแนวคิดสวเทศี ไปจนถึงการพึ่งพาตนเอง และการรู้จักพึ่งพาอาศัยกัน เพราะวงล้อนั้นอยู่ใจกลางของล้อนปั่นฝ้าย และอุปกรณ์ทอผ้า นอกจากนี้ยังสะท้อนไปถึงความมีเกียรติของชนชั้นแรงงาน ความเสมอภาค และความมีเอกภาพ ด้วยแรงงานแต่ละคนต้องช่วยกันปั่นฝ้ายทุกวัน ๆ จนกว่าจะเป็นไท ซึ่งเป็นช่วงที่อังกฤษเข้าควบคุมอินเดีย และปกครองคนงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ด้วยเหตุนี้เอง ชาวหระลาล เนห์รู จึงยกย่องให้คานธี เป็นผู้ปั่นฝ้ายเพื่ออิสรภาพของเราทุกคน

อุปกรณ์จำลองของมหาตมะ คานธี

บทสรุป

นิทรรศการ “พ่อ – Bapu: Love for the Nation” ได้นำเสนอในรูปแบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์และค้นคว้าข้อมูลได้ในหลายมิติ เช่น การนำเสนอภาพนิ่ง การใช้สื่อประสมเชิงโต้ตอบ สารคดีสั้น ผนังภาพและการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการแสดงอุปกรณ์จำลองที่ใช้ในโครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น กล้องถ่ายรูป แผนที่ทรงงาน ดินสอ จักรนาฬิกา และขวดเกลือ

นักศึกษาเข้าชมนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการดังกล่าวได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี โดยมีผู้เข้าชมในช่วงการจัดแสดงที่กรุงเทพฯ จำนวนมากกว่า ๑๐,๐๐๐ คน และที่จังหวัดเพชรบุรีจำนวน ๖,๐๐๐ คน ประสบความสำเร็จในการเผยแพร่แนวคิดและปรัชญาด้านการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและมหาत्मะคานธี และกระชับความสัมพันธ์ระดับประชาชนระหว่างประเทศไทยและอินเดียให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ๐

วังสระปทุม

และพิพิธภัณฑสถานสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

.....

ขวลิ อมาตยกุล

รองราชเลขาธิการในพระองค์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงเป็นพระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชเทวีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังมีพระชนม์ชีพ มีพระกรุณาธิคุณต่อสังคมไทยนานัปการ ทรงริเริ่มและมีส่วนร่วมพัฒนาบ้านเมืองในด้านการแพทย์ สาธารณสุข และสังคมสงเคราะห์ ทรงวางรากฐานกิจการของสภาอากาศไทย ทรงดำรงตำแหน่งสภานายิกา สภาอากาศไทยเป็นเวลาถึง ๓๕ ปี ทรงสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา ทรงริเริ่มให้แพทย์นำยาและเวชภัณฑ์บรรทุกเคลื่อนที่ไปรักษาราษฎรตามชนบท ในด้านการศึกษา โปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนการศึกษาแก่บุคคลทุกระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงส่งเสริมการศึกษาของสตรีไทย ส่วนด้านวัฒนธรรม

ทรงเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่งานหัตถศิลป์ของสตรีไทยสู่สายตาชาวโลก ในโอกาสครบรอบ ๑๕๐ ปี แห่งพระราชสมภพ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕ องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ประกาศเฉลิมพระเกียรติให้ทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลกผู้ทรงมีผลงานดีเด่นด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (สาธารณสุข) วัฒนธรรม สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน พระราชทานพระราชดำริให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงจัดตั้งพระตำหนักใหญ่ ที่ประทับของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าในวังสระปทุมเป็นพิพิธภัณฑ์ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และเพื่อเป็นแหล่งศึกษาพระราช-จริยาวัตรและพระราชกรณียกิจของพระองค์ ซึ่งได้พระราชทานชื่อพิพิธภัณฑ์ว่า “พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า” สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดพิพิธภัณฑ์เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ และโปรดเกล้าฯ ให้เปิดให้ประชาชนเข้าชมในปีต่อมา

ประวัติความเป็นมาของการสร้างวังและที่มาของชื่อ

วังสระปทุมตั้งอยู่ระหว่างคลองแสนแสบกับถนนปทุมวัน ในเขตปทุมวัน เดิมเรียกกันว่าตำบลดสระปทุม หรือตำบลดประทุมวัน เป็นนาหลวงเต็มไปด้วยดอกบัวนานาพันธุ์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเสด็จประพาสและโปรดเกล้าฯ ให้ขุดสระน้ำขนาดใหญ่ ๒ สระต่อกัน ไว้สำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนพระราชอิริยาบถ ต่อมารัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริที่จะพระราชทานที่ดินบริเวณนี้แด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ แต่เสด็จสวรรคตก่อนจะได้ทำหนังสือพระราชทานให้ ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พระราชทานหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินแด่สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามหิดลอดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๐

ลักษณะโดดเด่นของวังสระปทุม

ภายในวังสระปทุมร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้จำนวนมาก ทั้งบัวบานาพันธุ์ ดอกไม้หอมต่าง ๆ เช่น แก้ว ปีบ ลั่นทม ซึ่งบางต้นอยู่ยืนมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้ายังมีพระชนม์ชีพ จากคำบอกเล่าของผู้ที่เคยอาศัยอยู่ในวังสระปทุมกล่าวว่า สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าโปรดฯ ให้ปลูกผักสวนครัวและไม้ผลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกล้วย ขนุน มะม่วง มะปราง ลิ้นจี่ กระเบา เป็นต้น เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เข้ามาสำรวจพันธุ์ไม้ในวังสระปทุมพบว่ามีความพันธุ์ไม้ ๒,๒๕๖ ต้น

สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญยิ่งในวังสระปทุม คือ พระตำหนักใหญ่ ซึ่งเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เป็นอาคารคอนกรีตก่ออิฐถือปูนแบบศิลปะอิตาเลียน มี ๒ ชั้น และมีห้องใต้ดินอีก ๑ ชั้น รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีระเบียบโดยรอบพระตำหนัก องค์พระตำหนักหันหน้าไปทางทิศเหนือเข้าหาคลองแสนเสบ มีบันไดขึ้น ๓ ทาง คือ มุขด้านทิศเหนือ มุขด้านทิศตะวันออก และมุขด้านทิศตะวันตก พระตำหนักภายนอกทาสีเหลืองทั้งองค์ ส่วนภายในทาสีเขียวและสีขาวนวล

สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าทรงคิดวางแผนพระตำหนักใหญ่ด้วยพระองค์เอง ทรงใช้ไม้ขีดไฟและหางพลูมาเรียงทำเป็นผังห้อง แล้วจึงให้

สถาปนิกออกแบบถวาย ผู้ออกแบบคือ นายเปาโล เรเมดี สถาปนิกชาวอิตาลี ที่เข้ามารับราชการในกรมโยธาธิการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าเสด็จอยู่ที่พระตำหนักนี้ประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๙ ตราบจนเสด็จสวรรคต พ.ศ. ๒๔๙๘

พระตำหนักหลักอีก ๒ องค์ ของวังสระปทุม คือ พระตำหนักเขียว ซึ่งโปรดฯ ให้สร้างขึ้นก่อนพระตำหนักใหญ่ เป็นพระตำหนักทรงยุโรป ตั้งอยู่ ติดคลองแสนแสบ และพระตำหนักใหม่ ตั้งอยู่ด้านตะวันตกของพระตำหนักใหญ่ ซึ่งสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก โปรดฯ ให้สร้างขึ้น เป็นที่ประทับสำหรับ “ราชสกุลมหิดล” ของพระองค์

พิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้ามีการจัดแสดง ๒ ส่วน คือ หอนิทรศการ และพระตำหนักใหญ่ หอนิทรศการเป็นจุดแรกที่คุณเยี่ยมชมจะได้ชมวิถีทัศน์พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และมีการจัดแสดงนิทรศการพิเศษเพื่อเฉลิมพระเกียรติในมงคลวาระต่าง ๆ และจะเปลี่ยนหัวข้อเกือบทุกปี

การจัดแสดงบนพระตำหนักใหญ่ รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้แต่ละชิ้นสะท้อนถึงพระราชจริยวัตรและการดำรงพระชนม์ชีพประจำวันของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ได้แก่ ห้องพิธี ห้องรับแขก ห้องสมเด็จพระราชบิดาหรือห้องเทา ห้องทรงพระอักษร ห้องทรงพระสำราญ ห้องทรงนมัสการ ห้องบรรทมหรือห้องขาว ห้องนิทรศการ ส่วนจัดแสดงที่สำคัญอีกแห่งบนพระตำหนักคือบริเวณเฉลียงชั้น ๒ ซึ่งเป็นสถานที่ที่สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าพระราชทานน้ำพระพุทธรูปมณฑปในพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เหตุการณ์สำคัญที่เคยเกิดขึ้นในวังสระปทุม

วังสระปทุม นอกจากเป็นสถานที่เสด็จอยู่ของสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐตราบจนเสด็จสวรรคตใน พ.ศ. ๒๔๘๘ แล้ว ยังเป็นสถานที่เกิดเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ของพระบรมราชจักรีวงศ์ และของชาติไทยถึง ๒ ครั้งด้วยกัน กล่าวคือ เป็นสถานที่จัดพิธีอภิเษกสมรสของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๓ ซึ่งในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาพระราชทาน

น้ำพระมหาสังข์ด้วย และอีกพระราชพิธีสำคัญคือ พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓

การเปิดให้เข้าชมพิพิธภัณฑ์ และกิจกรรมอื่น ๆ

ในแต่ละปี พิพิธภัณฑ์เปิดให้เข้าชมประมาณ ๓ เดือน ในปี ๒๕๕๗ เปิดตั้งแต่วันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึง ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘ วันจันทร์ถึงวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา ๑๐.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ผู้สนใจควรติดต่อนัดหมายล่วงหน้าก่อนเข้าชมที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒-๒๕๒-๑๙๖๕-๖๗ ค่าเข้าชมผู้ใหญ่ ท่านละ ๑๕๐ บาท นักเรียน-นักศึกษา ท่านละ ๕๐ บาท

ในปี นี้ นอกจากการจัดแสดงบนพระตำหนักใหญ่แล้วนั้น ยังมีนิทรรศการพิเศษเรื่อง “ศรีสวรินทิราฯ ราชกรณียานุกิจ สิริินทรพินิจราชกรณียานุการ” เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๕ รอบ

นอกจากนี้ ทางพิพิธภัณฑ์ฯ ยังจัดกิจกรรมฝึกอบรมการทำอาหารและงานฝีมือ เช่น ข้าวแช่ชาววัง แกงจืดลูกรอก ขนมจีนน้ำพริก การร้อยมาลัยเทียนอบ แป้งร่ำน้ำอบไทย ฯลฯ สามารถติดตามตารางการอบรมในแต่ละเดือนได้ที่เว็บไซต์ของมูลนิธิสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (queensavang.org) หรือเฟซบุ๊กพิพิธภัณฑ์สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

การเจริญสติเพื่อพัฒนาคน พัฒนาชาติ

ดร.ณัชร สยามวาลา

ไม่ว่าประเทศใดย่อมอยากให้พลเมืองของตนเป็นคนที่มีคุณภาพ
ทั้งในด้านร่วมเป็นกำลังส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศอย่างยั่งยืน
หรือในด้านคุณธรรมจริยธรรม

คำถามคือ ทำอย่างไร เราจึงจะสร้าง “ประชากรอุดมคติ” “ข้าราชการ
อุดมคติ” และ “ผู้นำประเทศอุดมคติ” เหล่านั้นขึ้นมาได้

คำตอบคือ เราต้องพัฒนาคนด้วยการฝึก “การเจริญสติ”

๑. การเจริญสติคืออะไร?

การเจริญสติตามหลักสติปัฏฐาน ๔ หรือที่เรียกอีกอย่างว่าวิปัสสนา-
กรรมฐาน/ วิปัสสนาภาวนานั้นเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์
ทรงตรัสรับรองไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรว่าการเจริญสติเป็นวิธีเดียวที่จะเอาชนะ
ทุกข์ทางกายและทุกข์ทางใจ และเป็นวิธีเดียวที่จะนำไปสู่พระนิพพาน

เนื่องจากการเจริญสตินำไปสู่ปัญญาอันสูงสุดได้ และสู่การพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิงได้ ระหว่างทางการฝึกการเจริญสตินั้นย่อมมีการเกิดปัญหายิ่ง ๆ ขึ้นไปตามลำดับ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในทุกข์ และค่อย ๆ ก้าวข้ามความทุกข์ต่าง ๆ ในปัจจุบันขณะนั้นได้

ใจที่มีปัญญาเข้าใจในทุกข์ จะเป็นใจที่สงบสุข รมเย็น เกิดความ “พอเพียง” ขึ้นได้เองตามธรรมชาติ

นอกจากนี้ใจที่มีปัญญาที่เกิดจากการเจริญสติภาวนา ก็ย่อมมีไหวพริบบริภาพัน รู้ว่าควรทำสิ่งใดเพื่อประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน ประโยชน์สังคม และย่อมมีฉันทะที่จะลงมือทำสิ่งนั้นจริง ๆ

หลักการพื้นฐานของการฝึกสติคือ การเอาสติไปกำหนดรู้อย่างตั้งใจในปัจจุบันขณะ โดยไม่วิเคราะห์ วิจารณ์ วิจัย ในสิ่งที่มากระทบกายและใจ

แต่การฝึกสติให้ได้ผลคือ เกิดปัญญาญาณอย่างน้อยขั้นแรกๆ ได้นั้น ต้องอาศัย “ความต่อเนื่อง” ของกำลังสติตั้งแต่ตื่นนอนจนหลับไป ปิดวาทะ เก็บสายตาอย่างเคร่งครัด ทำอย่างนี้ต่อเนื่องอย่างน้อย ๗ คั่น ๘ วันภายใต้การกำกับดูแลของวิปัสสนาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น ไม่สามารถอ่านจากหนังสือแล้วฝึกเองได้

.....
๑ คือ เกิดวิปัสสนาญาณ ซึ่งเป็นญาณที่ ๔ จากปัญญาญาณ ๑๖ ชั้นในพระพุทธศาสนา ผู้ที่เข้าถึงญาณที่ ๑๖ ได้จะเห็นอริยสัจสี่ชัดเจน ส่งผลให้สำเร็จเป็นพระโสดาบัน และเป็นสิ่งที่ไม่เกินวิสัยมนุษย์ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นพระหรือฆราวาสที่จะเข้าถึงได้

๒. การนำการเจริญสติไปใช้ในโลกตะวันตก

ทางการแพทย์

โลกตะวันตกเห็นคุณค่าของการเจริญสติมานานแล้วว่าสามารถเอาชนะทุกข์ทางกายและทางใจได้ในปัจจุบัน แต่เนื่องจากเห็นว่าชาวตะวันตกส่วนใหญ่จะรู้สึกตะขิดตะขวงใจว่าการเจริญสติเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา นักวิทยาศาสตร์จึงเริ่มดึงการเจริญสติออกจากบริบทของพระพุทธศาสนาไปและนำไปใช้เชิงวิทยาศาสตร์แทนโดยไม่ได้เน้นไปให้ถึงการบรรลุธรรม แต่เน้นเพียงให้ได้รับ “ผลพลอยได้” ต่าง ๆ ของการฝึกสติแทน ดังจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

จุดเริ่มต้นที่เห็นได้ชัดคือตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ดร.จอห์น คาบัต-ซินน์ ได้นำการเจริญสติไปพัฒนาโปรแกรมบำบัดทุกข์ทางกายและใจ โดยตั้งชื่อว่า Mindfulness-Based Stress Reduction Program หรือที่นิยมเรียกย่อว่า MBSR โครงการนี้มีความยาว ๘ สัปดาห์ โดยให้ผู้เข้าร่วมมาฝึกเจริญสติด้วยกันทุกวันวันละ ๔๕ นาที และมีการบ้านให้กลับไปฝึกสติที่บ้าน นอกจากนี้ก็มีการฝึกร่วมกันในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์เพื่อที่จะได้ฝึกอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งวัน

โครงการ MBSR นี้ประสบความสำเร็จอย่างถล่มทลาย ถึงทุกวันนี้มีผู้เข้าฝึกแล้วหลายแสนคนทั่วโลก วงการแพทย์ในโลกตะวันตกจึงทำวิจัยเรื่องการเจริญสติเพิ่มขึ้นและพบว่า การเจริญสติมีคุณูปการอีกมากมายมหาศาลดังจะยกตัวอย่างพอสังเขปดังนี้

ทางกาย ๑) ช่วยผู้ป่วยที่มีอาการปวดเรื้อรัง ๒) บำบัดอาการโรคผิวหนัง ๓) ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกัน ๔) ส่งผลดีต่อการทำงานของระบบประสาท (ทำให้ผ่อนคลาย มีอารมณ์บวก) ๕) ส่งผลดีต่ออัตราการเต้นของหัวใจ ๖) ชะลอวัยลงไปได้ถึงระดับเซลล์ ๗) ช่วยผู้ป่วยโรคหอบหืด ๘) ช่วยผู้ป่วยเบาหวานประเภท ๒ ๙) ช่วยผู้ป่วยที่เจ็บปวดจากภาวะการมีประจำเดือน ๑๐) ส่งเสริมและพัฒนาการทำงานของสมองทั้งในส่วนความจำ การควบคุมอารมณ์ และการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจด้วยเหตุผล

ทางใจ การเจริญสติสามารถช่วยผู้ป่วย ๑) โรคสมาธิสั้น ๒) โรคเครียด ๓) ผู้มีอาการวิตกกังวล ๔) โรคหวัดหู่ซึมเศร้า ๕) โรคกลัว ๖) โรคการกินผิดปกติ ๗) โรคนอนไม่หลับ และ ๘) โรคเครียดหลังประสบเหตุการณ์ร้ายแรง (post-traumatic stress disorder)

ด้านอื่น ๆ

ทักษะที่มีงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์รองรับแล้วว่าการเจริญสติสามารถช่วยพัฒนาได้ก็มี ทักษะในการเรียนหนังสือ กีฬา ดนตรี ศิลปะ งานอดิเรกต่าง ๆ ทักษะทางสังคม ภาวะผู้นำ และอื่น ๆ อีกมากมาย

ความแพร่หลายของการเจริญสตินั้นเข้าไปอยู่ในทุกวงการแล้วในโลกตะวันตก มีคอร์สพิเศษที่ปรับการฝึกการเจริญสติสำหรับคนในอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะ เช่น แพทย์ ทนาย ผู้พิพากษา มีคอร์สชื่อการสื่อสารด้วยสติสำหรับช่วยให้แพทย์พัฒนาศักยภาพในการฟังและสื่อสารกับผู้ป่วยได้ดีขึ้น

คณะต่าง ๆ ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดไม่ว่าจะเป็น Harvard Law School, Harvard Business School, Harvard School of Education, Harvard School of Public Health ต่างก็มีการศึกษา มีการทำ workshop

มีรายวิชาเกี่ยวกับการเจริญสติเปิดเรียนเรียบร้อยแล้วทั้งสิ้น ดังจะยกตัวอย่างในกรณีศึกษาท้ายบทความนี้

นอกจากนี้ยังมีการนำการเจริญสติเข้าไปสอนในระดับอนุบาลและประถมเรียบร้อยแล้วอีกเช่นกัน เช่น มีการฝึกครูในโครงการ Mindful Schools^๒ ในสหรัฐซึ่งขณะนี้ได้แพร่หลายไปแล้วในหลายรัฐโดยมีเด็กที่ผ่านโครงการนี้แล้วกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน อีกองค์กรที่น่าจับตาคือองค์กรของดาราสอลลิวิู้ด ชื่อ ดั้ง โกลดี้ ฮอว์น ซึ่งมีโปรแกรมการสอนการเจริญสติในเด็ก เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก ผลวิจัยจากสถาบันวิจัยอิสระแห่งหนึ่งพบว่า การเจริญสติในโครงการของ The Hawm Foundation สามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวในเด็กที่มีปัญหาได้ถึง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เต็ม

๒ การฝึกเจริญสติตามหลักสติปัฏฐาน ๔ ที่ถูกต้องไม่เหมือนกับการฝึกของลัทธิธรรมกาย ที่กระทรวงศึกษาไทยบังคับให้โรงเรียนและมหาวิทยาลัยส่งครู อาจารย์ และนักเรียนนักศึกษาไปฝึก ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายในการฝึกหรือกระบวนการฝึก

สติกับการทำงาน

ในสหรัฐอเมริกา มีผลวิจัยว่า คนทำงานโดยเฉลี่ยแล้วจะโดนรบกวนทุก ๆ ๑๑ นาที และต้องการเวลาถึง ๒๕ นาทีที่ทีเดียวกว่าจะรวบรวมสติและสมาธิกลับมาทำงานเดิมได้อีก นอกจากนี้จากงานวิจัยอีกชิ้นยังระบุว่าคนทำงานใช้เวลามากถึงเกือบ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ที่ไม่มีสติ ใจลอยออกไปจากงานที่อยู่ตรงหน้าอีกด้วย

องค์กรชั้นนำต่าง ๆ ในอเมริกา รู้ตัวเลขเหล่านี้นี้ดี จึงให้ความสำคัญกับการเจริญสติ และมีการจัดการฝึกเจริญสติให้กับพนักงาน กลุ่มบริษัทชั้นนำด้านไอทีของคนรุ่นใหม่ต่างมีการฝึกเจริญสติให้พนักงานกันเรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าจะเป็น Facebook Google Twitter Instagram Apple และ Yahoo โดย Google นั้นมีแผนกที่สอนการเจริญสติโดยเฉพาะ และจัดลานเดินจงกรมนั่งสมาธิ ให้พนักงานด้วย

นอกจากบริษัทด้านไอทีแล้วหน่วยงานที่นำการเจริญสติไปใช้ก็ยังมี General Mills ซึ่งเป็นบริษัทชั้นนำด้านอาหาร McKinsey บริษัทที่ปรึกษาระดับแนวหน้าของโลก Deutsche Bank ธนาคารแห่งชาติเยอรมัน พีแอนด์จี ไฮเนส ยูนิลีเวอร์ กระทรวงสาธารณสุขอเมริกา NFL NBA หน่วยงานวิทยุอินอเมริกา คณะกรรมการการค้ากลางของรัฐบาลสหรัฐ เรือนจำซานควอนติน และอื่น ๆ อีกมากมาย

สติกับภาวะวิกฤติ

แก่นแท้ของวิกฤติทุกวิกฤติก็คือความเปลี่ยนแปลง การเจริญสตินั้น มุ่งให้เราเข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงทำให้เรานิ่งและสามารถตัดสินใจได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลโดยไม่ใช้อารมณ์

นอกจากนี้ผู้ที่ฝึกการเจริญสติมาแล้วจะไม่ผูกติดอยู่กับอดีตหรือกังวลเกี่ยวกับอนาคต จึงสามารถตัดสั่นใจกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้ฉับไวและแน่วแน่ว่า

ข้อพิสูจน์ว่าการเจริญสติได้เข้าไปแล้วทุกสาขา ในโลกตะวันตก

ถ้าต้องการเห็นภาพว่าการเจริญสติได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนของสหรัฐอเมริกาทุก ๆ ด้านแล้วอย่างไร เราสามารถดูได้ส่วนหนึ่งจากความหลากหลายของหนังสือที่เกี่ยวกับการเจริญสติที่ขายอยู่ในเว็บขายหนังสือออนไลน์ขณะนี้ ได้แก่ การเมืองอุดมสติ เศรษฐศาสตร์อุดมสติ ผู้นำอุดมสติ นักลงทุนอุดมสติ พ่อครัวอุดมสติ การกินด้วยสติ ความรักอุดมสติ สมองอุดมสติ แม่อุดมสติ เด็กน้อยอุดมสติ ครูอุดมสติ วัยรุ่นอุดมสติ งานอุดมสติ นักเรียนแพทย์อุดมสติ ประเทศอุดมสติ (เขียนโดยสมาชิกสภาคองเกรสสหรัฐอเมริกา) และแม้แต่ “ลิ่งอุดมสติ” ที่มีไว้สอนการเจริญสติให้เด็กอนุบาล

๓. กรณีศึกษาเรื่องการนำการเจริญสติไปสอนและ วิจัยในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

๓.๑ มีการจัดการประชุมระดับชาติครั้งแรกของอเมริกาเกี่ยวกับประโยชน์ของการเจริญสติต่อวงการกฎหมายที่ Harvard Law School ขึ้นในปี ๒๐๐๒ ภายใต้ชื่อ Mindfulness in the Law and Alternative Dispute Resolution หรือ “การเจริญสติในวงการกฎหมายและการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยวิธีทางเลือก”^๓ การจัดประชุมดังกล่าวประกอบไปด้วยการฝึกการเจริญสติในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสั้น ๆ การอภิปรายถึงประโยชน์ของ

.....
^๓ Mindfulness in the Law and Alternative Dispute Resolution, March 8, 2002, Retrieved at <http://www.pon.harvard.edu/events/mindfulness-in-the-law-adr/>

การเจริญสติต่อความพึงพอใจและประสิทธิภาพของทนายและการนำการเจริญสติไปใช้ในทักษะการเจรจาและการไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทอย่างได้ผล

๓.๒ Harvard Business School ได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ *Resonant Leadership: Renewing Yourself and Connecting with Others Through Mindfulness, Hope, and Compassion* ที่แต่งโดย Richard Boyatzis และ Annie McKee ขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๐๕ ซึ่งกล่าวถึงการเจริญสติว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเป็นผู้นำที่ทรงพลัง (Resonant Leadership)^๓

ในหมู่อาจารย์ของ HBS เอง ศาสตราจารย์วิลเลียม จอร์จ หรือที่มักรู้จักกันในชื่อย่อว่าบิล จอร์จ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำเป็นบุคคลแรกที่ลุกขึ้นมาทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเจริญสติอย่างจริงจัง บทความในหนังสือพิมพ์ *วอลล์สตรีท เจอร์นัล* ฉบับวันอังคารที่ ๓ เมษายน ค.ศ. ๒๐๑๒ กล่าวว่า ศาสตราจารย์จอร์จ จัดการประชุมระดับชาติเป็นเวลา ๒ วันในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ เรื่องภาวะผู้นำอุมสติ (mindful leadership) โดยจัดกับวิปัสสนาจารย์ที่เป็นพระทิเบต ศาสตราจารย์จอร์จเองนั้นฝึกการเจริญสติมานานแนวทิเบตมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๕ *วอลล์ สตรีท เจอร์นัล* กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการประชุมนั้นมีไปเพื่อช่วยนักธุรกิจให้มีสติตระหนักรู้อารมณ์ต่าง ๆ ของตนเองมากขึ้นเพื่อจะสามารถเป็นผู้นำที่ดีขึ้นได้^๔

๓ Mindfulness in the Law and Alternative Dispute Resolution, March 8, 2002, Retrieved at <http://www.pon.harvard.edu/events/mindfulness-in-the-law-adr/>

๔ ที่มา <http://hbr.org/product/resonant-leadership-renewing-yourself-and-connecti/an/5631-HBK-ENG> ถ้าท่านต้องการซื้ออ่านเฉพาะบทที่เกี่ยวกับการเจริญสติและภาวะผู้นำ เชิญที่ <http://hbr.org/product/mindfulness-an-essential-element-of-resonant-leade/an/2634BC-PDF-ENG>

๕ “ภาวะผู้นำอุมสติ” เป็นศัพท์ที่ผู้เขียนบัญญัติขึ้นมาเองเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าไม่เพียงแต่ผู้นำต้อง “มีสติ” เท่านั้น แต่ยังต้อง “สมบูรณ์พร้อมไปด้วยสติ” จึงจะสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้

๖ Gardiner, Beth. (April 3, 2012). Business Skills and Buddhist Mindfulness. *The Wall Street Journal*. Retrieved at <http://online.wsj.com/article/SB10001424052702303816504577305820565167202.html>

ในการให้สัมภาษณ์กับ *HBS Working Knowledge* วารสารออนไลน์ที่รวบรวมงานวิจัยและข้อค้นพบใหม่ล่าสุดของคณาจารย์ HBS ศาสตราจารย์จอร์จให้คำนิยามภาวะผู้นำอู๋ดมสติ (mindful leadership) และประโยชน์ของภาวะผู้นำดังกล่าวดังนี้ “...การมีสติคือสภาวะของการที่อยู่ในปัจจุบันขณะอย่างเต็มที่ มีความรู้ตัวทั่วพร้อมทั้งในกายใจตนเองและในผู้อื่น และมีความรู้สึกไวต่อปฏิกิริยาโต้ตอบของตนเองที่มีต่อสถานการณ์ที่เคร่งเครียด ผู้นำที่มีสติจะมีประสิทธิภาพมากกว่าในการที่จะเข้าใจผู้อื่นสามารถเอาใจเขามาใส่ใจเราได้ และสามารถให้แรงบันดาลใจเพื่อที่จะให้ผู้อื่นร่วมปฏิบัติการเพื่อเป้าหมายร่วมกันได้ ดังนั้นพวกเขาจึงมีประสิทธิภาพมากกว่า (ผู้นำที่ไม่มีสติ) ในบทบาทของความเป็นผู้นำ...”^๗

๓.๓ ในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ Harvard Graduate School of Education (HGSE) หรือ บัณฑิตวิทยาลัยด้านศึกษาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้เปิดโครงการ การศึกษาภาวะผู้นำอู๋ดมสติ (Mindful Leadership Study) ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับการริเริ่มโดยนักศึกษาปริญญาเอกชื่อ Metta McGarvey ผู้ซึ่งได้ฝึกการเจริญสติในแนววิปัสสนามาแล้วถึง ๒๗ ปี โครงการนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาทักษะและศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ในบริบทของการฝึกพัฒนาภาวะผู้นำ โดยเน้นศึกษาบทบาทของสติในฐานะที่เป็นตัวกระตุ้นต่อการพัฒนาทางอารมณ์ในผู้ใหญ่^๘ ผลการศึกษาของ McGarvey พบว่า ผู้ที่มีสตินั้นมีแนวโน้มที่

๗ Silverthorne, Sean. (Sep 7, 2010). *Mindful Leadership: When East Meets West*. HBS Working Knowledge. Retrieved at <http://hbswk.hbs.edu/item/6482.html>

๘ McGarvey, Metta. (2007). *The Mindful Leadership Study*. Retrieved at <http://www.mindfullleadershipstudy.org/researcher.htm>

จะอารมณ์เสีย หงุดหงิด เศร้าสร้อย อ่อนแอ หรือมีความไม่มั่นคงน้อยกว่าผู้ที่ไม่มีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีความสุขจะมีระดับความก้าวร้าวที่ต่ำ นอกจากนี้ผู้ที่มีสติยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลที่ดี และเปิดรับต่อการเรียนรู้ใหม่ ๆ อีกด้วย”

๓.๔ จากการประชุมระหว่าง Harvard Medical School กับ องค์ทะไลลามะ ในปี ๒๐๐๙ Harvard Medical School ก็ได้ผลิตตำราเรียน ขึ้นมาเล่มหนึ่ง ชื่อ *Harvard Medical School Positive Psychology: Harnessing the Power of Happiness, Mindfulness, and Personal Strength* ซึ่งเป็นการนำหลักการของการเจริญสติมาช่วยให้สามารถเข้าถึงความสุข (happiness) และสภาวะความอยู่เย็นเป็นสุข (well-being) หนังสือเล่มนี้เขียนโดยศาสตราจารย์โรนัลด์ ดี. ซีกัล^๙ ผู้ยังคงสอนวิชาดังกล่าวมาจนถึงทุกวันนี้^{๑๐}

๙ McGrahey, Metta. (2007). *The Mindful Leadership Study*. Retrieved at <http://www.mindfulleadershipstudy.org/results.htm>

๑๐ Amazon.Com. (2014). *Harvard Medical School Positive Psychology: Harnessing the power of happiness, mindfulness, and personal strength*. Retrieved at <http://www.amazon.com/Harvard-Medical-School-Positive-Psychology/dp/1935555685>

๑๑ Harvard Medical School. (2014). *The Practice of Positive Psychology*. Retrieved at <http://cme.med.harvard.edu/index.asp?SECTION=CLASSES&ID=03424485&SO=N>

๔. สรุป: ก้าวต่อไปของประเทศไทย

แม้จะเป็นการนำการเจริญสติออกไปจากบริบทของพระพุทธศาสนา นั่นคือไม่ได้มีการสอนเรื่องทาน ศีล ภาวนา กรรม ตลอดจนเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ คือ มรรค ผล นิพพาน โลกตะวันตกยังสามารถนำคุณูปการของการเจริญสติไปใช้ได้มากมายกว่าในประเทศไทยขณะนี้ยิ่งเลือนลางนับ

ควรหรือไม่ที่ประเทศไทยจะหันมาสำรวจตนเอง ศึกษาเพชรน้ำงามที่ตนเองมีอยู่แต่ยังไม่รู้จัก และนำมาใช้ในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศชาติต่อไป

เพราะในที่สุดแล้ว “ประชาชนอุดมคติ” “ข้าราชการอุดมคติ” และ “นักการเมืองอุดมคติ” ก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าพวกเขาเหล่านั้นไม่ได้เป็นผู้ “อุดมสติ” อย่างแท้จริง ๐

บทสวดมนต์ บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพม่า

บทบูชาพระธาตุอินทร์แขวน (โยกัตโย) นิยมใช้ ๓ บทนี้

๑. พระธาตุอินทร์แขวน

ฤาษีนั่ง อตุลิ่ง โลเก อัคคี สันมิปิ สัตตมัน มหาทายัง มหาญานัง ชาตัง
โลกทา เยนะเม บูเน นานะนะ สัมบัมิปิ สมิชะตุยะ ติจจัตถัง ฯ

ขณะภาวนาท่านสุภาพบุรุษให้กราบเอาหน้าผากของท่านแนบติดกับก้อนหินทอง แล้วขอพรตามที่ท่านปรารถนาฯ
ท่านสุภาพสตรีขอภาวนาในเขตที่จัดไว้ให้ แล้วเพ่งจิตไปยังองค์พระธาตุ แล้วขอพรตามที่ท่านปรารถนาฯ

๒. บทบูชาพระธาตุในพรหมโลก และ ดาวดึงส์

พรหมโลกเกตุสสะธาตุ วามะอักกะกะธาตุโย สัพเพพรหมมาภิปุเชนติอุปัชฌ ทะวาทะสะโยชะนัง
ตาวะติสัมเทวานะจุฬามณี จะ เกสกะกัง สัพเพเท วากะอะปุเชนติ อุปะณะจะ จะตุโยชะนะ
ปุชิตานะระเทเวทิ อะหังวันทามิ ธาตุโย ฯ

๓. บทบูชาพระธาตุเกศแก้วจุฬามณี

เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งอยู่ ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ตาวะติงสา ปุเร รัมเม เกสาจุฬามะณี สะระริปะพะพะตา ปุชิตา
สัพพะเทวานัง ตัง สิริสา ธาตุจ อดตะมัง อะหัง วันทามิ สัพพะทา ฯ

ภาตยาบูชาพระบรมสารีริกธาตุ

อะหัง วันทามิ ทูระโต, อะหัง วันทามิ ธาตุโย, อะหัง วันทามิ สัพพะโส,
พุทธัง ธัมมัง สังฆัง เอวံ ธาตุโย จิตตาริ สะ สะมา ทันต เกสา โลมา นะชา ชีจะ อะหัง วันทามิ ธาตุโยฯ

คำอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ (ภาตยามงกุฎพระพุทธรเจ้า)

อิตปิโส วิสเสอิ อีสเส พุทธะนาเมอิ อิมินา พุทธะดังโสอิ อโสติง พุทธะปิติ ฯ

แผ่นดินไหวในประเทศไทย โอกาสการเกิดภัยธรรมชาติ และวิธีการรับมืออย่างรู้เท่าทัน

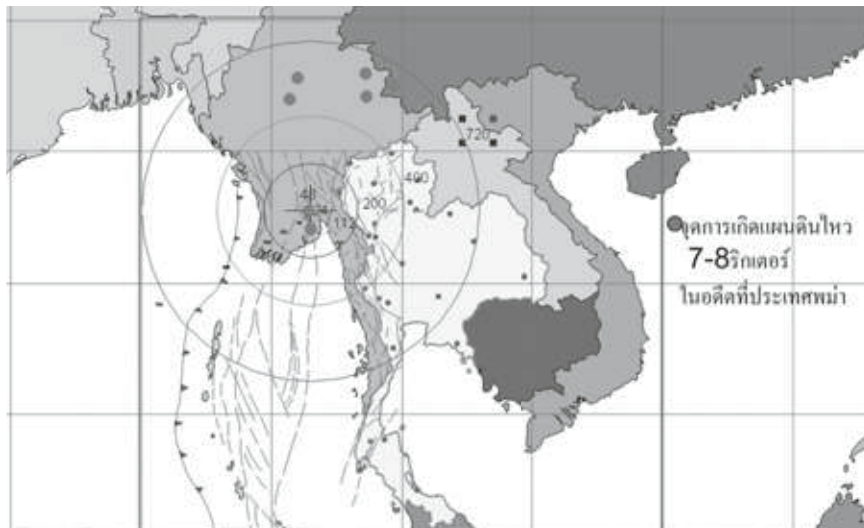
.....
ปิยนาล ชวนชัย

เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๘ เวลา ๑๑.๕๐ น. (เวลามาตรฐานเนปาล) เกิดแผ่นดินไหวแมกนิจูด ๗.๘ และวัดความรุนแรงได้ระดับ ๙ จุดที่เกิดห่างจากเมืองลัมซุง ประเทศเนปาล ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ ๓๔ กิโลเมตร ระดับความลึก ๑๕ กิโลเมตร การเกิดแผ่นดินไหวครั้งนี้เป็นการเกิดครั้งใหญ่มีการสูญเสียชีวิตผู้คนนับหมื่นรายและมีผู้บาดเจ็บกว่า ๒๐,๐๐๐ คน อีกทั้งยังก่อให้เกิดการเสียหายของอาคารบ้านเรือนและสถานที่สำคัญของมรดกโลกได้แก่สถูปเจดีย์เก่าแก่ที่จตุรัส ปาทาน ดุร์บาร์ ในกรุงกาฐมาณฑุ อย่างประเมินค่ามิได้ เป็นเหตุการณ์ครั้งสำคัญที่ทั่วโลกต้องศึกษาและหาวิธีรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติของโลก เพื่อเตรียมการรับมือหากเกิดแผ่นดินไหวขึ้น

เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เป็นโอกาสเหมาะที่ได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ ความสามารถ ในเรื่องของ การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ นั่นคือ ดร.สมิทธ ธรรมสโรช ประธานกรรมการมูลนิธิสภาเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ซึ่งได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจและมีความสำคัญต่อการเฝ้าระวังภัยพิบัติทางธรรมชาติ การเกิดแผ่นดินไหวอย่างยิ่ง

การเกิดแผ่นดินไหว เป็นการสั่นสะเทือนของพื้นดิน มีสาเหตุมาจากการเคลื่อนที่อย่างฉับพลันของเปลือกโลก เนื่องจากพลังงานความร้อนภายในโลกทำให้เกิดแรงเครียด สะสมอยู่ในโลกทำให้เกิดการแตกหักของหิน เมื่อหินแตกออกเป็นแนวจะเกิดเป็นรอยเลื่อนและการเคลื่อนที่อย่างฉับพลันโดยส่งต่อพลังงานไปยังพื้นผิวโลกในรูปแบบของแผ่นดินไหว

แผ่นดินไหวเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติ และยังเป็นปรากฏการณ์ที่สาเหตุแห่งการเกิดมาจากมนุษย์ด้วยซึ่งทำให้สภาพสมดุลของเปลือกโลกบางส่วนเปลี่ยนไปและไปกระตุ้นให้เกิดอาการดังกล่าว แต่จะมีความรุนแรงน้อยกว่าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

รอยเลื่อน คือ พลังงานที่สะสมในเปลือกโลกที่ส่งผ่านไปยังบริเวณ รอยร้าวของหินใต้พื้นโลก เมื่อระนาบรอยร้าวที่ประกบกันอยู่ได้รับแรงอัดมาก ๆ จะทำให้รอยเลื่อนมีการเคลื่อนตัวอย่างฉับพลัน ทำให้เกิดแผ่นดินไหว ทั้งนี้ ในประเทศไทยมีรอยเลื่อนที่เสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหว สาเหตุจากการขยับตัวของรอยเลื่อน กระตุ้นจากแผ่นดินไหว ซึ่งรอยเลื่อนที่ต้องเฝ้าระวังในประเทศไทย มีถึง ๑๓ รอยเลื่อน ได้แก่

๑. รอยเลื่อนแม่จันและแม่อิง ครอบคลุมพื้นที่ จ.เชียงรายและเชียงใหม่
๒. รอยเลื่อนแม่ฮ่องสอน ครอบคลุม จ.แม่ฮ่องสอนและตาก
๓. รอยเลื่อนเมย ครอบคลุม จ.ตากและกำแพงเพชร
๔. รอยเลื่อนแม่ทา ครอบคลุม จ.เชียงใหม่ ลำพูน และ เชียงราย
๕. รอยเลื่อนเถิน ครอบคลุม จ.ลำปางและแพร่
๖. รอยเลื่อนพะเยา ครอบคลุม จ.ลำปาง เชียงรายและพะเยา
๗. รอยเลื่อนปัว ครอบคลุม จ.น่าน
๘. รอยเลื่อนอุตรดิตถ์ ครอบคลุม จ.อุตรดิตถ์
๙. รอยเลื่อนเจดีย์สามองค์ ครอบคลุม จ.กาญจนบุรีและราชบุรี
๑๐. รอยเลื่อนศรีสวัสดิ์ ครอบคลุม จ.กาญจนบุรีและอุทัยธานี
๑๑. รอยเลื่อนท่าแขก ครอบคลุม จ.หนองคายและนครพนม
๑๒. รอยเลื่อนระนอง ครอบคลุม จ.ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง และพังงา

๑๓. รอยเลื่อนคลองมะรุ่ย ครอบคลุม จ.สุราษฎร์ธานี กระบี่และพังงา

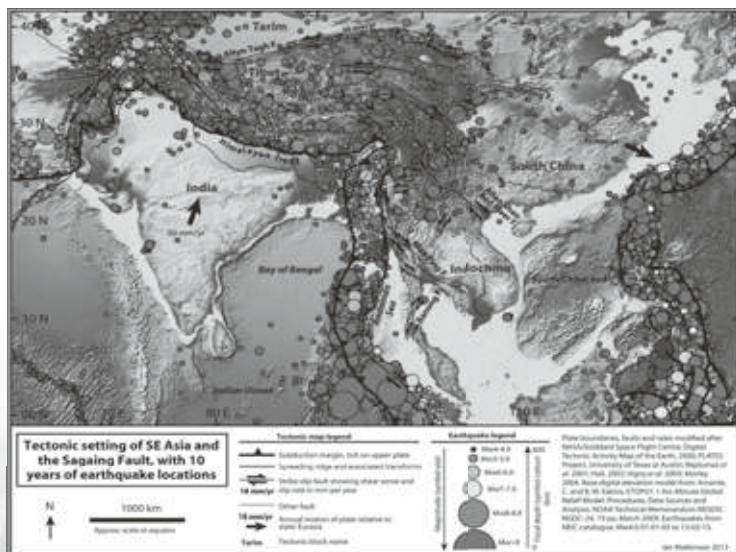
รอยเลื่อนทั้ง ๑๓ รอยนั้นมีการสะสมของพลังงานอยู่ สามารถเกิดแผ่นดินไหวได้ซึ่งควรเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดแต่ไม่ควรวิตกกังวลเกินเหตุ และควรใช้วิจารณญาณในการฟังข่าวสารและประเมินสถานการณ์ภัยพิบัติยามเกิดเหตุ

ความรุนแรงของแผ่นดินไหว (Intensity) วัดโดยใช้ความรู้สึกจากการสั่นสะเทือนการสำรวจความเสียหายซึ่งปรากฏในแต่ละแห่งโดยเทียบกับมาตรวัดอันดับความสั่นไหว ซึ่งเรียกว่า “มาตราเมอร์แคลลี” ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านแผ่นดินไหวชาวอิตาลีเสนอชื่อ **ยูอิเซปปี เมอร์แคลลี** (Guiseppe Mercalli) เป็นผู้คิดค้นมาตรานี้ขึ้นมาเพื่อสังเกตลักษณะภายนอกที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์แผ่นดินไหวโดยไม่ใช้เครื่องมือวัด

ขนาดของแผ่นดินไหว หรือแมกนิจูด (Magnitude) คือ ปริมาณพลังงานซึ่งปล่อยออกมาจากศูนย์กลางแผ่นดินไหว โดยวัดความสูงของคลื่นแล้วนำมาคำนวณในสูตรการหาขนาดซึ่งคิดค้นโดย **นักวิทยาแผ่นดินไหวสองคน คือ เบนโน กูเทนเบิร์ก (Benot Gutenberg) และ ชาร์ล ฟรานซิส ริคเตอร์ (Charles Francis Richter)** จึงเรียกว่า **มาตราริคเตอร์ (Richter magnitude scale)**

สาเหตุของการเกิดแผ่นดินไหวในโลก

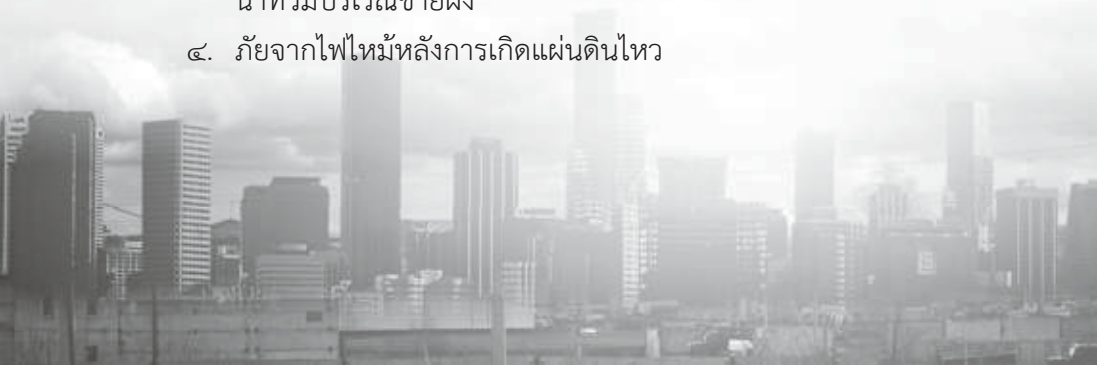
๑. พลังงานความร้อนจากใจกลางของโลกทำให้เปลือกโลกเคลื่อนตัว
๒. การระเบิดของภูเขาไฟบนบกทำให้เกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่
 ถ้าถ่านของภูเขาไฟทำให้บรรยากาศแปรปรวน
๓. สาเหตุจาก “ธรรมชาติ” เช่น เปลือกโลกเคลื่อนที่ฉับพลัน ภูเขาไฟระเบิด การยุบตัว คลื่นสมุทร เป็นต้น
๔. สาเหตุจาก “มนุษย์” เช่น การทดลองระเบิดเครื่องจักรขนาดใหญ่ การระเบิดใต้ดิน เป็นต้น

ภัยที่เกิดจากแผ่นดินไหว สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

๑. ภัยจากการสั่นไหวของพื้นดิน ก่อให้เกิดการปรับตัวของดินที่ต่างกัน การพังทลายของดินและโคลน และการที่ดินมีสภาพกลายเป็นของเหลว
๒. ภัยจากการยกตัวของพื้นดินในบริเวณรอยเลื่อน
๓. ภัยที่เกิดจากคลื่นใต้น้ำหรือสึนามิ (Tsunami) คลื่นนี้เกิดขึ้นหลังจากการเกิดแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ในทะเลและมหาสมุทร ทำให้เกิดน้ำท่วมบริเวณชายฝั่ง
๔. ภัยจากไฟไหม้หลังการเกิดแผ่นดินไหว

ประเทศไทยควรมีมาตรการป้องกันและบรรเทาภัย เพื่อเตรียมรับมือ
และปฏิบัติตนเมื่อเกิดแผ่นดินไหว ดังนี้

การปฏิบัติตนเมื่อเกิดแผ่นดินไหว ก่อนเกิดแผ่นดินไหว

๑. ควรมีถ่านไฟฉาย และกระเป๋ายาในบ้านและทุกคนควรทราบว่า
อยู่ที่ไหน
๒. ศึกษาการปฐมพยาบาลขั้นต้น
๓. ควรมีเครื่องมือสำหรับดับเพลิงไว้ในบ้าน เช่น เครื่องดับเพลิง ถังทราย
เป็นต้น
๔. ควรทราบตำแหน่ง วาล์วปิดน้ำ วาล์วปิดก๊าซ สะพานไฟฟ้าและ
ทราบวิธีการปิดวาล์ว และยกสะพานไฟฟ้า
๕. อย่าวางของหนักบนชั้นหรือหิ้งสูงๆ เพราะหากเกิดแผ่นดินไหวอาจ
ตกลงมาเสียหาย หรือเป็นอันตรายต่อผู้คนในบ้าน
๖. ยึดเครื่องใช้หนัก ๆ ไว้กับพื้นผนังบ้าน
๗. มีการวางแผนเรื่องจุดนัดหมาย เพื่อกลับมาเจอกันอีกครั้งหลังเกิด
แผ่นดินไหวในกรณีที่ต้องพลัดพรากกัน

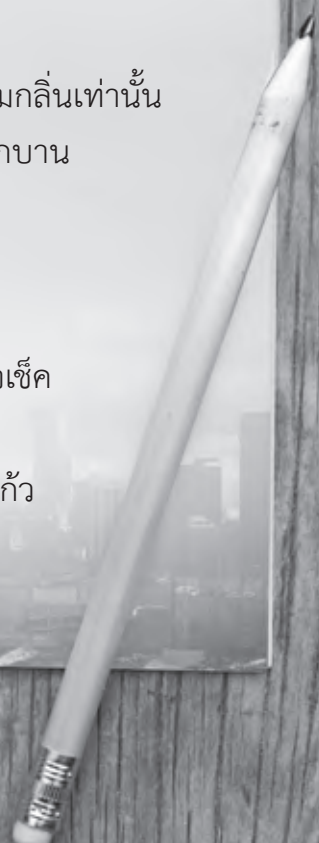
ระหว่างการเกิดแผ่นดินไหว

๑. อย่าตื่นตกใจ พยายามควบคุมสติ อยู่อย่างสงบ ถ้าท่านอยู่ในบ้านให้อยู่ในบ้าน หากอยู่นอกบ้านให้อยู่นอกบ้าน เพราะส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นเพราะวิ่งเข้าออกจากบ้าน
๒. ถ้าท่านอยู่ในบ้านพยายามยืนหรือหมอบอยู่ในส่วนของบ้านที่มีโครงสร้างแข็งแรงส่วนที่สามารถรับน้ำหนักได้มาก เช่น โถะบริเวณเสา หรือคาน และให้อยู่ห่างจากประตู ระเบียง และหน้าต่าง
๓. ถ้าท่านอยู่ในที่โล่งแจ้งให้อยู่ห่างจากเสาไฟฟ้า และสิ่งห้อยแขวนต้นไม้ รั้วบ้าน อาคาร ที่ปลอดภัยภายนอก คือ อยู่ในที่โล่ง
๔. อย่าใช้ เทียนไข ไม้ขีด หรือสิ่งที่ก่อให้เกิดประกายไฟ ถ้าท่านกำลังขับรถยนต์ให้หยุดรถและอยู่ภายในรถจนกว่าการสั่นสะเทือนจะหยุด
๕. ห้ามใช้ลิฟต์โดยเด็ดขาดขณะเกิดแผ่นดินไหว
๖. หากอยู่บริเวณชายหาดให้อยู่ห่างจากชายฝั่งเพราะอาจเกิดคลื่นขนาดใหญ่ซัดเข้าหาฝั่ง
๗. หากได้รับรายงานว่าจะมีคลื่นขนาดใหญ่ ซึ่งเกิดจากแผ่นดินไหวซัดเข้าหาฝั่งบริเวณท่าเรือที่มีเรือจอดอยู่ให้นำเรือที่จอดออกทะเลทันที เพราะคลื่นที่อยู่หากจากฝั่งจะมีขนาดเล็กกว่าคลื่นที่อยู่ใกล้ฝั่ง

การปฏิบัติตนเมื่อเกิดแผ่นดินไหว หลังการเกิดแผ่นดินไหว

๑. ควรตรวจตัวเองและคนข้างเคียงว่า
ได้รับบาดเจ็บหรือไม่ ให้ทำการปฐมพยาบาลขั้นต้น
เท่าที่จำเป็น
 ๒. ควรรีบออกจากตัวอาคารที่เสียหายทันทีเพราะ
หากเกิดแผ่นดินไหวตามมาอีกระลอกอาจพังทลายได้
 ๓. ตรวจ ท่อน้ำ ก๊าซและสายไฟฟ้า ถ้าเสียหายปิดวาล์ว
และยกสะพานไฟฟ้า
 ๔. ตรวจสอบการรั่วของก๊าซ ด้วยการดมกลิ่นเท่านั้น
ถ้าได้กลิ่นก๊าซ เปิดประตูหน้าต่าง ทุกบาน
 ๕. เปิดวิทยุฟังคำแนะนำฉุกเฉิน
อย่าใช้โทรศัพท์ถ้าไม่จำเป็น
เพราะอาจต้องใช้ส่งข่าวที่สำคัญกว่า
 ๖. อย่ากดน้ำล้างห้องน้ำจนกว่าจะตรวจเช็ค
ท่อน้ำเรียบร้อยแล้ว
 ๗. สวมรองเท้าหุ้มส้น เพื่อป้องกันเศษแก้ว
และสิ่งหักพัง
-

สิ่งสำคัญของมาตรการปฏิบัติตนเมื่อเกิด
ภัยพิบัติขึ้นคือ ประชาชนต้องมียุทธศาสตร์ความรู้
พื้นฐานต่อการสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่
เกิดขึ้นของธรรมชาติ และการรับมือเมื่อเกิด
เหตุการณ์ขึ้นอย่างฉับพลัน ซึ่งกระบวนการมี
องค์ความรู้ควรปลูกฝังเยาวชนในเรื่องของ
ข้อมูลการปฏิบัติตนเมื่อเกิดแผ่นดินไหวโดย
การให้การศึกษาในบทเรียนและส่งเสริมให้
เยาวชนเอาตัวรอดต่อเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติ
อย่างรู้เท่าทัน ☸

อิหร่านผ่านเลนส์:

.....
อิหมิมนต์ สุมิตไพบูลย์^๑ การปฏิวัติอิสลาม

คงจะเป็นการละเอียดหากจะไม่กล่าวถึงภาพยนตร์รางวัลออสการ์เมื่อปี ๒๕๕๕ เรื่อง Argo เมื่อกล่าวถึงประเทศอิหร่าน โดยภาพยนตร์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การช่วยเหลือประชาชนชาวอเมริกันและเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำอิหร่านที่โดนจับเป็นตัวประกันในช่วงการปฏิวัติอิสลาม (Islamic Revolution) เมื่อปี ๒๕๒๒ ซึ่งเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวคงไม่บานปลายหากเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ บางรายไม่หลบหนีการจับกุมและไปหลบซ่อนตัวอยู่ที่ทำเนียบของทูตแคนาดาประจำอิหร่าน

.....
๑ เจ้าหน้าที่ค้นคว้าและบริหารจัดการข้อมูล กองตะวันออกเฉียงกลาง กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา

ภาพยนตร์ดังกล่าวได้นำประเด็นปฏิบัติการการให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ มาเป็นแก่นของเรื่อง กล่าวคือ รัฐบาลสหรัฐฯ ใช้วิธีการสร้างเรื่องว่า จะมีการถ่ายทำภาพยนตร์ที่มีฉากต่าง ๆ ในประเทศอิหร่าน โดยให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานด้านความมั่นคงสหรัฐฯ เดินทางไปอิหร่านด้วยหนังสือเดินทางของประเทศอื่นเพียงลำพัง โดยหลอกฝ่ายอิหร่านว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์ดังกล่าวจะตามมาสมทบทีหลัง ซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ ที่ซ่อนตัวอยู่ที่ทำเนียบของทูตแคนาดานั้นเอง

ท่านที่เคยชมภาพยนตร์เรื่อง Argo อาจรู้สึกสนุกไปกับหลายฉากในเรื่อง ที่กดดันให้ผู้ชมต้องคอยลุ้นอยู่เนื่อง ๆ ฉากการสนทนาและการเจรจาสะท้อนถึงความเข้มข้นของเนื้อหาที่พยายามสื่อให้ผู้ชมเข้าใจ อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์ดังกล่าวละเอียดและไม่ได้เปิดเผยรายละเอียดในอีกหลายแง่มุมที่สำคัญ เนื่องจากเป็นภาพยนตร์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยชาวอเมริกัน จึงสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในมุมมองของสหรัฐฯ ในฐานะผู้ถูกระทำหรือ คือเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ ที่ต้องหลบซ่อนตัวจากการจับกุมของฝ่ายอิหร่าน

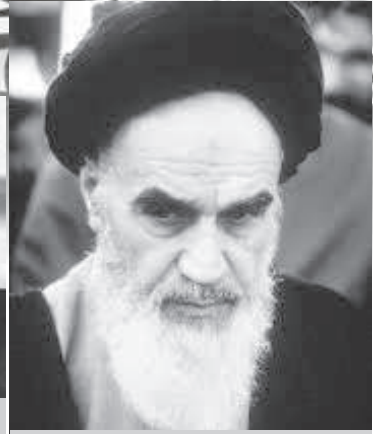

ภาพยนตร์เรื่อง Argo เริ่มต้นด้วยฉากการอ่านแถลงการณ์โดยโฆษกหญิงชาวอิหร่านเรียกร้องให้รัฐบาลสหรัฐฯ ส่งตัวอดีตผู้นำประเทศที่ลี้ภัยอยู่ที่สหรัฐฯ เพื่อกลับมารับฟังข้อกล่าวหาที่อิหร่าน อย่างไรก็ตาม ภาพยนตร์ดังกล่าวไม่ได้มีการแสดงถึงที่มาและเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดข้อเรียกร้องนั้นเลย แต่ได้ตัดภาพไปยังสถานการณ์ภายในอิหร่านก่อนการปฏิวัติอิสลาม ซึ่งอยู่ในช่วงของการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการปกครอง และเศรษฐกิจของประเทศ

ในความเป็นจริงแล้ว ก่อนการปฏิวัติอิสลาม ซึ่งนำไปสู่การจับกุมตัวชาวอเมริกันเป็นตัวประกัน นั้น ประเทศอิหร่านอยู่ภายใต้การปกครองของพระเจ้าชาห์ (สมเด็จพระจักรพรรดิโมฮัมหมัด เรซา ปาลาห์วี) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประเทศตะวันตก การปกครองภายใต้พระเจ้าชาห์ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงถึงการเล่นพรรคเล่นพวก การสนับสนุนพวกพ้องให้ได้รับตำแหน่งในรัฐบาล การคอร์รัปชัน และการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ผิดพลาดทำให้เกิดการเรียกร้องจากประชาชนชาวอิหร่านให้มีการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูป รวมทั้งเรียกร้องให้พระเจ้าชาห์สละราชสมบัติโดยผู้นำในการเรียกร้อง

พระเจ้าชาห์
(สมเด็จพระจักรพรรดิโมฮัมหมัด เรซา ปาลาห์วี)

อายะตุลลอฮ์ รูฮุลลอฮ์ โคหมัยนี

คือ อายะตุลลอฮ์ รูฮุลลอฮ์ โคหมัยนี (Ayatollah Ruhollah Khomeini) ได้กล่าวหาทั้งรัฐบาลพระเจ้าชาห์และสหรัฐอเมริกา ว่าเป็นตัวการในการทำลายศาสนาอิสลามในอิหร่าน เนื่องจากนโยบายของพระเจ้าชาห์มีความเป็นตะวันตก (Westernized) ค่อนข้างมาก อีกทั้งตัวรัฐบาลเองก็ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลประโยชน์จากการปกครองของพระเจ้าชาห์อยู่มาก และมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพระเจ้าชาห์มาโดยตลอด^๒ การต่อต้านและการปลุกระดมให้ประชาชนชาวอิหร่านออกมาต่อต้านรัฐบาลเป็นเหตุให้โคหมัยนีถูกเนรเทศออกจากอิหร่านในปี ๒๕๐๗ โดยได้ไปพำนักอยู่ในหลายประเทศ ทั้งอิรัก ตุรกี และฝรั่งเศส แต่ยังมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้ประชาชนชาวอิหร่านลุกขึ้นต่อต้านอยู่เป็นระยะ ๆ

ภายหลังจากการเนรเทศโคหมัยนี พระเจ้าชาห์ได้ทรงเลือกที่จะตอบสนองประชาชนด้วยการปฏิรูปนโยบายเศรษฐกิจ โดยทรงเชื่อว่า จะทำให้ประชาชน

๒ สหรัฐฯ เป็นผู้อยู่เบื้องหลังการปฏิวัติอิหร่านในปี ๒๕๔๖ ซึ่งนำการปกครองแบบราชวงศ์กลับมาใช้ในอิหร่านอีกครั้งหนึ่ง

กลับมาพอใจรัฐบาลและเลิกเรียกร้องให้พระองค์สละราชสมบัติ แต่สุดท้ายแล้วก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความรุนแรงได้ โดยในปี ๒๕๒๒ ประชาชนชาวอิหร่านได้ออกมาเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง ซึ่งนำไปสู่การปฏิวัติอิสลามในที่สุดโดยพระเจ้าชาห์ต้องลี้ภัยไปต่างประเทศ (โดยอ้างว่าเสด็จฯ เข้ารับการถวายเป็นการรักษาพระอาการประชวร และไม่ได้เสด็จฯ กลับมาอิหร่านอีกเลยตลอดพระชนม์ชีพ ขณะที่โคมัยนีได้กลับมายังอิหร่านอีกครั้ง ท่ามกลางการต้อนรับจากประชาชนอย่างล้นหลาม) และนำมาสู่การไล่จับกุมตัวชาวอเมริกันในอิหร่านด้วยความไม่พอใจที่ฝั่งลิขมานาน รวมทั้งการที่สหรัฐฯ ให้ที่ลี้ภัยแก่พระเจ้าชาห์ทั้งหมดนี้คือที่มาของการอ่านแถลงการณ์ดังกล่าวในฉากเปิดของภาพยนตร์เรื่อง Argo

อีกประเด็นที่ต้องกล่าวถึงคือ นอกจากการให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ ของนาย Ken Taylor ทูตแคนาดาประจำอิหร่าน ด้วยการให้ที่หลบซ่อนแล้ว แคนาดายังมีบทบาทที่น่าสนใจในด้านอื่น ๆ อีกคือ ทูตแคนาดาเป็นคนเริ่มติดต่อกับรัฐบาลสหรัฐฯ เกี่ยวกับแผนการหลบหนี/การให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ เองและภาพยนตร์ฯ ไม่ได้กล่าวถึงบทบาทของนาย John Sheardown ลูกจ้างสถานทูตแคนาดาประจำอิหร่าน ซึ่งเป็นผู้ชักชวนเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ ที่หลบหนีการจับกุมของฝ่ายอิหร่าน

เอกอัครราชทูต Ken Taylor

John Sheardown

ให้มาพักที่บ้านพักของตน โดยภาพยนตร์ฯ ได้แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ ทั้งหมด ไปพักอยู่ที่ทำเนียบของทูตแคนาดาฯ แต่ความจริงนั้น ในจำนวนเจ้าหน้าที่สถานทูตสหรัฐฯ ๖ คน โดยมี ๔ คน ที่ซ่อนตัวอยู่ที่บ้านพักของนาย Sheardown และอีก ๒ คน ที่ซ่อนตัวอยู่ที่ทำเนียบของทูตแคนาดาฯ นอกจากนี้ ฝ่ายแคนาดายังคอยช่วยตรวจสอบสนามบิน ส่งเจ้าหน้าที่เข้าและออกจากอิหร่านเพื่อสร้างรูปแบบการเดินทางปลอมเพื่อไม่ให้ผิดสังเกตเวลาปฏิบัติการกิจจริงและจัดทำเอกสารและตรวจลงตราเข้าออก รวมทั้งฝึกการพูดภาษาอังกฤษสำเนียงแคนาดาให้นัเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ แม้กระทั่งการซื้อตัวเครื่องบินขาออกจากอิหร่าน ก็ล้วนแล้วแต่ดำเนินการโดยฝ่ายแคนาดาทั้งสิ้น^๓

หลังการปฏิวัติอิสลาม อิหร่านได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองจากสาธารณรัฐอิสลามเทวาธิปไตย (Theocratic Islamic Republic) ภายใต้ราชวงศ์ปาห์ลาวี เป็นสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน (Islamic Republic of Iran) โดยมีประมุขของประเทศ (Supreme Leader^๔) คือ โคเมย์นี และมีประธานาธิบดีเป็นหัวหน้ารัฐบาล การเปลี่ยนแปลงการปกครองดังกล่าวสร้างความกังวลให้กับประเทศเพื่อนบ้านของอิหร่านที่มีการปกครองรูปแบบกษัตริย์

๓ ข้อมูลจากเว็บไซต์

๔ ปัจจุบันผู้นำสูงสุดของอิหร่านคือ อาลี คาเมนี (Ali Khamenei) อดีตประธานาธิบดีอิหร่าน โดยเข้ารับดำรงตำแหน่งหลังจากอิหม่ามโคเมย์นีเสียชีวิตในปี ๒๕๓๒

(สมบูรณาญาสิทธิราชย์) เนื่องจากอิหร่านได้เรียกร้องให้ประเทศมุสลิมอื่น ๆ ดำเนินการเปลี่ยนแปลงให้มีการปกครองในลักษณะเดียวกับตน (การส่งออกการปฏิวัติ – Export of Revolution) ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านประเทศเพื่อนบ้านและชาติตะวันตกก็ไม่ใกล้ชิดเหมือนเดิมจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากที่ภาพยนตร์เรื่อง Argo ถูกนำออกฉาย ก็ได้รับคำวิจารณ์อย่างกว้างขวาง กล่าวคือนอกจากคำชื่นชมที่มีต่อแคนาดาที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่สหรัฐฯ ในช่วงเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว ประเทศคู่อริอย่างอิหร่านก็ตอบโต้ด้วยการห้ามไม่ให้มีการฉายภาพยนตร์ดังกล่าวในประเทศ ด้วยเหตุผลว่าภาพยนตร์ฯ เป็นหนังต่อต้านอิหร่าน (Anti-Iranian) และฝ่ายอิหร่านก็ได้สร้างภาพยนตร์ในแง่ลบที่ภาพยนตร์ Argo ไม่ได้แสดงให้เห็น และสะท้อนมุมมองของฝ่ายอิหร่าน นอกจากนั้น นาย Taghi Sahrabi ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ขององค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะรัฐอิสลามอิหร่าน (Islamic Republic of Iran Broadcasting – IRIB) ได้ประกาศว่าจะมีการศึกษาภาพยนตร์ของสหรัฐฯ หลายเรื่อง เช่น Argo ๓๐๐ และ Persepolis^๕ เพื่อตรวจสอบเจตนาที่แท้จริงของประเทศตะวันตกในการสร้างภาพยนตร์ที่บิดเบือน และพยายามชี้้นำให้อิหร่านกลายเป็นผู้ร้ายในสายตาของประชาคมโลก

ความสนุกของภาพเคลื่อนไหวที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตอย่างพิถีพิถันผสมกับฝีมือ การแสดงของนักแสดงมากหน้าหลายตา ทำให้ภาพยนตร์ Argo ไม่ได้ถูกพูดถึงเพียงเพราะเป็นภาพยนตร์รางวัลออสการ์เท่านั้น หากแต่จะเป็นภาพยนตร์สมัยใหม่แนวประวัติศาสตร์ที่จะได้รับการจัดอันดับเป็นหนังชั้นดีในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการย่อเหตุการณ์ประวัติศาสตร์

๕ ข้อมูลจากเว็บไซต์

ที่ยาวนานหลายวันให้เหลือเพียง ๒ - ๓ ชั่วโมง อาจทำให้ต้องมีการตัดแปลงหรือตัดต่อรายละเอียด รวมทั้งอาจถูกสร้างขึ้นโดยสะท้อนเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของเหตุการณ์เท่านั้น ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้องทั้งหมด เพราะวัตถุประสงค์ของภาพยนตร์คือ สิ่งสมมติที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อความบันเทิงแก่ผู้ชม ดังนั้น ผู้ชมจึงควรใช้วิจารณญาณในการชมอย่างรอบคอบเป็นหลักสำคัญ

นิทรรศการ
“โมร็อกโกยุคกลาง:
อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน
(Maroc médiéval- Un empire de l’Afrique à l’Espagne)”
ที่พิพิธภัณฑสถาน Louvre กรุงปารีส
.....
นายชญา ภัทรชัย
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน

จากที่มีข่าวว่าเจ้าหญิง Lalla Meryem แห่งโมร็อกโก ได้เสด็จไปเปิด
การจัดแสดงนิทรรศการ “โมร็อกโกยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน
(Maroc médiéval: Un empire de l’Afrique à l’Espagne)”

นิทรรศการ “โมร็อกโกยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน (Maroc médiéval :
- Un empire de l’Afrique à l’Espagne)” ที่พิพิธภัณฑสถาน Louvre กรุงปารีส : ๗๕

เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๗ และจะจัดแสดงไปจนถึงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘ ที่พิพิธภัณฑ์พระราชวัง Louvre กรุงปารีส ทำให้ผู้เขียนเกิดความสนใจอย่างมากที่จะไปเข้าชมนิทรรศการดังกล่าว เพื่อนำประสบการณ์และความรู้ที่ได้จากการชมนิทรรศการดังกล่าวมาแบ่งปันเล่าสู่กันฟังต่อไป

ก่อนอื่นต้องยอมรับว่า ในฐานะนักการทูตไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสติดต่อสื่อสาร โดยที่ไม่มีความรู้ภาษาอาหรับ ทำให้ประสบปัญหาบ้างในการศึกษาประวัติศาสตร์โมร็อกโกที่เขียนโดยชาวไทยมุสลิมซึ่งแปลชื่อเฉพาะต่าง ๆ เป็นภาษาไทยแต่เขียนแบบถอดคำอ่านภาษาอาหรับ เพราะมักจะเทียบเสียงได้ไม่ตรงกับคำที่ใช้ในภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาอังกฤษ(ที่พอจะเทียบความคล้ายคลึงกันได้)ทำให้เมื่ออ่านประวัติศาสตร์โมร็อกโกเป็นภาษาไทยแล้วไม่เข้าใจว่าคำที่ถอดมาจากภาษาอาหรับนั้นตรงกับคำในภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสคำใด ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องการที่จะเขียนโดยใช้คำที่ถอดมาจากคำภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสควบคู่กับคำอ่านภาษาไทยจากภาษาอาหรับด้วย เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงต่อไป

นิทรรศการได้นำเสนอ “โมร็อกโกยุคกลาง” ด้วยโคลงของนักเดินทางชาวโมร็อกโกในศตวรรษที่ ๑๓ นาม Ibn Battuta ซึ่งได้เดินทางไปไกลถึงจีนและกลับมาโมร็อกโกเมื่อ ค.ศ. ๑๓๔๙ และรำพันถึงแผ่นดินเกิดของเขาว่า “ดินแดนที่สวยงามที่สุดก็คือดินแดนตะวันตก (มัฆริบ หรือ Maghreb)

และฉันได้ประจักษ์มาแล้ว: ด้วยพระจันทร์เต็มดวงที่เราเห็นที่นั่นและ
พระอาทิตย์มุ่งไปสู่ทิศ (ตะวันตก) นั้นเสมอ”

ช่วงยุคกลางที่นิทรรศการนำเสนอ คือ ปี ค.ศ. ๗๘๙ ปีที่กษัตริย์อิद्रิสที่ ๑ (Idris I) เดินทางมาถึง Volubilis ซากเมืองโรมันใกล้กับเมือง Meknes และก่อตั้งราชวงศ์อิद्रิสซิด (Idrisid Dynasty) ขึ้นโดยได้รับการยอมรับจากชาวเผ่าเบอร์เบอร์ท้องถิ่น นิทรรศการใช้ช่วงเวลาดังกล่าวแสดงถึงความเชื่อมต่อระหว่างอารยธรรมโรมันในดินแดนโมร็อกโกที่ถึงแม้ว่ากองทัพโรมันได้ถอนตัวออกจากเมือง Volubilis ไปแล้วตั้งแต่ ค.ศ. ๒๘๕ แต่ Volubilis ก็เป็นเมืองที่มีคนอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งกษัตริย์อิद्रิสที่ ๑ (ซึ่งเป็นเหลนของฮัสซันซึ่งเป็นลูกของฟาติมากับหลานของศาสดามุฮัมมัด) ผู้สืบเชื้อสายมาจากศาสดามุฮัมมัด และเดินทางมาจากตะวันออกกลาง ได้เดินทางเข้าครอบครอง Volubilis และใช้เป็นฐานที่มั่น ก่อนที่จะก่อตั้งเมืองหลวงของราชวงศ์ในเวลาต่อมาที่เมืองเฟส (Fes) ในปี ค.ศ. ๘๐๑

นครเฟสอันรุ่งเรือง นครหลวงทางจิตวิญญาณ ของโมร็อกโก

นิทรรศการได้นำเสนอการก่อตั้งเมืองเฟสของราชวงศ์อิद्रิสซิดในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๙ ที่ริมฝั่งแม่น้ำสายหนึ่ง โดยมีกรสร้างบ้านแปลงเมืองสองครั้งต่อเนื่องกัน ซึ่งกว่าที่เขตเมืองทั้งสองจะถูกรวมเข้าด้วยกันก็คือสองศตวรรษต่อมาโดยราชวงศ์อัล-มูรอวิญญูน (Almoravides) ที่เมืองเฟสนี้เองในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ ๙ ได้มีการก่อสร้างมัสยิดขนาดใหญ่ ๒ แห่งขึ้นคนละฟากแม่น้ำ ได้แก่ มัสยิดอัลกอเราะวีญีน (al-Qarawiyyin) และมัสยิดของชาวอันดาลุส (Mosquée des Andalous)

ต่อมาราวศตวรรษที่ ๑๔ เมืองเฟสก็ถูกขยับขยายให้มีศูนย์กลางเมืองแห่งที่สามโดยกษัตริย์ของราชวงศ์ Merinides ซึ่งได้รับการขนานนามว่า

Fes Jdid (เฟสเมืองใหม่) การมีศูนย์กลางของเมืองหลายแห่งนี้เป็นนโยบายการเมืองของโลกมุสลิมยุคกลางที่ต้องการสร้างอำนาจรัฐด้วยการสร้างเมืองต่าง ๆ ขึ้น มีศิลปวัตถุหลายชิ้นที่ถูกจัดแสดงในนิทรรศการซึ่งนำมาจากเมืองเฟสชิ้นที่น่าประทับใจมาก คือ minbar หรือแท่นบันไดสำหรับขึ้นบรรยายธรรมในมัสยิดซึ่งทำจากไม้และมีอายุเก่าแก่มาก (ระหว่างปี ค.ศ. ๙๘๐-๙๘๕) ซึ่งมาจากมัสยิดของชาวอันดาลุสที่เมืองเฟส รวมทั้งชิ้นส่วนประติมากรรมปูนปั้นตกแต่งอาคารก็ถูกจัดแสดงให้ผู้ชมได้ซาบซึ้งถึงคุณค่าของศิลปวัตถุจากนครอันรุ่งเรืองแห่งนี้

ราชวงศ์อัล-มูเราะบิฏน (Almoravides) : อาณาจักรของชาวเบอร์เบอร์ (เผ่า Amazigh) แห่งแรก (ค.ศ. ๑๐๕๙-๑๑๔๗)

ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ ได้เกิดสมพันธมิตรของชาวเผ่าเบอร์เบอร์ซึ่งมาจากทางภาคเหนือของมอริเตเนีย ที่เรียกว่า อัล-มูเราะบิฏน (Almoravides)

ภาพเมืองเฟส ถ่ายจากโรงแรม Sofitel Fès Palais Jamaï

ชนกลุ่มนี้เป็นนักรบคลุมหน้า (ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพวกเร่ร่อน หรือ nomads) และเคลื่อนที่ด้วยกองกำลังติดอาวุธ ชนกลุ่มนี้ต้องการที่จะควบคุมเส้นทางคาราวานการค้าทองคำทางตอนใต้ของทะเลทรายซาฮาราในดินแดนแอฟริกาตะวันตก เช่น เมือง Goa ริมฝั่งแม่น้ำไนเจอร์ (ในประเทศมาลีปัจจุบัน) การควบคุมเส้นทางคาราวานทองคำของชาว Almoravides นี้ ทำให้ชาว Almoravides มีเงินทุนในการทำสงครามจนสามารถพิชิตแอฟริกาเหนือ และก่อตั้งเมืองมาร์ราเกช (Marrakesh) ได้เมื่อราวปี ค.ศ. ๑๐๗๐ ชาว Almoravides ยังสามารถขยายอาณาจักรของตนออกต่อเนื่องไปจนถึงสเปนทางภาคเหนือ (เมือง Saragossa ในปัจจุบัน) นิทรรศการได้จัดแสดงเหรียญกษาปณ์ทองคำที่ใช้แพร่หลายนับแต่แหล่งผลิตทองคำจากแถบซาฮาราจนถึงสเปน แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการควบคุมการค้าขายข้ามทะเลทรายซาฮารา (commerce transsaharien) ของคาราวานซึ่งไม่เพียงแต่ค้าขายทองคำเท่านั้น แต่ยังมีการค้าขายเกลือ แร่เงิน หนัง และทาส จากแอฟริกา ตะวันตกผ่านเมืองมาร์ราเกช ไปยังเมืองต่าง ๆ ในดินแดนของอาณาจักรอีกด้วย มาร์ราเกชจึงกลายเป็นเมืองชุมทางคาราวานที่มั่งคั่ง มีการก่อสร้างมัสยิด ราชวัง ป้อมปราการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบชลประทานเพื่อนำน้ำจากเทือกเขา Atlas เข้ามาใช้ในเมืองและทำให้มาร์ราเกชเป็นนครแห่งสวนปาล์มจนถึงปัจจุบัน

ถึงแม้ว่าราชวงศ์ Almoravides จะย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่มาร์ราเกช แต่เฟสก็ไม่ได้ถูกทอดทิ้ง เพราะเมื่อปี ค.ศ. ๑๑๓๔ ได้มีการขยายมัสยิดอัลกอระวีญีน (Al-Qarawiyyin) และประดับตกแต่งด้วยประติมากรรมขนาดใหญ่ และมินบาร์แท่นใหม่ อันเน้นย้ำความสำคัญของเฟสในฐานะศูนย์กลางทางศาสนาของอาณาจักร

มัสยิด al-Qarawiyyin ที่เมืองเฟส

นิทรรศการมีการจัดแสดงผลงานศิลปะต่าง ๆ ในสมัยราชวงศ์ Almoravides โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ้าไหมซึ่งเป็นสินค้าหรูหราที่ใช้กันแพร่หลายในราชวงศ์และผลิตโดยช่างทอผ้าไหมที่เมือง Almeria ในแคว้น Andalous ขึ้นผ้าไหมที่นำมาจัดแสดงนั้นได้มาจากส่วนเสื่อคลุมที่ใช้ในพิธีทางศาสนาของโบสถ์ Basilique Saint-Sernin ที่เมือง Toulouse ของฝรั่งเศส ขึ้นผ้าไหมดังกล่าวทำขึ้นด้วยเทคนิคที่ใช้ในการทอผ้าไหมของช่างเมือง Almeria ในสเปนเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ ซึ่งเป็นช่วงที่ราชวงศ์ Almoravides ครอบครองสเปนอยู่ นอกจากนี้ยังมีการแสดงผลงานขึ้นผ้าไหมอื่น ๆ ที่ปัจจุบันเป็นทรัพย์สินของโบสถ์ต่าง ๆ ในยุโรปซึ่งผลิตโดยช่างทอเมือง Almeria เมื่อศตวรรษที่ ๑๒ อีกด้วย เมือง Almeria นี้ถือเป็นท่าเรือสู่ตะวันออกของอาณาจักร Almoravides ซึ่งมีการค้าขายทางทะเล ซึ่งการสำรวจโบราณคดีทางทะเลพบโบราณวัตถุหลายอย่างซึ่งแสดงถึงความเป็นท่าเรือขนาดใหญ่ที่สำคัญของอาณาจักรทั้งเครื่องปั้นดินเผา และหินอ่อนแกะสลักของช่างฝีมือเมืองอัลเมเรีย

นอกจากนี้ ชิ้นผลงานที่นิทรรศการนำมาจัดแสดงซึ่งน่าประทับใจมาก คือ สิงโตบรอนซ์ซึ่งนำมาจากฮังการี และมีที่มาจาก Andalous ราวศตวรรษที่ ๑๑ มีระบบกลไกให้ส่งเสียงร้องได้ในห้องด้วย และนกกริฟฟินบรอนซ์ ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ยอดเสาของโบสถ์ที่เมือง Pisa ในอิตาลี ซึ่งผลิตโดยช่างฝีมือสมัย Almoravides เช่นกัน นำเสียดายที่นิทรรศการห้ามถ่ายรูปผลงานที่จัดแสดง (เพราะต้องเสียค่าเข้าชมคนละ ๑๖ ยูโร หากให้ถ่ายรูปก็อาจจะมีการเสียเงินเข้าชมน้อยลง)

ราชวงศ์อัล-มูวะหิดูน (Almohades) : การก่อตั้งอาณาจักรบนรากฐานของหลักศาสนาใหม่ (ค.ศ. ๑๑๑๖-๑๒๖๙)

ในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ ๑๒ ได้เกิดปรากฏการณ์ของความอ่อนแอทางอำนาจของราชวงศ์ Almoravides และการประท้วงจากประชาชน Ibn Tumart เป็นหนึ่งในผู้อยู่เบื้องหลังของการประท้วงดังกล่าวทางภาคใต้ของโมร็อกโก เขาสามารถรวบรวมชนเผ่าเบอร์เบอร์ต่าง ๆ (amazighes) ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยอาศัยการประกาศทางศาสนาและเจตนารมณ์ในการปฏิรูปศาสนา Ibn Tumart ได้ตั้งตนเป็นมะห์ดี (mahdi) หรือผู้กอบกู้ศาสนาและความยุติธรรมก่อนวันสิ้นโลก สมัครพรรคพวกของเขาถูกเรียกว่า Almohades ซึ่งอาศัยอยู่ในแถบเทือกเขา Atlas โดยมีสาวกคนแรกคือ Abd al-Mumin ในไม่ช้าพวก Almohades ก็สร้างเมืองหลวงขึ้นที่เมือง Tinmal ทางตอนใต้ของมาร์ราเกช และใช้เมืองดังกล่าวเป็นฐานที่มั่นเพื่อโจมตีนครมาร์ราเกชในปี ค.ศ. ๑๑๒๖ และเริ่มนโยบายยึดครองอาณาจักรของราชวงศ์ Almoravides และได้ขยายอาณาเขตไปจนถึงดินแดนลิเบียในปัจจุบัน เมือง Tinmal เป็นศูนย์กลางทางจิตใจของพวกเขา Almohades เพราะแม้ว่าหลังจากเข้าครอบครองมาร์ราเกชแล้ว พวก Almohades ก็ใช้เมือง Tinmal เป็นเมืองสุสาน (necropole) ของราชวงศ์นี้ต่อมา

นิทรรศการ “โมร็อกโกยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน (Maroc médiéval :
- Un empire de l’Afrique à l’Espagne)” ที่พิพิธภัณฑสถาน Louvre กรุงปารีส : ๘๑

พวก Almohades ต้องการที่จะใช้แนวคิดการปฏิรูปศาสนาของ Ibn Tumart ในโลกอิสลามยุคกลาง แนวคิดดังกล่าวถูกถ่ายทอดออกมาในงานเขียนหลายชิ้น ชิ้นสำคัญมีชื่อว่า “**สิ่งที่สำคัญที่สุดที่เราจะร้องขอได้**” ว่าด้วยหลักสำคัญของกฎหมายอิสลามที่สอนโดยมะห์ดี (mahdi) และถูกบันทึกไว้โดยสาวกงานเขียนชิ้นสำคัญอื่น ๆ เป็นการวิพากษ์ทางกฎหมาย (commentaries juridiques) อาทิ Muwatta ของ Malik ซึ่งนิทรรศการจัดแสดงเล่มผลงานเขียนดังกล่าวไว้ให้ได้ชมกันในตู้กระจกด้วย

สิ่งที่ประทับใจอย่างหนึ่งในการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับโมร็อกโกยุคกลางคือ การนำเสนอมิติทางภูมิศาสตร์ของอิสลามยุคกลางที่แตกต่างออกไปจากตำราทั่วไป กล่าวคือ หากจะกล่าวถึงการเข้ามาของศาสนาอิสลามในสเปนในสมัยรัฐคาลิเฟท (Caliphate) ที่เมืองคอร์โดบา (Cordoba) ก็คือการพิชิตตะวันตกของศาสนาอิสลามที่เข้าสู่ยุโรปจากทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในทิศทางจากตะวันออกมาตะวันตก แต่นิทรรศการนี้ทำให้เห็นถึงอาณาจักรโมร็อกโกยุคกลางในมิติการขยายอาณาเขตจากทิศใต้ขึ้นไปทางเหนือ กล่าวคือ อาณาจักรที่พยายามควบคุมเส้นทางการค้าทางคาราวานในภูมิภาคซาฮารา (sub-sahara) ขึ้นไปทางเหนือเพื่อควบคุมเส้นทางการค้าทางทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งในยุคต่อมาโมร็อกโกจะกลายเป็นคู่แข่งคู่ขัดแย้งทางทะเลกับชาติตะวันตกเพราะจะกลายเป็นโจรสลัดทะเลปล้นเรือยุโรป

โบราณวัตถุที่จัดแสดงในนิทรรศการที่น่าทึ่งมาก ก็คือ แผ่นหินบนโลงศพ ซึ่งนำมาจากประเทศมาลี แต่มีที่มาทำจากเมือง Almeria ทางตอนใต้ของสเปนในศตวรรษที่ ๑๒ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการติดต่อแลกเปลี่ยนเคลื่อนย้ายในทิศทางเหนือใต้ของโมร็อกโกยุคกลางอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ศาสนาอิสลามก็เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่เชื่อมดินแดนตะวันตกสุดในโลกมุสลิมยุคกลางเอาไว้กับโลกตะวันออก อาณาจักรยุคกลางแห่งอัล-มาฆริบแห่งนี้ซึ่งมีศูนย์กลางอารยธรรม

อยู่ทั้งในแอฟริกาเหนือและยุโรปจึงมุ่งหน้าทั้งทางการค้าและทางการศาสนา
ไปสู่เมกะกะห์ซึ่งเป็นหัวใจของอัตลักษณ์แห่งอิสลาม

ความเจริญงอกงามทางปัญญาในโมร็อกโกยุคกลาง : หัตถการแห่งความรู้เรื่อง

ศาสนาอิสลามได้ถูกนำเข้ามาในดินแดนตะวันตกสุดหรืออัล-มาฆริบโดย
กองทัพอาหรับของราชวงศ์อุมัยยะห์จากกรุงดามัสกัสราวศตวรรษที่ ๗ และ
ได้กลายเป็นศาสนาแห่งอำนาจและเผยแผ่สู่ประชาชนท้องถิ่นทั้งชาวเบอร์เบอร์
ชาวคริสต์และชาวยิวในเวลาอันรวดเร็ว ภาษาอาหรับถูกรับนำเข้ามาหลังจาก
การเข้านับถืออิสลามเป็นภาษาของชนชั้นปกครอง ดังนั้น จึงเป็นธรรมดาที่ภาษา
อาหรับจะกลายเป็นภาษาที่แสดงถึงความรอบรู้ทั้งทางศาสนา ทางวิชาการ
และวรรณคดี

นิทรรศการ “โมร็อกโกยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน (Maroc médiéval :
- Un empire de l’Afrique à l’Espagne)” ที่พิพิธภัณฑสถาน Louvre กรุงปารีส : ๘๓

หากราชสำนักของพวกราชวงศ์อุมัยยะห์ที่เมืองคอร์โดบา (ในสเปน) นั้นเอิกเกริกไปด้วยบรรดากวีแล้ว การเข้าสู่อำนาจของราชวงศ์อัล-มูเราะบิฏน (Almoravides) ในปลายศตวรรษที่ ๑๑ คือการฟื้นฟูความรู้ทางศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านนิติศาสตร์อิสลาม กษัตริย์ในราชวงศ์นี้ได้ใช้ maliki (ซึ่งเป็นทัศนะนิติศาสตร์อิสลามของ Malik bin Anas ที่คิดค้นขึ้นที่เมืองเมดินาราวศตวรรษที่ ๘) เป็นฐานอำนาจ โดยอาศัยแนวคิดของนักคิดคนสำคัญคือ อิหม่าม Ibn Rushd al-Djadd (มีชีวิตอยู่ถึงปี ค.ศ. ๑๑๒๖) ซึ่งนิทรรศการได้จัดแสดงงานเขียนของท่านให้ได้ชมกันด้วย นักนิติศาสตร์อิสลามในยุคนั้นได้เขียนผลงานที่ชาวมุสลิมยังใช้อ้างอิงได้จนถึงปัจจุบัน

ในยุคต่อมาของราชวงศ์อัล-มูวะหิดูน (Almohades) (กลางศตวรรษที่ ๑๒ - กลางศตวรรษที่ ๑๓) เป็นยุคของแนวคิดใหม่ทางหลักศาสนาที่เน้นการบูรณาการทางปรัชญา ยุคสมัยนี้จึงเป็นยุคของแนวคิดทางศาสนาอิสลามไม่เพียงแต่ชาวมุสลิมเท่านั้น ยังมีนักปรัชญาและนักคิดชาวยิวชื่อว่า Maimonide (๑๑๓๕-๑๒๐๔) ซึ่งมีผลงานที่หล่อเลี้ยงชาวมุสลิมร่วมยุคสมัยเพื่อนำเสนอการวิเคราะห์คัมภีร์โตราห์ (Torah) แบบใหม่

ในศตวรรษต่อมา กษัตริย์ในราชวงศ์เมรินิด (Merinides) ก็กลับไปสู่กระแสของทัศนะมาลิกีย์ และพัฒนาใหม่รูปแบบเฉพาะด้วยการก่อตั้งสถาบันของมาดรอซหะห์ (madrasa) หรือโรงเรียนสอนนิติศาสตร์และศาสนาขึ้น รวมทั้งมีการก่อตั้งโรงเรียนขึ้นหลายแห่งซึ่งใช้สอนทัศนะมาลิกีย์ในสมัยดังกล่าว

ลัทธิซุฟี (soufisme) ซึ่งเน้นความเชื่อทางจิตวิญญาณ ได้เจริญงอกงามขึ้นในโมร็อกโกตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๑ โดยการนำของกาหลิบ อาบู บากา อิบอัลอาราบิ (Abu Bakr Ibn al-Arabi : ๑๑๖๕ - ๑๒๔๐) จนทำให้เกิดกระแสวรรณคดีใหม่ซึ่งฝังรากลงในทุกสาขาของศิลปวิทยาการ บทกวีนั้นไม่ได้ถูกลบเลือนแต่กลับปรากฏอยู่ทั่วไปในงานเขียนสรรเสริญกษัตริย์ทั้งหลาย ซึ่งทำให้

เกิดการพัฒนาของการบันทึกจดหมายเหตุทางประวัติศาสตร์ มีนักเขียนคนสำคัญหลายคนในโลกวรรณคดีของโมร็อกโกยุคกลางที่สำคัญ คือ Ibn Khaldun (๑๓๗๒ -๑๔๐๖) ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับยุคสมัยของเขาผ่านทางงานเขียนที่มีชื่อว่า “ประวัติศาสตร์สากล (Histoire universelle)”

พอได้ชมนิทรรศการและทราบประวัติศาสตร์ของโมร็อกโกยุคกลางพอสังเขปดังนี้ ก็คิดชื่นชม และยินดีกับนักศึกษาไทยในโมร็อกโกที่ได้มีโอกาสมาศึกษาในสาขาอิสลามศึกษาในดินแดนแห่งประวัติศาสตร์และต้นตำรับสาขาวิชานี้แห่งหนึ่งของโลก

พระราชวังที่เมืองเฟส

ย่านชาวยิวของเมืองเฟสในปัจจุบัน

ราชวงศ์เมรินิด (Merinides) และการหวนกลับสู่นครเฟส (ค.ศ. ๑๒๖๙-๑๔๖๕)

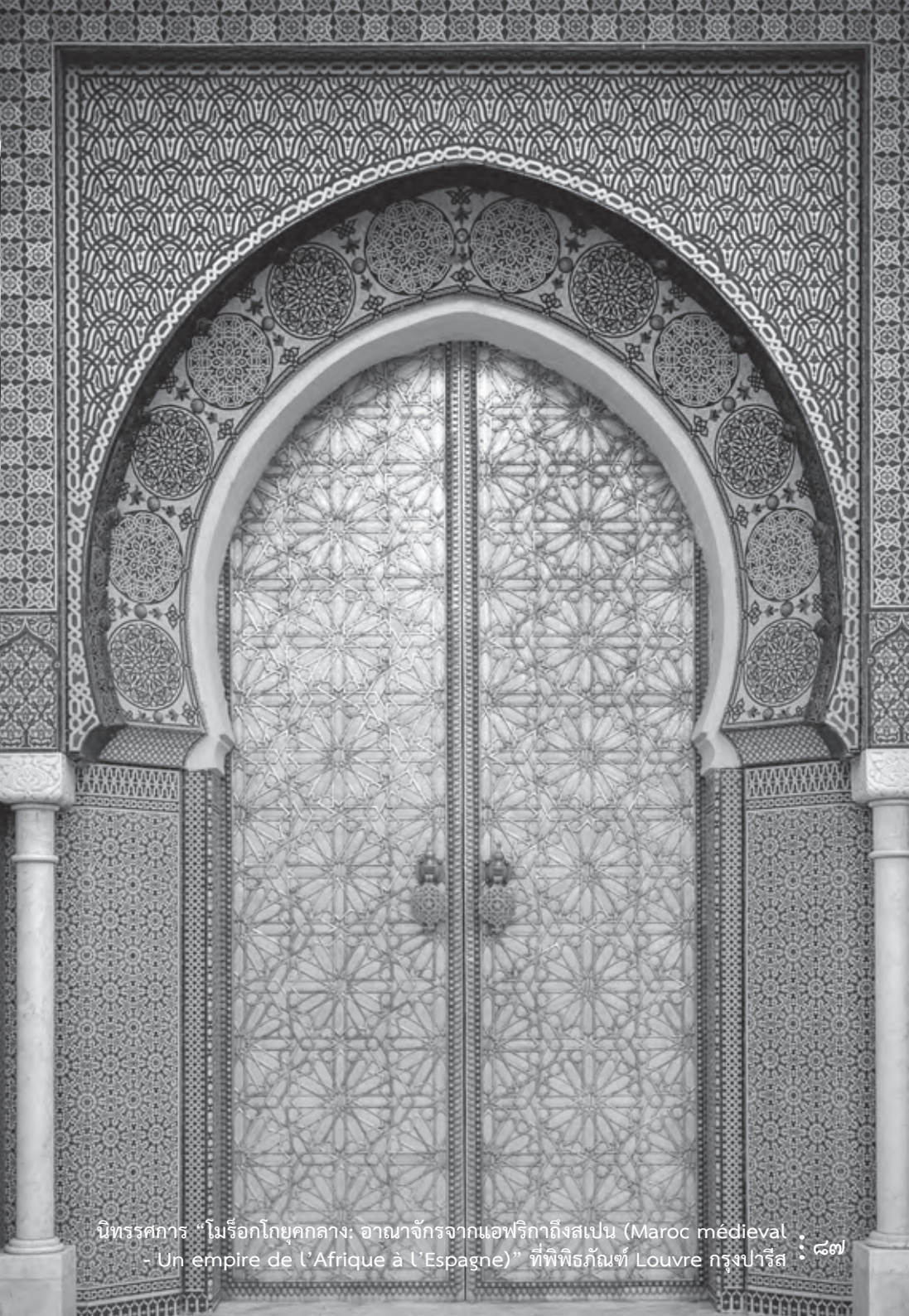
ความพ่ายแพ้ของกองทัพราชวงศ์อัล-มูอะหฺดิตูน (Almohades) ต่อกองทัพกษัตริย์คาทอลิกเมื่อ ปี ค.ศ. ๑๒๑๒ ที่ Las Navas De Tolosa ในสเปนเป็นสัญญาณของความเสื่อมของราชวงศ์นี้และการสิ้นอำนาจของอาณาจักรอิสลามในสเปน ในขณะเดียวกันในดินแดนโมร็อกโก เฟอร์เบอร์เบอร์

นิทรรศการ “โมร็อกโกยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน (Maroc médiéval : Un empire de l’Afrique à l’Espagne)” ที่พิพิธภัณฑสถาน Louvre กรุงปารีส : ๘๕

(amazighe) ที่ชื่อว่า Banu Marin ซึ่งอาศัยอยู่แถบเมือง Taza ได้ยึดอำนาจ และบุกเข้ายึดนครมารราเกชในปี ค.ศ. ๑๒๖๙ และสถาปนาราชวงศ์เมอร์นิดี (Merinides) ขึ้นโดยมีเมืองเฟสเป็นเมืองหลวง ราชวงศ์เมอร์นิดีนี้อ้างความชอบธรรมทางสายโลหิตจาก Idrissides ผู้ก่อตั้งเมืองเฟส ภายหลังปี ค.ศ. ๑๒๗๖ ราชวงศ์นี้ก็ได้ลงหลักปักฐานที่เฟสเมืองใหม่หรือ Fes Jdid ซึ่งอยู่ติดกับเมืองเก่า มีการสร้างปราสาทราชวังและมีย่านชาวยิว เฟสในยุคนี้ได้กลายเป็นเมืองหลวงแห่งวิชาการ ทางจิตวิญญาณ และศิลปวัฒนธรรม

การเข้ามาสร้างฐานอำนาจของราชวงศ์เมอร์นิดีนั้นไม่ได้มีการปฏิรูปศาสนาเหมือนราชวงศ์ก่อน ๆ แต่อาศัยการโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) เกี่ยวกับนิยามของคำว่า djihad และทฤษฎีของมาลิกียซึ่งเป็นหนึ่งในสี่สาขาของการตีความนิติศาสตร์อิสลามในนิกายซุนนีห์ ในยุคนี้ได้มีการสร้างโรงเรียนสอนศาสนาหลายแห่งเกิดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่หลักในการสอนศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ ซึ่งทำให้มีนักศึกษา และนักปราชญ์เดินทางมาสู่เมืองเฟสในยุคนั้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันเมืองเฟสก็เป็นเมืองที่มีนักศึกษาไทยเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนอยู่จำนวนมากที่สุดในโมร็อกโก

นิทรรศการ “โมร็อกโกยุคกลาง: อาณาจักรจากแอฟริกาถึงสเปน (Maroc médiéval :
- Un empire de l'Afrique à l'Espagne)” ที่พิพิธภัณฑสถาน Louvre กรุงปารีส : ๘๗

ศิลปวัตถุหนึ่งในยุคนั้นที่นิทรรศการจัดแสดง คือ โคมไฟบรอนซ์ขนาดใหญ่ ซึ่งนำมาจากมัสยิด al- Qarawiyyin ที่เมืองเฟส โคมไฟดังกล่าวถูกทำขึ้นใน สเปนโดยเป็นค่าปฏิกรรมสงครามแก่กษัตริย์ของเมืองเฟสเมื่อปี ค.ศ. ๑๓๓๓ หลังจากที่ถูกกองทัพของสุลต่านเมรินิด Abu al- Hasan มีชัยเหนือกองทัพ กษัตริย์สเปนที่เมืองยิบรอลตา และสุลต่าน Abu al-Hasan เองเป็นผู้ที่สั่งการ ให้นำโคมไฟดังกล่าวประดับไว้ในมัสยิดอัลกอระวีญีนที่เมืองเฟส โคมไฟบรอนซ์ ดังกล่าวมีจารึกภาษาละตินและลายประดับรูปสัตว์และพรรณไม้ ซึ่งเมื่อมาถึง ที่เมืองเฟสแล้วก็ถูกสลักจารึกภาษาอาหรับและลวดลายอาหรับเข้าไปอีกด้วย โคมไฟดังกล่าวเดิมใช้น้ำมันในการจุดไฟ แต่เมื่อศตวรรษที่ ๒๐ ก็มีการติดตั้ง ระบบไฟฟ้าและหลอดไฟเข้าไป โคมไฟซึ่งมีที่มาจากโบสถ์คริสต์ในลักษณะ ดังกล่าวนี้อยู่ปรากฏอยู่ในมัสยิดอัลกอระวีญีนอีก ๓ ดวงในปัจจุบัน

อันที่จริงยังมีศิลปวัตถุอีกหลายชิ้นในนิทรรศการที่นำมาจากเมืองเฟส ซึ่งเป็นส่วนน้อยของความมั่งคั่งของศิลปกรรมที่ยังพบเห็นได้ที่เมืองเฟส ในปัจจุบัน การตกแต่งอย่างวิจิตรบรรจงและมีรายละเอียดมาก ทั้งที่มัสยิดและ มাত্রอชะห์ (โรงเรียนสอนศาสนา) ด้วยกระเบื้องโมเสคหลากสีเป็นลวดลาย

(zellige) เหนือชั้นขึ้นไปคือลายปูนปั้นอันสวยงามและชั้นบนเป็นเครื่องไม้แกะสลัก นับว่าเป็นลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมที่พบเห็นได้ในสถานที่สำคัญในเมืองเฟส

ภาพลักษณ์ใหม่ของกษัตริย์ราชวงศ์เมอร์นิด

ที่เมืองราบัต สุลต่านราชวงศ์เมอร์นิดได้ก่อตั้งสุสานหลวง หรือ necropolis ภายในป้อมปราการขึ้นในปี ๑๒๘๔ ที่บริเวณซากเมืองโรมันที่เรียกว่าเชลละห์ (Chellah) สถานที่ดังกล่าวได้กลายเป็นที่จารึกแสวงบุญและทำให้ราชกรูได้เห็นภาพลักษณ์ใหม่ของกษัตริย์ผู้ทรงเกียรติและเคร่งศาสนาซึ่งถูกฝังอยู่ ณ ที่แห่งนั้น ที่เชลละห์นี้เองเป็นที่ตั้งของสุสานสุลต่าน Abu al-Hasan และ มเหสี Shams al-Duha ใกล้กับสุสานหลวงแห่งนี้มีมัสยิดและโรงเรียนสอนศาสนาตั้งอยู่ด้วย รวมทั้งมีที่พักนักเดินทาง ซึ่งในปัจจุบันสถานที่แห่งนี้ยังคงเป็นสถานที่แห่งการทำบุญและสวดภาวนา นอกเหนือจากการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของกรุงราบัต

นิทรรศการได้จัดแสดงแผ่นหินบนโลงศพของมเหสี Shams al-Duha ทำขึ้นบนหินอ่อนสีขาวเมื่อปี ค.ศ. ๑๓๔๙ ซึ่งปรากฏจารึกว่า “นี่คือหลุมศพของ นายหญิงของเรา ผู้เป็นไท ผู้เคร่งศาสนา ผู้ศักดิ์สิทธิ์ มารดาแห่งสุลต่าน คาลิฟ อิหม่าม ผู้ซึ่งมีคุณสมบัติอันดีงาม ผู้สูงส่งและเพียบพร้อมใน จริยวัตรซึ่งไม่อาจหาถ้อยคำในภาษาใดมาเปรียบปาน เจ้านายของเรา เอมีร์แห่งผู้ศรัทธา ผู้ซึ่งไว้วางพระทัยในเจ้าแห่งสากลโลก Abu Inan บุตรแห่งเอมีร์ของชาวมุสลิม Abu al-Hassan บุตรแห่ง คาลิฟ อิหม่าม และเจ้านายทั้งหลาย ...” นี่คือการบรรยายสดุดีมเหสี Shams al-Duha ผู้ซึ่งเคยเป็นทาสมาจากยุโรป และต่อมาเป็นมเหสีของสุลต่าน Abu al-Hasan และมารดาของสุลต่าน Abu-Inan (ประสูติเมื่อปี ค.ศ. ๑๓๕๘) จารึกบนโลงศพ อันนี้เป็นที่น่าสนใจในประวัติศาสตร์ยุคราชวงศ์เมรินิด เพราะเป็นหลักฐานทาง วรรณคดีที่สำคัญซึ่งมีที่มาจากแรงบันดาลใจของสุลต่าน Abu Inan นั้นเอง และแผ่นหินบนโลงศพนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของภาพลักษณ์ราชวงศ์ ที่สุลต่านต้องการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง

อย่างไรก็ดี ในช่วงกลางศตวรรษที่ ๑๔ แม้ว่าราชวงศ์เมรินิดจะเจริญถึงขีดสุด แต่การพ่ายแพ้ของกองทัพร่วมของราชวงศ์เมรินิดและราชวงศ์นัสริด (Nasrides ซึ่งมีเมืองหลวงที่เมือง Granada) ในสงคราม เมื่อปี ๑๓๔๐ ในสงครามที่ Rio Salado ส่งผลสัญญาณของการเสื่อมถอยของอำนาจทางการเมือง ภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งได้รับชัยชนะในสงครามกวาดต้อนทรัพย์สินและผู้คนไปจากกองทัพเมรินิด มีการประท้วงจากประชาชนในทั่วทุกแห่งของอาณาจักร นักประวัติศาสตร์ Ibn Khaldun (๑๓๓๒-๑๔๐๖) บันทึกช่วงเวลาแห่งความทุกข์ยากในสมัยนั้นไว้ในหนังสือ “ประวัติศาสตร์สากล” โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับอนาคตของอารยธรรมแห่งนี้ จนกระทั่งคิดต่อไปว่ายุคสมัยดังกล่าวนี้จะเป็นจุดจบของโลก ศตวรรษที่ ๑๕ ที่ตามมานั้นถูกแบ่งแยกออกอย่างสิ้นเชิงโดยลัทธิซุฟี (sufisme) ปรากฏขึ้นเพื่อเป็นคำตอบต่อความหวาดกลัวของยุคก่อนที่เกิดขึ้นจากโรครระบาด ทุพภิกขภัย และการรุกรานเข้ามาของกองทัพชาวคริสต์

นิทรรศการได้จัดแสดงศิลปวัตถุชิ้นสำคัญ คือ ธงศึกของสุลต่าน Abu-al-Hasan ทำจากผ้าไหมสีทองขนาดใหญ่ ซึ่งนำมาจากมหาวิหารที่เมือง Toledo ของสเปน ซึ่งในปัจจุบันยังคงเก็บรักษาธงศึกของราชวงศ์เมรินิดไว้อีกสามผืน เมื่อครั้งที่กองทัพรวมของสุลต่านฯ จักรราชวงศ์เมรินิดและนัสนิดได้พ่ายแพ้สงครามที่ Rio Salado เมื่อปี ค.ศ. ๑๓๔๐ ธงผ้าไหมนี้ทำขึ้นโดยช่างฝีมือที่เมืองเฟส มีจารึกชื่อสุลต่าน และถ้อยคำศักดิ์สิทธิ์จากคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งตรงดังกล่าวนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือ propaganda ทางทหารด้วย ธงนี้จึงมีความสำคัญมากทางศิลปะของฝีมือช่างในราชวงศ์เมรินิด ส่วนในทางการเมืองนั้น การที่ธงศึกนี้ถูกฝ่ายศัตรูหรือสเปนยึดไปได้ถือว่าเป็นจุดสิ้นสุดของอิทธิพลราชวงศ์เมรินิดและของอาณาจักรจากโมร็อกโกในยุโรปอย่างสิ้นเชิง และนิทรรศการก็ปิดฉากยุคกลางของโมร็อกโกลงด้วยความรู้สึกของผู้ชมที่เจือปนกับความรู้สึกอาลัยถึงชะตาของอาณาจักรที่เคยรุ่งโรจน์แห่งหนึ่งในยุคกลาง

อย่างไรก็ดี หลังจากที่ออกจากนิทรรศการมาแล้ว ก็ได้มองย้อนกลับไปประมวลถึงสิ่งที่นิทรรศการได้นำเสนอและเพิ่งได้รับชมมา ทำให้ได้รับความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ของโมร็อกโกมากขึ้น อีกทั้งยังรู้สึกอึ้งใจว่าความรุ่งเรืองของอาณาจักรแห่งนี้ไม่ได้สูญหายไปไหน ยังเหลือตกทอดให้คนยุคปัจจุบันได้เห็นอยู่อีกเป็นอันมาก จนเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนรู้สึกอยากกลับไปชมมาตรอชะห์หรือโรงเรียนสอนศาสนาที่เมืองเฟสอีกสักรอบ รวมทั้งอยากไปชมมัสยิดอัลกอเราะวินอันยิ่งใหญ่ที่เมืองเฟสอีกด้วย การชมนิทรรศการนี้ทำให้ผู้เขียนตอบโจทย์แก่ตนเองได้ว่าเหตุใดถึงตกหลุมรักเมืองเฟสมากขึ้นทุกครั้งที่ได้ไปเยือน ก็เพราะด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนาน ความศักดิ์สิทธิ์ของเมืองเฟสและที่สำคัญ เฟสคือ พิพิธภณท์ที่จัดงานนิทรรศการโมร็อกโกยุคกลางดังกล่าวนี้ที่ยังมีชีวิตอยู่นั่นเอง 🌐

นักการทูตไทย ในเอธิโอเปีย

ตอนที่ ๒ เดินทางสู่กาฬทวีป

.....
ชวน พิระมาน

คุณชวนเป็นคนกรุงเทพฯ แต่กำเนิด ชีวิตนี้ เดินทางไกลที่สุด เห็นจะเป็นตอนที่นั่งรถไฟไปเที่ยวสงกรานต์ที่เชียงใหม่ นอกจากนั้นแล้ว คุณชวนไม่เคยไปไหนไกล ๆ เลย แต่ในปีพุทธศักราช ๒๕๐๖ คุณชวนได้รับคำสั่งให้ไปทำงานที่สถานเอกอัครราชทูตไทยที่กรุงอาดดิสอะบาบา ประเทศเอธิโอเปีย ซึ่งแสนจะลี้กลับและดูห่างไกลกันดารเสียเหลือเกิน

คุณชวนเก็บสัมภาระเพื่อเตรียมตัวไปเดินทางอย่างงุนงงสงสัย เพราะนอกจากเสื้อผ้าใส่ทำงานแล้ว ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าจะต้องเตรียมสิ่งของอะไรไปบ้าง เพื่อไปใช้ชีวิตอยู่ในเอธิโอเปียถึง ๔ ปี ครั้นจะถามใครก็คงไม่มีใครให้คำตอบได้ เพราะไม่เคยมีคนไทยคนไหนเคยไปเอธิโอเปียด้วยซ้ำ คุณชวนจึงใช้จินตนาการบวกกับความรู้จากการอ่านบทความสารคดี เลือกแต่สิ่งของจำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสถานที่กันดาร เช่น อุปกรณ์เครื่องมือช่าง มีดพับ มีดตะเกียงเจ้าพายุ ไฟฉาย เชือก เครื่องเขียน และที่ขาดไม่ได้ คือ โคมไฟและหนังสือเกือบบร้อยเล่ม เพราะรู้ว่า ในยุคนั้น เอธิโอเปียยังคงเงียบเหงาไม่ค่อยมีอะไรให้ทำ คุณชวนกะว่าจะใช้เวลาว่างตลอด ๔ ปีในการอ่านหนังสือจนหมด

เมื่อจัดการเสร็จก็ขึ้นของส่งลงเรือไปเอธิโอเปีย ส่วนตัวเองนั้น ก็ขึ้นเครื่องบินจากกรุงเทพฯ ไปยังเอธิโอเปีย โดยเป็นเที่ยวบินที่มีการแวะพักหลายครั้ง แม้ว่าคุณชวนมีเครื่องบินส่วนตัวไปส่งที่ท่าอากาศยานดอนเมืองอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง แต่พวงมาลัยรอบคอก็ไม่ทำให้ความตื่นเต้นประหม่าลดน้อยลงไปเลย เพราะคุณชวนกำลังจะเดินทางด้วยเครื่องบินเป็นครั้งแรกในชีวิต ขึ้นอย่างไร ไปลงที่ไหน อย่างไร คุณชวนไม่เคยรู้มาก่อนทั้งนั้น*

คุณชวนจึงขึ้นเครื่องบินอย่างเกร็ง ๆ ตั้งแต่เครื่องบินออกจากกรุงเทพฯ ทุกทีที่มีข้อความประกาศทางเครื่องกระจายเสียงบนเครื่องบิน คุณชวนก็จะตั้งใจฟังทุกครั้ง เผื่อว่าถ้าใกล้ถึงที่หมายจะได้เตรียมตัวลง และแล้วคุณชวนก็เดินทางถึงกรุงโรม อิตาลี ซึ่งเป็นที่หยุดพักสุดท้ายก่อนไปเอธิโอเปีย

หมายเหตุ *: ปัจจุบัน กระทรวงการต่างประเทศจัดหลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการที่เพิ่งออกประจำการต่างประเทศครั้งแรกแล้ว ประกอบกับในยุคสมัยนี้ คนหนุ่มสาวมีโอกาสขึ้นเครื่องบินกันบ่อยขึ้น เพราะมีสายการบินประเภทต้นทุนต่ำ (low cost) ให้เลือกทดลองแตกต่างจากสมัยก่อน ที่การขึ้นเครื่องบินเป็นเรื่องแปลกใหม่ บัตรโดยสารเครื่องบินราคาแพงมากและการไปต่างประเทศเป็นเรื่องยากลำบากแม้แต่สำหรับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศเอง

บนเครื่องบินก่อนจะถึงท่าอากาศยานที่กรุงโรม คุณชวนเหลือบเห็นผู้ชายแอฟริกันสูงโปร่งหน้าตาคมคาย และจำได้ว่าคือ อะเบเบ บิคิลา (abebe bikila) นักวิ่งมาราธอนชาวเอธิโอเปียผู้ซึ่งได้เหรียญทองจากโอลิมปิกในปี ๑๙๖๐ เนื่องจากคุณบิคิลา เป็นนักกีฬาเหรียญทองโอลิมปิกคนแรกที่เป็นคนแอฟริกา จึงโด่งดังถูกถ่ายรูปและสัมภาษณ์เป็นข่าวหลายครั้ง คุณบิคิลาเพิ่งกลับจากการเดินทางปรากฏตัว คุณชวนจำได้เพราะเห็นข่าวคุณบิคิลาจากการอ่านศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเทศเอธิโอเปียก่อนเดินทาง

สัปดาห์คุณชวนก็ได้ยินเสียงประกาศว่า เครื่องบินกำลังจะลงจอด transit ที่ท่าอากาศยานกรุงโรม อิตาลี คุณชวนประหม่าขึ้นทันที เพราะลี้มถามเพื่อนฝูงที่กระทรวงการต่างประเทศว่า การที่เครื่องบิน transit แปลว่าอะไร คุณชวนจึง

คิดเอาเองว่า ถ้าไม่ลงจากเครื่องก็ไม่น่าจะเป็นอะไร แต่ไม่ทันไร ผู้โดยสารทั้งหมดก็ลุกขึ้นยืนเพื่อเดินออกจากเครื่องบิน ในขณะที่กำลังลังเล พนักงานบริการก็มาพูดเชิญให้คุณชวนออกจากเครื่องบิน เพราะจะต้องมีการทำความสะอาดเครื่องบิน คุณชวนเกรงจะเสียมารยาท จึงยอมลุกจากที่นั่ง เดินตามคนอื่นไปแต่โดยดี

คุณชวนอุกคึกขึ้นได้ว่า ในเมื่อตนเองไม่เคยขึ้นเครื่องบิน transit คืออะไรก็ไม่มั่นใจ ออกจากเครื่องบินไปแล้วต้องเดินไปไหนก็ไม่รู้ คุณชวนจึงคิดว่าควรต้องเดินตามคุณบิคลาให้ตลอด เพราะเขากำลังเดินทางกลับประเทศเขาอย่างแน่นอน ว่าแล้วคุณชวนจึงเร่งฝีเท้าจนเดินไล่ทันคุณบิคลา (เร่งฝีเท้าจริง ๆ เพราะนักกีฬาวิ่งเหรียญทองโอลิมปิกนั้นเดินเร็วมาก)

ปรากฏว่า ยิ่งคุณชวนเดินตามคุณบิคลาไปนานเท่าไร ก็ยิ่งพบว่า ผู้โดยสารคนอื่นค่อย ๆ หายไป เหลือแต่คุณบิคลา ที่เดินก้าวยาว ๆ อยู่ข้างหน้ากับคุณชวนสองคน แต่คุณชวนก็ไม่ลดละ เพราะมุ่งมั่นมากกว่า ยังไงต้องไปให้ถึงเออีโอเปียให้ได้ เพราะกระทรวงการต่างประเทศสั่งไว้ว่าให้รีบไปเปิดสถานเอกอัครราชทูต

คุณชวนเริ่มหอบจากการเดินไล่ตามนักกีฬาวิ่งโอลิมปิกของเออีโอเปียไปเกือบทั่วท่าอากาศยานกรุงโรม

...มารู้สึกตัวอีกที

...ก็พบว่า ตัวเองก็มายืนอยู่ข้างนอก

...ข้างหลังคุณชวนเป็นอาคารผู้โดยสารขาเข้าของท่าอากาศยานกรุงโรม
อิตาลี

...ข้างหน้า...

...คุณบิลา กำลังโบกรถแท็กซี่

...แล้วก็ขึ้นรถแท็กซี่...จากไปต่อหน้าต่อตา

เหลือเพียงคุณชวนยืนงออยู่คนเดียว...

คุณชวนสะดุ้งตกใจเพราะเพิ่งรู้ว่า เดินหลงออกจากสนามบินมาเสียแล้ว และเพิ่งเข้าใจเดี๋ยวนั้นเองว่า คุณบิลา ไม่ได้เดินทางกลับเอธิโอเปีย หากแต่มาพักค้างคืนที่อิตาลีก่อนต่างหาก ปานนี้ เครื่องบินที่จะต้องขึ้นไปเอธิโอเปีย ก็อาจจะออกไปแล้วหรือไม่ คุณชวนคิดได้ก็รีบวิ่งกระหืดกระหอบกลับไปยังเครื่องบิน (คงไม่ต่างกับคุณบิลาตอนแข่งชิงโอลิมปิกเท่าไร) เฉพาะบุญที่เครื่องบินยังไม่ออก แต่สถานการณ์ก็ไม่ค่อยดีเท่าไร เพราะประตูเครื่องบินกำลังจะปิดพอดี

คุณชวนรีบอธิบายกับพนักงาน “ขอผมขึ้นเครื่องหน่อย ผมเป็นผู้โดยสารจะไปอัดดิสอะบารา”

พนักงาน “คุณมีหนังสือเดินทางและบัตรที่นั่งหรือไม่”

คุณชวนใจหายวาบ ตายแล้ว ด้วยความรีบร้อนออกจากเครื่องตามคุณบิลา ทั้งหนังสือเดินทางและบัตรที่นั่งยังคงวางอยู่บนเก้าอี้ที่นั่ง “ผมไม่ได้หยิบติดมาด้วย แต่อยู่บนเครื่องบินแน่นอน”

พนักงานสีหน้าเข้ม ครุ่นเครียด “เราเสียใจด้วย แต่ถ้าคุณไม่มีหนังสือเดินทางและบัตรที่นั่ง เราให้ขึ้นเครื่องไม่ได้” แล้วหันหลังทำท่าจะเดินขึ้นเครื่องไป

คุณชวนเหวี่ยงแตกหนักกว่าเดิม “เอาอย่างนี้ ผมพิสูจน์ได้ว่าผมเป็นผู้โดยสาร เอกสารทั้งหมดของผม อยู่บนเครื่อง คุณไปกับผมสิ เดี่ยวผมหยิบให้ดู”

พนักงานก็ยังทำท่าไม่เชื่อ แต่คุณชวนก็ใช้ทักษะการทูตเบี่ยงต้นหว่านล้อม อยู่นานสองนาน จนพนักงานยอมให้คุณชวนเดินขึ้นเครื่องพร้อมเจ้าหน้าที่ รปภ. ประจำสนามบิน เพื่อที่ว่า ถ้าคุณชวนไม่มีเอกสารเดินทางจริง ก็จะได้จับตัวลงจากเครื่องบินเสีย โทษฐานก่อความวุ่นวาย

คุณชวนเดินขึ้นเครื่องไปด้วยความประหม่า ทุกสายตาของผู้โดยสารบนเครื่องแหลมมองคุณชวนอย่างรำคาญหรือไม่ก็ขบขันอยู่ในที่ เนื่องจากส่วนใหญ่ก็ได้ยินบทสนทนาของคุณชวนกันหมด และทุกคนก็รู้ว่า ความบ้าเป๋อต้นเต้นของคุณชวนกำลังทำให้เครื่องบินดีเลย์ แต่โชคยังเข้าข้างคุณชวนอยู่มาก ที่หนังสือเดินทางและบัตรที่นั่งของคุณชวนยังคงวางอยู่ที่เดิม ไม่ได้หล่นหายไปไหน เมื่อเจ้าหน้าที่ รปภ. ได้ตรวจสอบจนพอใจแล้วก็จากไป ส่วนคุณชวนก็นั่งประจำที่คาดเข็มขัดและถอนหายใจอย่างโล่งอก

หลังจากนั้น เครื่องบินก็เดินทางต่อไปยังกรุงออตตัสอบาบา ไม่มีเหตุการณ์อะไรน่าตื่นเต้นอีกจนกระทั่งคุณชวนเดินทางไปถึงและเหยียบไปบนพื้นแผ่นดินเอธิโอเปีย ซึ่งจะเล่าให้ฟังในบทต่อไป ☸

โอมาน- ไทย :

ความสัมพันธ์ฉันมิตรที่ยั่งยืน

.....
ดร.พรชัย ดำนวิวัฒน์

เอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัต (เขตอาณาครอบคลุมสาธารณรัฐเยเมน)

ความนำ

ภูมิภาคตะวันออกกลางนับวันแต่จะทวีความสำคัญมากขึ้นสำหรับไทย เพราะภูมิภาคนี้สามารถเป็นศูนย์กลางการขนส่งและคมนาคมโดยเฉพาะด้านการบินพลเรือนระหว่างเอเชียกับภูมิภาคยุโรปก็ดี หรือกับแอฟริกาที่ดี นอกจากนั้น การที่กลุ่มประเทศ ๖ ประเทศ ได้แก่ บาห์เรน คูเวต โอมาน กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซึ่งมีประชากรรวมกว่า ๔๐ ล้านคน และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product หรือ GDP) รวมประมาณ ๑,๔๐๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มประเทศ คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council หรือ

GCC) ก็ยังทำให้ตะวันออกกลาง รวมทั้งโอมาน เป็นตลาดการค้าและการท่องเที่ยวที่สำคัญ กอปรกับรายงานเรื่องเสรีภาพทางเศรษฐกิจของโลกอาหรับปี ค.ศ. ๒๐๑๔ (Economic Freedom of the Arab World 2014) ก็ระบุว่า โอมานเป็นประเทศที่มีเสรีภาพทางเศรษฐกิจในระดับที่น่าพอใจ คือ เป็นอันดับ ๕ จากจำนวน ๒๒ ประเทศในกลุ่มสันนิบาตอาหรับ* บทความนี้จึงมุ่งเสนอแนวทางเชิงรุกเพื่อขับเคลื่อนนโยบายที่เกี่ยวข้องของไทย โดยอาศัยประสบการณ์ที่ผู้เขียน มีในรัฐสุลต่านโอมานเป็นปัจจัยประกอบของการนำเสนอในครั้งนี้

โอมานกับโอกาสของไทยที่รออยู่

เมื่อกล่าวถึงภูมิภาคตะวันออกกลาง คงมีเพียงไม่กี่คนที่นึกถึงรัฐสุลต่านโอมาน อย่างไรก็ตาม ภารกิจที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญซึ่งเชื่อมระหว่างอ่าวเอเดนกับมหาสมุทรอินเดีย โอมานจึงมีบทบาทสำคัญต่อการดูแลความปลอดภัยของเรือต่างชาติที่เดินทางผ่านบริเวณนี้ แม้ว่าสถานการณ์ของการกระทำผิดเกี่ยวกับโจรสลัดจะเปลี่ยนพื้นที่ไปซุกซุมแถบแอฟริกาตะวันตก

๑ หนังสือพิมพ์ Muscat Daily, ฉบับวันอาทิตย์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๔, หน้า ๑๘

แต่ความสำคัญของโอมานก็ยังคงอยู่เพราะเส้นทางการเดินเรือในบริเวณทะเลอาหรับและด้านตะวันตกของมหาสมุทรอินเดียยังคงคึกคักเช่นเคย จากข้อเท็จจริงที่ว่าภูมิรัฐศาสตร์ของโลกกำลังเปลี่ยนแปลง โอมานจึงเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงอย่างมโหฬารในทุก ๆ สาขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

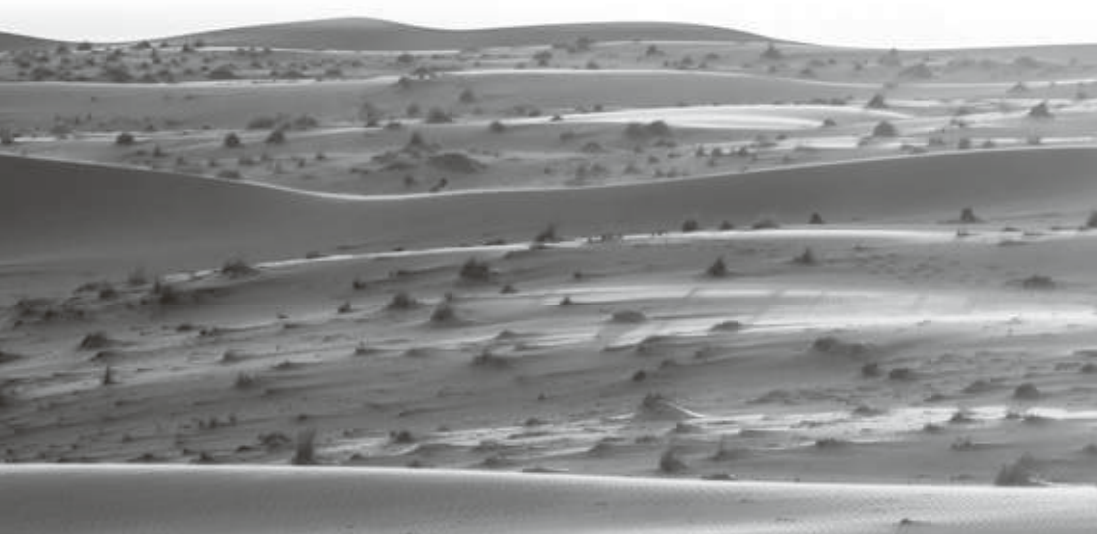
๑. วิสัยทัศน์ ค.ศ.๒๐๒๑-๒๐๔๐ หรือมีชื่อเรียกว่า “โอมาน ๒๐๔๐ (Oman 2040)”^๒ โดยวิสัยทัศน์นี้ปรับปรุงจากวิสัยทัศน์เดิมที่ตั้งเป้าไว้จนถึงปี ค.ศ. ๒๐๒๐ ซึ่งมุ่งพัฒนาประเทศทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และไม่ว่าจะเป็นในระดับภูมิภาค ท้องถิ่น หรือระดับระหว่างประเทศ ที่สำคัญคือ การพัฒนาท่าเทียบเรือสินค้าและเรือท่องเที่ยวที่เมืองต่าง ๆ ได้แก่ ซาลาลาห์ (Salalah) เขตเศรษฐกิจพิเศษดูคุม (Special Economic Zone at Duqm) เมืองโซฮาร์ (Sohar) เมืองคาซิบ (Khasab) เขตมุซันดัม (Musandam) เมืองซัวร์ (Sur) และท่าเรือสุลต่านกาบูส (Sultan Qaboos Port) ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองหลวง คือ กรุงมัสกัต รวมทั้งสิ้น ๖ แห่งด้วยกัน ยิ่งเห็นได้ชัดเจนว่าโอมานมุ่งเน้นการพัฒนาการค้าสินค้าและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีนโยบาย “Look East” คือ ต้อนรับชาวต่างชาติจากเอเชียและอินเดีย

๒ “Balance growth of governorates. Oman 2040 to concentrate on all sectors”, หนังสือพิมพ์ Oman Daily Observer, วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๓, หน้าแรก

๒. ตามแผนยุทธศาสตร์การเพิ่มผลผลิตด้านประมงระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๑๓ - ๒๐๒๐^๓ กระทรวงเกษตรและประมงโอมานได้จัดสรรงบประมาณถึง ๕๑๕ ล้านริยาล (๑ริยาลเท่ากับ ๘๔ บาท) เพื่อพัฒนาสาขาประมงทั้งนี้เป้าหมายคือ เพื่อเพิ่มผลผลิตด้านประมงจาก ๑๖๐,๐๐๐ ตันในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ เป็น ๔๖๐,๐๐๐ ตันในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ ไม่ว่าจะเป็นผลผลิตจากการประมงทะเลหรือประมงน้ำจืด รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วย โดยโอมานให้ความสำคัญและต้องการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร (food security) เนื่องจากปัจจุบันโอมานต้องนำเข้าอาหารสูงถึงกว่า ๓ ใน ๔ ของความต้องการอาหารเพื่อบริโภคในประเทศ แม้ว่าโอมานจะมีทรัพยากรประมงที่อุดมสมบูรณ์ตลอดแนวชายฝั่งทะเล แต่การทำประมงยังคงเป็นแบบประมงพื้นบ้านและประมงขนาดเล็กกับยังขาดการบริหารจัดการหลังการจับ (post-harvest management) ที่ดีพอ อาทิ การแช่เย็น แช่แข็งเพื่อรักษาคุณภาพสัตว์น้ำ จึงนับเป็นโอกาสของไทยที่สามารถร่วมมือกับโอมานในการพัฒนาสาขาประมงของโอมาน โดยสามารถใช้ความร่วมมือทางวิชาการเป็นตัวนำของความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนของภาคประมงไทยในโอมานต่อไป

^๓ “Strategy to boost fish output”, หนังสือพิมพ์ Oman Daily Observer, วันเสาร์ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๑๓, หน้าแรก

๓. กระทรวงสาธารณสุขโอมาน มีเป้าหมายที่จะเพิ่มศูนย์รักษาสุขภาพให้ได้ ๑๐,๐๐๐ แห่ง ภายในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ เพื่อสนองความต้องการของชาวโอมาน และต่างชาติที่อาศัยอยู่ในโอมาน^๔ แม้ว่ามีชาวโอมานถึง ๗๒,๐๐๐ คน เดินทางไปรักษาตัวที่ประเทศไทย และจากสถิติก็ปรากฏว่าประเทศไทยเป็นประเทศผู้นำในเอเชียที่มีผู้มารับการรักษาพยาบาลสูงสุด โดยมียอดรวมถึงสองล้านสี่แสนคนในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ และทำรายได้สูงถึง ๑๔ พันล้านบาท^๕ แต่การที่โอมานจะสร้างศูนย์ให้บริการทางการแพทย์ก็เป็นเรื่องที่ประเทศต่าง ๆ ในแถบตะวันออกกลางก็มีแนวคิดเช่นเดียวกัน ไทยจึงควรวิเคราะห์และหาแนวทางการปรับตัวในเรื่องนี้ในระยะยาวเพื่อรักษาความเป็นผู้นำต่อไป

๔. โอกาสของการทำธุรกิจสปาในโอมานมีค่อนข้างสูง แต่มีปัญหาด้านการควบคุมมิให้มีการทำอาชีพที่ผิดกฎหมายหรือลักลอบทำงาน กล่าวคือตามกฎหมายแล้วจะต้องมีการขออนุญาตทำงานให้ถูกต้องโดยมีการตรวจ

๔ “Vision 2050 targets 10,000 health centres”, หนังสือพิมพ์ Times of Oman, วันพุธที่ ๑๒ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๓

๕ “Thailand leads Asia’s medical tourism boom” หนังสือพิมพ์ Oman Daily Observer, วันอังคารที่ ๑๑ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๑๓, หน้า ๒๗

สุขภาพและมีผู้รับรองหรือผู้อุปถัมภ์ (sponsor) ด้วย แต่มีบางรายอาจประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย เช่น ค้าประเวณีด้วย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โอมานให้วีซ่าทำงานสเปค่อนข้างยาก อนึ่ง ยังมีธุรกิจที่นิยมมากในปัจจุบัน นั่นคือการบำบัดให้ร่างกายรู้สึกกระฉับกระเฉงหรือ wellness เพราะคนโอมานส่วนใหญ่มีรูปร่างใหญ่และมีน้ำหนักตัวมาก ธุรกิจประเภทนี้ยังถือเป็นโอกาสของไทยอีกเช่นกัน

๕. โอมานมุ่งดึงนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศโดยได้จัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นมา ๔ แห่งด้วยกัน ได้แก่ ซาลาลาห์ฟรีโซน (Salalah Free Zone) โซฮาร์ฟรีโซน (Sohar Free Zone) อัล มาซุนาห์ฟรีโซน (Al Mazunah Free Zone) และดูคุมฟรีโซน (Duqm Free Zone)^๖ ในเขต

๖ “Free Zone in Oman – An Overview”, <http://omanlawblog.curtis.com/2013/07/free-zone-in-oman-overview>, accessed as of October 22, 2014

เศรษฐกิจพิเศษเหล่านี้บริษัทที่มาลงทุนจะได้รับสิทธิพิเศษมากมาย อาทิ บริษัทต่างชาติสามารถจดทะเบียนตั้งบริษัทได้โดยไม่ต้องมีผู้ถือหุ้นเป็นคนโอมาน ไม่เก็บอากรศุลกากรสำหรับสินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกจากเขตดังกล่าว ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้ของบริษัทตามระยะเวลาที่กำหนด ฯลฯ ทั้งนี้ โอมาน ชาติแรงงานที่มีทักษะในแขนงต่าง ๆ จึงนับเป็นโอกาสของแรงงานไทยเช่นกัน

รูปแบบหรือแนวทางของความร่วมมือ จากโอกาสทางเศรษฐกิจที่เปิดอยู่

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของไทย คือ “ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจสองฝ่ายเพื่อขยายการค้า การลงทุน และการดำเนินธุรกิจในประเทศต่าง ๆ” และ “ส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยเพื่อพัฒนา ด้าน food security” กับ “ส่งเสริมการท่องเที่ยวคุณภาพ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (medical tourism) จากตะวันออกกลาง” โดยรวมไปถึงการขยายตลาดแรงงานด้วย ไทยอาจพิจารณาเน้นการขับเคลื่อนในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากที่ทำอยู่แล้ว ดังนี้

กระชับความสัมพันธ์โดยการแลกเปลี่ยนการเยือนโดยเฉพาะในระดับรัฐมนตรี ทั้งนี้ ในวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ จะเป็นวันครบรอบ ๓๕ ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-โอมาน จึงเป็นโอกาสดีที่จะส่งเสริมการเยือนในทุกระดับ ในขณะนี้ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมัสกัตอยู่ระหว่างการผลักดันให้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจ ๔ ฉบับด้วยกัน คือ ด้านเกษตร ด้านแรงงาน ด้านการศึกษา และด้านสาธารณสุข และหากทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ก็จะเป็นการกระชับความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

การเข้าร่วมกิจกรรมหรือนิทรรศการการค้า/การลงทุนในโอมาน ในช่วงปี ๒๕๕๗ มีงานส่งเสริมการค้าที่สำคัญที่กรุงมัสกัต ๓ งานด้วยกัน” แต่ละงานมีเอกชนไทยเข้าร่วมงานตลอด นอกจากนี้ ในเดือนธันวาคมกรุงมัสกัตได้จัดงานอีก ๒ งาน ซึ่งได้ทราบว่าจะมีเอกชนไทยหลายรายเข้าร่วมทั้ง ๒ งาน” จึงเป็นนิมิตหมายที่ดีว่าภาคเอกชนไทยสนใจโอมานมากขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro-tourism) เป็นแนวทางใหม่ที่สถานเอกอัครราชทูตฯ กำลังผลักดันอยู่ กล่าวคือ ให้นักท่องเที่ยวได้พำนักร่วมกับคนไทยในชนบทหรือ home stay และจัดให้มีการเก็บหรือเพาะปลูกพืชผล ผัก ผลไม้ โดยอาจรวมไปถึงการทำนาปลูกข้าวด้วย อันจะช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยกับยังทำให้ชาวไร่ชาวนาขายของได้อีก แต่ปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข คือ ต้องจัดรายการทัศนอาจรที่คำนึงถึงวิถีชีวิตของชาวมุสลิมและต้องมีคนไทยที่สื่อสารด้วยภาษา

.....

๗ งาน Food & Hospitality 2014 ระหว่างวันที่ ๙-๑๑ กันยายน ๒๕๕๗ ซึ่งจัดพร้อมกับงาน Medhealth & Wellness และงาน Infra Oman 2014 ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗

๘ งาน Oman Motor show ระหว่างวันที่ ๒-๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ กับงาน Women Expo 2014 ระหว่างวันที่ ๙-๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

ต่างประเทศได้ ที่สำคัญคือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนี้จะทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้นและเพิ่มมูลค่าให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ^๙

สรุปและเสนอแนะ

สรุปได้ว่า โอมานเป็นประเทศที่มีการปกครองโดยมีสุลต่านเป็นประมุข ประชากรมีอัตราค่าดีและชื่นชอบประเทศไทยและคนไทย ดังนั้น การส่งเสริมสัมพันธภาพให้กระชับแน่นแฟ้น ยิ่งขึ้นมิใช่เป็นเรื่องยาก แต่เป็นเรื่องที่ต้องรีบดำเนินการอย่างจริงจังโดยใช้โอกาสในปี ๒๕๕๘ ที่ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างทั้งสองประเทศจะครบ ๓๕ ปีพอดีให้เป็นประโยชน์สูงสุด

๙ สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร ได้ดำเนินการในเรื่องนี้มากกว่า ๑๐ ปีแล้ว และมีสถานที่ที่พร้อมรับนักท่องเที่ยวในหลายจังหวัดด้วยกัน เช่น เขาต้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ สุโขทัย เชียงราย เชียงใหม่ เพชรบุรี จันทบุรี ฯลฯ

จับตา

ต่างชาติลงทุนในแดนภารตะ ตอน เมื่อเจ้าอาณานิคมเดิมสยายปีกการลงทุน และบทเรียนราคาแพง

ดร.พรพิมล สุกันธวิช

รายงานจาก สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจนไน

อังกฤษในฐานะอดีตเจ้าอาณานิคมเดิมของอินเดียถือเป็นประเทศจากยุโรปที่ลงทุนทางตรงมากที่สุดในอินเดีย โดยนับตั้งแต่อินเดียได้รับเอกราชเมื่อปี ๒๔๙๐ จนถึงวันนี้ เวลาได้ผ่านล่วงเลยมากกว่า ๖๘ ปีแล้ว บริษัทของอังกฤษในแดนภารตะก็ยังคงมีการดำเนินงานและขยายตัวมาอย่างต่อเนื่อง

จากสถิติล่าสุด (ปี ๒๕๕๖) อังกฤษลงทุนในอินเดียมากเป็นอันดับสามรองจากมอริเชียสและสิงคโปร์ โดยลงทุนรวมทั้งหมด ๑,๑๗๒ โครงการ หรือคิดเป็นมูลค่ารวม ๗๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ แยกเป็นการลงทุนแบบ Greenfield Investment โดยตั้งโรงงานเพื่อผลิตและจำหน่ายในตลาดอินเดียรวม ๖๘๓ โครงการ คิดเป็นเม็ดเงินลงทุน ๓๗.๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และลงทุนแบบควบรวมและซื้อกิจการ (M&A) และร่วมลงทุน (Joint Ventures) อีก ๔๘๙ โครงการ โดยมีมูลค่าการลงทุนรวมกว่า ๓๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ว่ากันว่า บริษัทของอังกฤษที่มาลงทุนเปิดกิจการในอินเดียมีรวมกว่า ๑,๖๐๐ บริษัท กระจายตัวในภาคส่วนธุรกิจต่าง ๆ เช่น ธุรกิจค้าปลีก ก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน โทรคมนาคม อุตสาหกรรมการแพทย์และสุขภาพ (Healthcare) รวมถึงธุรกิจบริการทั้งด้านการเงิน การธนาคาร

บริษัท MNC ชื่อดังของอังกฤษที่ขยายปีกการลงทุนในอินเดีย และมีการดำเนินการที่แข็งแกร่งอย่างต่อเนื่อง ก็เช่น บริษัท Aviva ซึ่งเป็นบริษัทประกันภัยใหญ่อันดับหกของโลก ธนาคารยักษ์ใหญ่อย่าง Barclays และ Standard Chartered Bank บริษัทพลังงานอย่าง BP และ Cairn Energy บริษัทผลิตลูกอมและช็อกโกแลตรายใหญ่อย่าง Cadbury บริษัท JCB ที่จำหน่ายรถเครื่องจักรที่ใช้ในการก่อสร้าง และพวงรถดักหน้า-ชุดหลัง รถแบ็คโฮ

นอกจากนี้ ยังมีบริษัทผู้ผลิตยาที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่าง GlaxoSmithKline หรือ GSK บริษัท Cable & Wireless ที่ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ บรอดแบนด์ และ IP services สายการบิน Virgin Atlantic บริษัท Mott MacDonald และ Halcrow ซึ่งมีบทบาทในการให้คำปรึกษาด้านวิศวกรรมแก่โครงการก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของอินเดีย เช่น โครงการสร้างสนามบินและรถไฟใต้ดิน รวมถึงห้างดังอย่าง Tesco ที่เป็นที่รู้จักของชาวไทยเป็นอย่างดี

กิจการของบริษัทอังกฤษยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องในอินเดีย โดยล่าสุด ห้างดังอย่าง Tesco ได้ประกาศร่วมลงทุนกับ Trent Hypermarket ซึ่งเป็นบริษัท ในเครือของ Tata Group เพื่อจะเข้ามาบริหาร Chain Stores ชื่อดังอย่าง Star Bazaar ที่มีสาขาอยู่ทั่วมืองใหญ่และเมืองต่าง ๆ ในอินเดียรวมกว่า ๓๘ เมือง โดยงานนี้ Tesco ใช้เงินลงทุนไปกว่า ๑๔๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ส่วนบริษัท JCB ก็ไม่ได้หนี้อยหน้าไปกว่ากัน โดยมีข่าวว่า ได้ตั้งศูนย์ จำหน่ายและประกอบเครื่องจักรที่เมือง Bhopal รัฐมัธยประเทศ

นอกจากนี้ เครื่องสำอางแบรนด์ดังจากอังกฤษที่กำลังฮิตกันทั่วโลกอย่าง Lush ก็วางแผนจะเข้ามาลงทุนในอินเดียด้วยเช่นกัน

จะว่าไปแล้ว ธุรกิจ การค้าและการลงทุนของอังกฤษได้รับการสนับสนุน อย่างดีจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะจาก ๓ กลไกหลัก คือ (๑) UK Trade & Invest (UKTI) (๒) UK-India Business Council (UKIBC) และ (๓) British South India Chamber of Commerce ที่ทั้งผลักดันทั้งด้านการค้าและการลงทุน ระหว่างอินเดียกับอังกฤษ ล่าสุด เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา UKIBC ยังได้จัดตั้ง ศูนย์ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการลงทุนแบบ start up ที่สำนักงานในบังกาลอร์ เพื่อเป็นช่องทางให้กับนักลงทุนและผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ ได้รับทราบข้อมูล ด้านการค้าการลงทุนเพื่อเจาะไข่แดงตลาดอินเดียในอนาคต

จากการที่อยู่ในอินเดียมานาน บริษัทอังกฤษจึงมองเห็นและเข้าใจตลาด อินเดียแบบทะลุปรุโปร่ง โดยเฉพาะตลาดชนชั้นกลางของอินเดียซึ่งมีขนาดใหญ่ และอ่อนไหวต่อราคาอย่างมาก รวมทั้งซื้อของยาก เพราะเน้นความคุ้มค่า หรือ value ของสินค้า ดังนั้น บริษัทอังกฤษจึงจำต้องปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจและการผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด

คลาสสิกเคสของบริษัทอังกฤษที่เกี่ยวกับเรื่อง localization คงเป็นเคส ของบริษัท JCB

ขอเล่าให้ฟังย่อ ๆ ว่า บริษัท JCB ได้เข้ามาลงทุนในอินเดียครั้งแรกตั้งแต่ปี ๒๕๑๖ จากเดิมมาลงทุนตั้งโรงงานและจำหน่ายสินค้าธรรมดา แต่อยู่ไปอยู่มาก็มีความเข้าใจตลาดอินเดียมากขึ้น

โดยในปี ๒๕๔๖ ประธานบริษัทของ JCB ที่ชื่อว่า Anthony Bamford ซึ่งลงทุนลงแรงเดินทางทั่วอินเดีย ได้เล็งเห็นว่า อินเดียมีศักยภาพและในอนาคตจะต้องมีโครงการก่อสร้างโดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก โดยมูลค่าของตลาดนั้นจะมีมหาศาล

แต่การเจาะตลาดอินเดียให้ได้นั้น JCB ต้องจัดกลยุทธ์ที่เน้นการทำ localization ก่อน แล้วค่อยต่อยอดขยายตัวไปเรื่อย ๆ สู่กลยุทธ์การบริหารแบบ globalization ในอนาคตต่อไป

ในปี ๒๕๔๘ JCB จึงตัดสินใจเปิดตัวรถแบ็คโฮรุ่นใหม่ คือ รุ่น 3DX ซึ่งออกแบบให้มีขนาดตัวรถเล็กลง กินน้ำมันน้อยกว่าเดิม และมีฟังก์ชันการทำงานเพิ่มขึ้น คือทั้งตักหน้า ขุดหลังได้ รวมถึงปรับเครื่องยนต์ให้รับสภาพที่มีฝุ่นเยอะอย่างในอินเดียได้ นอกจากนี้ ยังลงทุนผลิตและประกอบเครื่องยนต์ระบบเกียร์ และที่นั่งคนขับในอินเดียด้วย

การปรับกลยุทธ์ดังกล่าว ทำให้บริษัทประสบความสำเร็จในตลาดอินเดียอย่างมาก และยังสามารถส่งออกสินค้าไปต่างประเทศได้ด้วย

โดยปัจจุบัน JCB ถือครองส่วนแบ่งในตลาดอินเดียกว่าร้อยละ ๕๐ เหนือคู่แข่งรายใหญ่ของโลกรายอื่น ๆ เช่น Caterpillar Komatsu และ Volvo

แมบรืษัทอังกฤษจะผ่านประสบการณในอินเดียอย่างโชคโชค แตกัมวิวายเกือบตกม้ตายโดยเฉพาการณบรืษัท Vodafone ซึ่งผู้ลงทุนไทยน่าจะไ้เรียนรูถึงบทรียนจากกรณีศึกษาไ้

เรื่งมือยู่ว่า Vodafone ต้องการเข้ามาทำธุรกิจและขยายการลงทุนในอินเดีย วิธี่ายที่สดุ คือ ซื้อหุ้นต่อจากบรืษัทเดิม คือ จาก Hutchison

ถ้าเป็นการซื้อปกติก็คงไม่มีเรื่ง แตบรืษัทส่วแวไม่ยักจ่ายภาษีจำนวนมาก เลยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายมาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะการทำารซื้อขายหุ้นในประเทศหรือเขตที่มีนโยบายสนับสนุนด้านภาษี (tax haven) เพื่อจะได้เลี่ยงภาษี

โดยเมื่ปี ๒๕๕๐ แทนที่บรืษัท Vodafone ในอินเดียจะเป็นผู้ทำธุรกรรมซื้อหุ้นจาก Hutchison Essar Telecom (HEL) ซึ่งเป็นบรืษัท JV ที่ได้ใบอนุญาตที่การดำเนินการให้บริการโทรศัพท์มืถือในอินเดียโดยตรง แตกลับให้บรืษัทลูกของ Vodafone ที่อยู่ที่เนเธอร์แลนด์ ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อหลบเลี่ยงภาษี ไปซื้อกิจการของ Hutchison Telecommunications International Ltd หรือ HTIL ซึ่งเป็นบรืษัทลูกของ Hutchison ที่มีสำนักงานอยู่ที่เกาะ Cayman Island โดยบรืษัทดังกล่าวมีชื่อเป็นผู้ถือหุ้นส่วนหนึ่งของบรืษัท Hutchison Essar Telecom แทน

ติลดังกล่าว ในช่วงนั้น ถือว่ามีราคาสูงสุดในโลก คือ ๑๑.๒ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และทำให้ Vodafone สามารถถือหุ้นของ Hutchison Essar ได้ถึงร้อยละ ๖๗

แต่เมื่อสรพการอินเดียรู้เรื่ง ก็บอกว่า แมทั้งสองบรืษัทจะพยายามเลี่ยงภาษีโดยตั้งใจให้มีการทำธุรกรรมซื้อขายหุ้นในต่างประเทศ แตกิจการของ HEL อยู่ในอินเดีย ดังนั้น Vodafone ต้องจ่ายเงินภาษีรายได้หรือกำไรจากการซื้อขายกิจการดังกล่าว หรือถ้าเกิด Vodafone ไม่จ่าย Hutchison ก็ต้องเป็นผู้จ่าย เพราะมีการทำธุรกรรมด้านการเงินเกิดขึ้น

หลังจากสู้กันในศาลมาอย่างยาวนานเกือบ ๕ ปีในประเด็นเรื่อง ข้อกฎหมาย ศาลฎีกาของอินเดียเมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๕ จึงได้ตัดสินว่า Vodafone ไม่มีความผิด โดยพิจารณาในประเด็นที่ว่า สรรพากรอินเดียไม่มีอำนาจไปเก็บภาษีเงินได้จากการทำธุรกรรมนอกประเทศ

แต่รัฐบาลอินเดียก็ไม่ลดละความพยายาม โดยบอกว่าอินเดียเห็นว่า เรื่องการหลีกเลี่ยงภาษีดังกล่าวโดยการทำธุรกรรมไม่ตรงไปตรงมานั้น ไม่ถูกต้อง จึงได้ประกาศว่า อินเดียจะแก้ไขกฎหมายภาษีเงินได้ใหม่ โดยจะออกระเบียบ ที่เรียกว่า General Anti-Avoidance Rule (GAAR)

ระเบียบดังกล่าว เป็นเสมือนการเปิดไฟเขียวให้สรรพากรอินเดียสามารถ ชุดคุ้ยและคิดบัญชีกับพวกเลี่ยงภาษีได้ไปจนถึงปี ๒๕๐๕ หรือถอยกลับไปกว่า ๕๓ ปี!!!!

และแล้วก็เหมือนฟ้าผ่ากลางใจบริษัท Vodafone โดยเมื่อเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๕ สรรพากรอินเดีย ก็ประกาศกร้าวว่า จะรื้อฟื้นคดีเบี้ยว เงินภาษีของ Vodafone อีกครั้ง และจะเรียกเก็บเงินภาษีและค่าปรับจาก Vodafone จากการเลี่ยงภาษีจากทีลครั้งที่แล้ว รวมเป็นเงินไม่ขาดไม่เกินรวมได้ ๓.๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ทำไมเราต้องสนใจกรณีศึกษา Vodafone นี้ ???

ข้อแรก กรณีศึกษานี้ ทำให้นักลงทุนอย่างน้อยก็รู้ว่า สรรพากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของอินเดียมีการตรวจสอบเรื่องการจ่ายภาษีผลกำไรจริง ๆ จัง ๆ โดยเฉพาะดีลสำคัญ ดังนั้น หากนักลงทุนไทยคิดจะลงทุนในอินเดีย ก็ควรให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเรื่องบัญชีรายได้และจ่ายภาษีตามกำหนด

ข้อสอง ฟังระลึกไว้เสมอว่า การหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษี แม้จะอยู่ในกรอบของกฎหมายก็อาจส่งผลกระทบอย่างรุนแรงได้ โดยเฉพาะชื่อเสียงของบริษัทซึ่งอาจถูกทำลายได้ในพริบตา

ข้อที่สาม จงรับทราบสัจธรรมว่า ทุกบาททุกสตางค์ที่บริษัทของท่านสามารถเลี่ยงภาษี อาจส่งผลต่อเนื่องให้บริษัทของท่านถูกลงโทษและเสียค่าปรับที่แพงกว่าเงินที่เลี่ยงภาษีได้หลายเท่า ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ หากสรรพากรอินเดียชนะคดีในอนาคต บริษัท Vodafone จะต้องจ่ายค่าปรับพร้อมดอกเบี้ยมากกว่าภาษีที่บริษัทต้องจ่ายจริงมากกว่า ๒ เท่าตัว!!!

บทเรียนสำคัญสำหรับบริษัทเจ้าอาณานิคมแดนภารตะที่ฝากไว้กับทุกบริษัทที่คิดจะลงทุนในอินเดีย ก็คือ ไม่ว่าท่านจะเสี่ยงไปทำธุรกรรมที่ไหน โปรดฟังระลึกว่า สรรพากรอินเดียอาจติดตามท่านไปทุกที่ทุกเวลา

ดังนั้น เมื่อถึงเวลาต้องจ่ายภาษี จงซื่อสัตย์และทำอะไรให้เป็นไปตามกฎจะดีที่สุด 🌐

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์: ประเทศที่ความมั่งคั่ง และวิสัยทัศน์เวียนมาบรรจบ

.....
ดลวีร์ วรรณนท์

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอาบูดาบี

สำหรับผู้ที่มีโอกาสเดินทางมาเยือนสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ หรือที่นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า “ยูเออี” ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา คงยากที่จะเชื่อว่าประเทศที่แสนจะเจริญ จนได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่เจริญและหรูหราที่สุดในตะวันออกกลางนั้น เพิ่งเริ่มก่อตั้งมาพร้อม ๆ กับร้านกาแฟ “สตาร์บัคส์”

ใช่ครับ ยูเออี ประเทศที่แสนเจริญ ใช้เวลาก่อสร้างสร้างตัวเพียง ๔๔ ปีเท่านั้น จากประเทศที่ยากจนเกินจะบรรยาย จนกระทั่งพระเจ้าเมตตาให้พวกเขา

สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์: ประเทศที่ความมั่งคั่งและวิสัยทัศน์เวียนมาบรรจบ : ๑๑๕

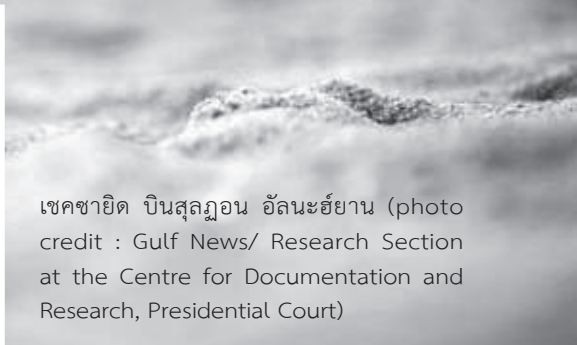

ภาพเมืองอาบูดาบีช่วงปี ๑๙๖๐ (photo credit: St. Joseph's Church Abu Dhabi)

ค้นพบน้ำมันในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๕๐ การพัฒนาประเทศครั้งยิ่งใหญ่จึงได้เริ่มต้นขึ้น
จวบจนถึงปัจจุบัน

ในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ได้ปรากฏขึ้นบนแผนที่โลก
เป็นครั้งแรก จากรัฐเล็ก ๆ จำนวนเจ็ดรัฐ ประกอบด้วย รัฐอาบูดาบี รัฐอัมมาน
รัฐดูไบ รัฐฟูไจราห์ รัฐราสอัลไคมาห์ รัฐชาลจาห์ และรัฐอุมม์อัลคิวเวน ซึ่งต่างเคย
เป็นรัฐในอารักขา (Protectorate) ของอังกฤษ^๑ ได้มารวมตัวกัน ผู้นำในการก่อตั้ง
ประเทศในตอนนั้นคือ เชคซายิด บินสุลฏอน อัลนะฮยาน (Sheikh Zayed Bin
Sultan Al Nahyan) เจ้าผู้ครองรัฐอาบูดาบี และเมื่อรวมประเทศได้แล้ว
พระองค์ทรงได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานาธิบดีพระองค์แรกของสหรัฐอาหรับ
เอมิเรตส์ และเชคซายิดพระองค์นี้เอง ที่เป็นผู้เริ่มต้นการวางวิสัยทัศน์อันยิ่งใหญ่
ให้กับยูเออี

๑ อังกฤษเข้ามามีบทบาทในฐานะรัฐอารักขา ประมาณปี ค.ศ. ๑๘๒๐ จนถึงปี ๑๙๗๑

เชคฮาอิด บินสุลฏอน อัลนะฮ์ยาน (photo credit : Gulf News/ Research Section at the Centre for Documentation and Research, Presidential Court)

เมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งยูเออีในปัจจุบันยังคงเป็นพื้นที่เว้งว่าง
 ว่างเปล่าเต็มไปด้วยทะเลทรายที่แห้งแล้ง คนท้องถิ่นก็คือชนเผ่าเร่ร่อนใน
 ทะเลทราย มีการตั้งหลักปักฐานตามพื้นที่โอเอซิส และขายผึ้งทะเลทรายได้หลัก
 ของเผ่าต่าง ๆ รอบบริเวณนี้มาจากการมหายมูกขาย ซึ่งพอจะนำรายได้กลับมา
 พัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชนเผ่าได้บ้าง จนกระทั่งโลกประสบวิกฤตเศรษฐกิจ
 ครั้งใหญ่ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๒๙ กอปรกับญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการผลิต
 มุกเลี้ยง ทำให้อาชีพมหายมูกขายในภูมิภาคนี้ค่อย ๆ ปิดฉากลง พร้อมกับหายนะ
 ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของคนในพื้นที่ ผมได้มีโอกาสรับฟังคนท้องถิ่นยูเออี
 อายุราว ๖๐ ปี บอกเล่าเรื่องราว สมัยที่ผู้คนแถบนี้มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น
 แต่แล้ววันหนึ่งพระผู้เป็นเจ้าได้ประทานน้ำมัน พร้อมผู้นำที่มากด้วยวิสัยทัศน์
 มาให้ จนเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในประเทศนี้อย่างสิ้นเชิง

สหรัฐอเมริกาแอร์เบรตส์: ประเทศที่ความมั่งคั่งและวิสัยทัศน์เวียนมาบรรจบ : ๑๑๗

สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้จากคำพูดของชายท้องถิ่นคนนั้นคือ หากพระผู้เป็นเจ้าเพียงประทานน้ำมันมาให้ แต่ไม่ได้ให้ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ประเทศนี้ก็คงไม่ต่างกับหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางหรือ แอฟริกาเหนือ ที่นำรางวัลของพระผู้เป็นเจ้าไปใช้โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ต่อวิถีชีวิตของลูกหลานในอนาคตเลย

ก่อนปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ซึ่งเป็นปีที่เซคซายิดา ขึ้นครองราชย์ เศรษฐกิจของ รัฐบาลบูดาปีเพิ่งพารายได้จากน้ำมันเกือบทั้งหมด แต่รัฐก็ยังไม่มีการพัฒนาใด ๆ ให้เห็น

ชาวตะวันตกที่มาเยือนอาบูดาบีในสมัยนั้นบรรยายว่า “อาบูดาบีคือ เมืองชนบทขนาดเล็ก มีโรงแรมเพียงแห่งเดียว มีโรงไฟฟ้าขนาดสามพัน กิโลวัตต์ ที่มีช่างไฟฟ้าดูแลหนึ่งคน ระบบการศึกษายังล้าหลัง และทั่วทั้งรัฐ มีโรงเรียนไม่ถึง ๖ แห่ง โรงพยาบาลเป็นเพียงคลินิกเล็ก ๆ หนึ่งแห่งกับหมอ เพียงหนึ่งคน” แต่หลังเซคซายิดา ขึ้นครองราชย์ ทุกอย่างก็เปลี่ยนแปลง ไปอย่างรวดเร็ว

๒ Jayanti Maitra, *Zayed From Challenges to Union*, Center for Document and Research: Abu Dhabi: 2007, pp. 100-102.

เชกษายิดา ทรงตรัสกับนักเดินทางชาวอังกฤษที่มาเข้าเฝ้าพระองค์ว่า พระองค์ทรงต้องการให้อาบูดาบีพัฒนายิ่งกว่ากัวรรระโดด การพัฒนาในหนึ่งปี ต้องเทียบเท่าการพัฒนาในห้าปี^๓ สิ่งแรก ๆ ที่พระองค์ทรงเน้นปฏิรูปคือปัญหา ด้านเศรษฐกิจและพัฒนาการทางสังคม ในปี ค.ศ. ๑๙๖๗ เชกษายิดา ได้ทุ่มเงินรายได้เกือบทั้งหมดของรัฐในการก่อสร้างระบบสาธารณสุขภาค เริ่มตั้งแต่ระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง โรงพยาบาลและคลินิก ทำเรือ เพื่อรองรับเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ บ้านพักอาศัยกว่าสองพันหลัง ให้กับราษฎร รวมไปถึงสถานศึกษา^๔

การศึกษาเป็นสิ่งที่เชกษายิดา ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด พระองค์ทรงทุ่มเงินจำนวนมหาศาลเพื่อทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต การศึกษาอย่างเป็นระบบ ได้เริ่มต้นขึ้น มีการจัดฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ รวมไปถึงการทําวิจัยด้านการเกษตร ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเบื้องต้น

ความท้าทายสำคัญของเชกษายิดา เกิดขึ้นหลังจากอังกฤษประกาศถอนตัวจากการเป็นรัฐอารักขาในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ โดยจะมีผลบังคับใช้ในปี ๑๙๗๑ ทำให้รัฐต่าง ๆ เริ่มวิตกกังวลต่อภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคในอนาคต ความท้าทายนี้เอง เชกษายิดา ทรงนำมาเป็นโอกาสที่จะสร้างความแข็งแกร่งให้กับภูมิภาคอาหรับตอนใต้ ด้วยการผลักดันให้รัฐต่าง ๆ ในอ่าวอาหรับหันมาร่วมตัวกันเป็นสหพันธรัฐ ซึ่งสุดท้าย ความพยายามของเชกษายิดา ก็ประสบความสำเร็จอย่างงดงาม รัฐทั้งเจ็ดรัฐได้รวมตัวกันเป็นหนึ่งประเทศที่แข็งแกร่ง ภายใต้ชื่อ “สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์”

๓ Muhammad Bin Zayed Al Nahyan, With United Strength: H.H. Shaikh Zayed Bin Sultan Al Nahyan The Leader and the Nation, The Emirates Center for Strategic Studies and Research: Abu Dhabi: 2004, p. 143.

๔ Ibid, p. 148.

เมืองอาบูดาบีในปัจจุบัน
ยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง
(photo credit :
Abu Dhabi Triathlon Club)

ยูเออีในปัจจุบันแทบไม่เหลือเค้าโครงตามเรื่องเล่าในอดีต แม้ว่าประชากรท้องถิ่นจะมีเพียง ๑ ล้านกว่าคน และเมื่อรวมชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานและอาศัยในยูเออี (ยูเออีเป็นประเทศที่มีคนท้องถิ่นน้อยกว่าคนต่างชาติ) ประเทศนี้จะมีประชากรไม่เกิน ๑๐ ล้านคน แต่กลับมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) สูงพอ ๆ กับไทย และที่น่าสนใจคือ รายได้หลักของประเทศนี้ไม่ได้มาจากน้ำมันอย่างที่หลายท่านคิด เพราะรายได้มากกว่าร้อยละ ๗๐ ของ GDP มาจากภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่ไม่ใช่้ำมัน เช่น การค้าอัญมณี และสินค้าอุตสาหกรรม

รัฐบาลยูเออีรู้ดีว่า น้ำมันเป็นทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน การนำรายได้จากน้ำมันมาใช้จะต้องก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวางรากฐานในอนาคต รัฐต่าง ๆ ของยูเออีพยายามนำจุดเด่นของตนออกมาใช้ ครั้งหนึ่งผมได้มีโอกาสเข้าร่วมรับฟังการบรรยายจากสำนักงานพัฒนารัฐอาบูดาบีว่า การพัฒนารัฐอาบูดาบีปัจจุบันเป็นไปตามวิสัยทัศน์อาบูดาบี ๒๐๓๐ (Abu Dhabi Vision ๒๐๓๐) ที่มุ่งเน้น

ให้รัฐอาบูดาบีเป็นรัฐที่ปลอดภัย มั่นคง และยั่งยืน รวมทั้งมีความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ในการบรรยายครั้งนั้น มีผู้ตั้งคำถามขึ้นว่า อาบูดาบีพยายามที่จะแข่งขันกับดูไบ ในการเป็นรัฐศูนย์กลางของภูมิภาคหรือไม่ คำตอบที่ได้จากเจ้าหน้าที่ระดับสูงของฝ่ายอาบูดาบีคือ การพัฒนารัฐต่าง ๆ ในยูเออีไม่ใช่เป็นการแข่งขันกัน แต่การพัฒนาของแต่ละรัฐจะช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกัน

รัฐอาบูดาบีในฐานะเป็นเมืองหลวงได้เล่นบทบาทด้านพลังงาน และการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จากรัฐที่เคยมีโรงไฟฟ้าเล็ก ๆ เพียงหนึ่งแห่ง ปัจจุบันการพัฒนาโครงสร้างพลังงานของรัฐอาบูดาบีก้าวหน้าไปมาก รัฐอาบูดาบีมองไปไกลกว่าการนำพลังงานน้ำมันที่ตนมีอยู่อย่างมหาศาลมาใช้ แต่ได้เริ่มนำพลังงานทางเลือกรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ เช่น การเริ่มก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ขนาด ๑,๔๐๐ MW จำนวน ๔ โรง โดยโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ทั้ง ๔ โรงนี้จะเป็นต้นแบบในการศึกษาและทดลองใช้ ก่อนจะทำการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์กว่าอีก ๑๐ โรงทั่วประเทศกระจายตามรัฐต่าง ๆ

ด้านการศึกษา ปัจจุบันรัฐอาบูดาบีกลายเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคตะวันออกกลาง มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก

หลายแห่งต่างทยอยมาเปิดสาขาของตนในรัฐอาบูดาบี เช่น New York University ของสหรัฐฯ และ Paris-Sorbonne University ของฝรั่งเศสหรือ แม้แต่สถาบันเทคโนโลยี Masdar ของอาบูดาบีเอง ก็เป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการรับรองหลักสูตร รวมทั้งเป็นพันธมิตรกับสถาบัน MIT ของสหรัฐฯ

ในขณะที่รัฐอื่น ๆ เช่น คูไบ ก็นำศักยภาพของตนที่มีในอดีตในการเป็นที แวะพักเรือสินค้ามาพัฒนาให้กลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของโลก ทั้งทางอากาศและทางน้ำ และยังมีความพยายามที่จะพัฒนาตนเองให้เป็น ศูนย์กลางทางการแพทย์อีกด้วย รัฐราสอัลเคลมาซึ่งมีทรัพยากรหลักคือ หินปูน ก็มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมของตน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเซรามิก เป็นต้น

แม้ยูเออีจะพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่จุดเปราะบางที่สุดของประเทศคือ “ทรัพยากรมนุษย์” ยูเออีมีคนท้องถิ่นเพียงล้านเศษ การจะพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องใช้กำลังคนและมันสมองจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลยูเออี จึงปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมตามหลักศาสนาอิสลามให้เอื้อกับชาวต่างชาติให้ได้มากที่สุด จึงทำให้ยูเออีเป็นประเทศมุสลิมเพียงไม่กี่แห่งในโลกที่สามารถหาซื้อ เนื้อหมู และสุราได้ค่อนข้างง่าย นอกจากนี้ รัฐยังสร้างแรงจูงใจด้วยการไม่จัดเก็บ ภาษีเงินได้ ทำให้คนทั่วโลกหลั่งไหลเข้ามาทำงานในยูเออี

โอกาสและความท้าทายสำหรับไทย

การพัฒนาแบบก้าวกระโดดของยูเออีอาจดูเป็นเรื่องไกลตัวสำหรับคนไทย แต่ในความเป็นจริง โลกในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้ประเทศแต่ละประเทศชุมชนแต่ละแห่งมีความเกี่ยวพันกันอย่างที่เราไม่ทันรู้ตัว เช่นเดียวกับ ยูเออีที่สามารถเป็นได้ทั้งโอกาสและความท้าทายสำหรับประเทศไทย

หากมองในแง่ของโอกาส ยูเออียังต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศอีกมาก ตลาดแรงงานที่นี่จึงเปิดกว้าง ปัจจุบันมีคนไทยอาศัยและทำงานในยูเออีประมาณ ๑ หมื่นกว่าคน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานก่อสร้าง ช่างเชื่อม มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นวิศวกร หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิ นักบิน อาจารย์มหาวิทยาลัย นักบัญชี และแพทย์

ทุกวันนี้ ยูเออีเป็นหนึ่งในประเทศยุทธศาสตร์ของกระทรวงแรงงานในการส่งออกแรงงานไปในต่างประเทศ แต่รายได้ของแรงงานก่อสร้างที่ยูเออีอาจไม่ต่างจากค่าแรงในประเทศไทยมากนัก เนื่องจากต้องแข่งขันกับแรงงานราคาถูกจากอินเดีย ปากีสถาน ฯลฯ แต่สำหรับแรงงานที่อาศัยทักษะขั้นสูง และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รายได้ที่ยูเออีถือว่าสูงมาก ตลาดแรงงานสำหรับกลุ่มอาชีพเหล่านี้จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับคนไทย

ธุรกิจด้านการแพทย์และการบริการก็เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่กำลังเฟื่องฟูในยูเออี ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาล โรงแรม ธุรกิจนวดสปา ซึ่งธุรกิจกลุ่มนี้ประเทศไทยมีความชำนาญและมีศักยภาพสูง จึงมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จ หากเข้ามาแข่งขันในตลาดยูเออี ปัจจุบัน แบรินด์ธุรกิจไทยที่ประสบความสำเร็จในยูเออีอย่างสง่างามคือ เครือโรงแรมอนันตรา และเครือโรงแรมดุสิตธานี ทั้งนี้จากนโยบายที่ต้องการเปลี่ยนเมืองทะเลทรายที่แห้งแล้งให้เป็นเมืองท่องเที่ยวและเมืองที่อยู่อาศัย ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและชาวต่างชาติในยูเออีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ความต้องการในสิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งพักผ่อนจึงเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล

ในแง่ความท้าทาย ความท้าทายหลักสำหรับประเทศไทยมาจากการที่ ยูเออีได้กลายเป็นอีกหนึ่งศูนย์กลางการคมนาคมของโลก ด้วยสถานที่ตั้งที่อยู่กึ่งกลางระหว่างยุโรปตะวันตกกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บวกกับการพัฒนาสายการบินระดับโลกที่เข้มแข็งถึง ๔ สายการบิน ได้แก่ Emirates Airlines มีเส้นทางการบินกว่า ๑๔๗ ที่หมาย Etihad Airways มีเส้นทางการบินกว่า ๑๑๐ ที่หมาย Fly Dubai มีเส้นทางการบินกว่า ๘๙ ที่หมาย และ Airarabia มีเส้นทางการบินกว่า ๑๐๖ ที่หมาย^๕ ทำให้ยูเออีสามารถดึงดูดผู้เดินทางทั่วโลกให้มาเยือน รวมทั้งใช้ยูเออีเป็นจุดเปลี่ยนผ่านเที่ยวบิน

ความสามารถในการดึงดูดผู้คนจำนวนมากมาเยือนยูเออีได้กลายเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนนโยบายด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวของยูเออี รวมถึงทำให้ยูเออีกลายเป็นศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การแพทย์ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งการดำเนินนโยบายดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อนโยบายการเป็น “hub” ของไทยอย่างมีนัยยะ

๕ การบินไทยมีเส้นทางการบินจำนวน ๗๘ ที่หมาย

(photo credit : www.livetradingnews.com)

ผลกระทบทางตรงที่เห็นชัดที่สุดในวันนี้คือ ผลกระทบต่อธุรกิจการบินของบริษัทยการบินไทย ที่ถูกสายการบินของยูเออีแย่งสัดส่วนลูกค้าไป ปัจจุบันไทยกับยูเออีมีเที่ยวบินระหว่างกันทั้งสิ้นประมาณ ๑๑ เที่ยวบินต่อวัน เป็นของสายการบิน Emirates จำนวน ๖ เที่ยวบิน สายการบิน Etihad จำนวน ๔ เที่ยวบิน ในขณะที่สายการบินไทยที่มีเพียง ๑ เที่ยวบิน และจากการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า สายการบิน Emirates และ Etihad มีปริมาณผู้โดยสารหนาแน่นตลอดทั้งปี ในขณะที่ผู้โดยสารที่เดินทางโดยสายการบินไทยกลับมีจำนวนหนาแน่นในบางช่วงเวลาของปีเท่านั้น

เหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สายการบิน Emirates และ Etihad ได้เปรียบสายการบินไทยคือความสามารถในการนำผู้โดยสารจากที่ต่าง ๆ ทั่วโลก โดยอาศัยโครงข่ายที่สายการบินมีมายังยูเออีเพื่อต่อไปยังประเทศไทย หรือแม้แต่การส่งผู้โดยสารไปประเทศถัดไปหลังแวะพักที่ไทย ในขณะที่เที่ยวบินของการบินไทยยังมีเส้นทางการบินที่จำกัด

อย่างไรก็ดี ในภาพรวมไทยก็ยังคงได้ประโยชน์จากสายการบินของยูเออีในแง่การนำคนเข้ามาท่องเที่ยวในไทยจำนวนมาก ดังนั้น คำว่า “ความท้าทาย” จึงสามารถเป็นได้ทั้งวิกฤตและโอกาส ขึ้นอยู่กับว่าเรามียุทธศาสตร์รองรับดีพอหรือไม่

ยุทธศาสตร์เชิงรุกกับการทูตไทย

ในฐานะตัวแทนสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอาบูดาบี ผมอยากเล่าถึงแนวทางการทำงานของสถานเอกอัครราชทูตฯ ในการวางยุทธศาสตร์และผลักดันนโยบายต่าง ๆ ซึ่งมีมิติที่ค่อนข้างกว้าง เช่นเดียวกับงานของสถานเอกอัครราชทูต และสถานกงสุลอื่น ๆ ทั่วโลก ที่ขอบเขตของงานจะครอบคลุมถึงการสร้างความสัมพันธ์ทางการเมือง และส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

รวมทั้งดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาสังคมของประเทศนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศไทย และการปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของคนไทย

การจะตอบสนองกับงานที่มีมิติหลากหลายเช่นนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รวมพลังกับทีมประเทศไทย ประกอบด้วยหน่วยงานไทยจากหลายภาคส่วน ในยูเออี เพื่อระดมความคิดจัดวางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม และรุกไปข้างหน้า พร้อม ๆ กัน

นอกจากงานส่งเสริมความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับรัฐบาลยูเออี ที่สถานเอกอัครราชทูตฯ ดำเนินการโดยตรง อาทิ ความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนไทยมุสลิมได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาในระบบการศึกษาที่มีคุณภาพในยูเออี ความร่วมมือด้านการต่อต้านการค้ามนุษย์ ซึ่งยูเออีและไทยต้องเผชิญหน้าเหมือนกัน ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภูมิภาค สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้จับมือกับหน่วยงาน เช่น สำนักงานแรงงาน ในการหาช่องทางให้แรงงานไทย ได้เข้ามาทำงานที่ดีและปลอดภัยในยูเออี และปกป้องคุ้มครองแรงงานไทยจากการเอาเปรียบจากนายจ้าง ซึ่งแรงงานไทยในยูเออีนั้นว่ามีความสำคัญอย่างมาก ต่อเศรษฐกิจไทย เพราะหากประเมินรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน คนไทยที่มาทำงานในยูเออีสามารถนำเงินรายได้ส่งกลับไปให้ครอบครัวที่เมืองไทยประมาณ เดือนละสามร้อยกว่าล้านบาทเลยทีเดียว

สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ณ เมืองดูไบก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่ช่วยผลักดันนโยบายเชิงรุกได้เป็นอย่างดี ด้วยการที่ยูเออีได้กลายเป็น ศูนย์กลางการคมนาคมของโลก เราได้ใช้ยูเออีเป็นฐานในการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวในประเทศไทย รวมทั้งจับมือกับบริษัทสายการบินต่าง ๆ ในยูเออี เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกสนใจเดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในด้านธุรกิจ เรามีสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ของกระทรวงพาณิชย์มาช่วยสนับสนุนและสร้างเครือข่ายกับนักธุรกิจในยูเออี เพื่อเปิดช่องทางให้ผู้ประกอบการไทยได้มีช่องทางเข้ามาลงทุนในตลาดที่เต็มไปด้วยศักยภาพและโอกาสที่ไม่เคยหยุดนิ่ง

ในอนาคตอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ประเทศนี้จะพัฒนาไปถึงไหนคงเป็นสิ่งที่น่าจับตามดู เพราะเมื่อเงินและวิสัยทัศน์เวียนมาบรรจบกัน สิ่งมหัศจรรย์ก็สามารถเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ และหากไทยมียุทธศาสตร์ที่พร้อมจะเก็บเกี่ยวสิ่งมหัศจรรย์นี้ ผมเชื่อว่าโอกาสที่ดีก็พร้อมจะเป็นของเราเช่นกัน 🌐

สหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์: ประเทศที่ความมั่งคั่งและวิสัยทัศน์เวียนมาบรรจบ : ๑๒๗

หนุ่มไทยใน แผ่นดินศักดิ์สิทธิ์

.....
นายอิทธิกร ไตรทศาวิทย์

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทลอาวีฟ

ขอกราบสวัสดีผู้อ่านทุกท่าน และขอขอบคุณที่เปิดหนังสือวิทยุสราญรมย์
ขึ้นมาอ่านนะครับ ผมคิดว่าเป็นหนังสือดี ที่ให้เรื่องราวและแง่คิดที่หลากหลาย
และที่สำคัญเป็นประสบการณ์ตรงจากผู้ที่ไม่อาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ นี่เอง
จึงทำให้ท่านผู้อ่านสามารถติดตามเรื่องราวได้โดยไม่ต้องเหนื่อย “มโน”
ด้วยตนเองสักเท่าใด

ในส่วนของผม ผมโชคดีได้มีโอกาสมาประจำการที่สถานเอกอัครราชทูตไทย
ในต่างแดน ที่ไม่ใช่แดนธรรมดาคับ แต่เป็นแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ (Holy Land)
ที่อยู่ในความขัดแย้งของการแย่งชิงพื้นที่ระหว่างศาสนาต่าง ๆ มาตั้งแต่

ก่อนคริสตกาลจวบจนปัจจุบัน ไม่น่าเชื่อแต่ก็เป็นเรื่องจริงครับ แย่งกันมาตั้งแต่นั้นจนถึงวันนี้เป็นหลักหลายพันปี ขณะนี้ผู้ถือครองปัจจุบันได้ดำเนินการจดทะเบียนสถาปนาเป็นประเทศของตัวเองเรียบร้อยแล้วครับ นามว่า “รัฐอิสราเอล” (State of Israel) สิ่งที่ผมจะนำเสนอในบทความนี้ คือการนำเสนอมุมมองและความรู้สึกของผมที่มีต่อประเทศนี้ออกมาเป็นตัวอักษร จากที่ได้อาศัยอยู่และร่วมงานกับปวงชนชาวยิว (Jewish) เป็นระยะเวลา ๑ ปี ๒ เดือน ล่วงแล้ว ก็คงจะมีการอิงประวัติศาสตร์อยู่บ้างนะครับ เพื่อให้ท่านผู้อ่านสามารถติดตามเรื่องได้โดยเข้าใจที่มาที่ไปได้ แต่คงจะไม่เน้นประวัติศาสตร์มากเกินไป เพราะท่านสามารถไปหาอ่านเอาจากแหล่งความรู้อื่น ๆ ได้อีกมากครับ

ปี ๒๕๕๘ นับเป็นปีที่อิสราเอลก่อตั้งประเทศมาได้เป็นระยะเวลา ๖๗ ปี (ไทยได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับอิสราเอลมาแล้ว ๖๑ ปี) เท่ากับว่าไทยแลนด์เป็นเพื่อนกับอิสราเอลมาตั้งแต่ตอนอิสราเอลอายุได้ ๖ ขวบ พอไปพูดอย่างนี้กับปวงชนชาวยิวที่ไหน ก็จะยิ้มแย้ม หน้าบานด้วยความพึงพอใจในไทยแลนด์ครับ ซึ่งผมก็ยินดีไปด้วย อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ บริบทของการก่อตั้งและพัฒนาประเทศนี้ต่างหากเป็นสิ่งที่เราควรจะหันไปพิจารณาวิเคราะห์กันขึ้นชื่อว่า ทำไมประเทศชาวยิว ศาสนายูดาห์ ที่อยู่ท่ามกลางประเทศอาหรับ ศาสนาอิสลาม ที่มีความรังเกียจเคียดฉุนท์และอยากจะยึดแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์คืนจากอิสราเอลอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน สามารถพัฒนาได้สูงเด่นเป็นตระหง่านอย่างรวดเร็ว ทอดทิ้งเพื่อนบ้านอื่น ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ที่คอยถ่วงน้ำหนักให้สะดุดหล่มอยู่ตลอดเวลาห่างออกไปเรื่อย ๆ

สิ่งแรกที่สำคัญเป็นตัวเร่งติดสปิตเตอร์โบในการพัฒนาให้กับอิสราเอล คือความรู้สึกของการไร้ชาติ เพราะผืนแผ่นดินตรงนี้เอง แรกเริ่มเดิมทีเป็นดินแดนของปาเลสไตน์ ถูกต้องแล้วครับ ไม่ต้องดูปากให้ชัด ๆ เพราะตอนนั้นแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์เป็นของปาเลสไตน์อยู่จริง ๆ แต่ในช่วงที่บริเตนใหญ่เป็นเจ้าอาณานิคม ผู้ทรงอำนาจก็ได้ตัดสินใจว่าจะให้มีการก่อตั้งรัฐยิวขึ้นในดินแดนของปาเลสไตน์นี้แหละครับ (ซึ่งยังมีนักวิชาการบางแขนงเถียงอยู่ว่า ที่แห่งนี้แท้จริงแล้วเคยเป็นของชาวยิว และอยู่มาก่อนปาเลสไตน์เสียอีก) และไม่ได้ทำการขีดเส้นกันอะไรให้ชัดเจน คือให้มารวม ๆ กันไปก่อน ประจวบเหมาะกับการเกิดกระแส Nazi (เกลียดยิว) ขึ้นในยุโรปอย่างแพร่หลาย ดังนั้น ชาวยิวที่กระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ ก็เห็นว่า จะมีที่ไหนเล่า ที่จะดีเสมอเหมือนบริเวณที่มีคนหัวอกเดียวกับเราอยู่ร่วมกัน ก็ได้พากันอพยพย้ายถิ่นฐานมายังปาเลสไตน์กันมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในช่วงทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๓๐ ก็มากันเกือบล้านคนได้แน่นอนว่าเจ้าถิ่นไม่พอใจ จึงเกิดการประท้วงใหญ่ของชาวอาหรับปาเลสไตน์ เจ้าของพื้นที่ผู้อยู่มาก่อนขึ้น ลูกพี่บริเตนใหญ่ก็ได้ใช้กำลังเข้าหักหาญและขับไล่ชาวอาหรับออกไปจากแผ่นดินนี้จำนวนมาก จนในช่วงหลังสงครามโลก มีชาวยิวอยู่คิดเป็นร้อยละ ๓๓ ของประชากรทั้งหมด และหลังจากนั้นชาวยิวก็ลุกฮือบอกไม่อยากจะอยู่ได้

บริเตนแล้ว บริเตนก็ถอนตัวออกไป จากนั้นปาเลสไตน์ก็ไม่พอใจ ว่ามาทีหลังทำตัว
เก๋กว่า ใส่บีชชาวยิวอพยพไล่ไปไล่มา โดนชาวยิวสวนกลับจนตัวเองล่มสลาย และ
คนอาหรับกว่า ๒๕๐,๐๐๐ คน ต้องอพยพออกจากดินแดนไป ฤกษ์งามยามดี
วันที่ ๑๔ พ.ค. ค.ศ. ๑๙๔๘ นายเดวิด เบน-กูเรียน หัวหน้าหน่วยงาน Jewish
Agency (หน่วยงานผู้แทนชุมชนชาวยิวในตอนนั้น) ได้ประกาศสถาปนาก่อตั้ง
รัฐชาวยิว (Jewish State) ในรัฐอิสราเอล (Eretz-Israel) ขึ้น โดยผมจำเป็น
ต้องสาธยายมาชะยี้ดยาวเพื่อให้เห็นว่า แรงผลักดันหลักของอิสราเอลก็คือ
การที่ไม่มีประเทศเป็นของตัวเองมาก่อน จนมาวันหนึ่ง เมื่อสามารถฟันฝ่าจน
ก่อตั้งประเทศได้แล้ว แน่นอนว่าเขาจะไม่ยอมปล่อยมันตามมีตามเกิดอย่าง
แน่อน ในทางกลับกัน เขาจะทำมันอย่างเต็มที่จนอิสราเอลเป็นที่ขีดหน้าชูตา
อยู่ในสายตาประชาคมโลก

สิ่งสำคัญต่อมาก็คือวิสัยทัศน์ของผู้นำครับ ต้องยอมรับว่าอากังเบน-
กูเรียน* (ที่ไม่ได้มีเชื้อจีนแต่อย่างใด) สามารถตั้งแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ได้

.....
๑ ขอบคุนรูปภาพจากเว็บไซต์ <http://hix-middle-east-unit.wikispaces.com/1956+War>

อย่างแบบยลยั้งนัก โดยเมื่ออากังได้ก่อตั้งประเทศก็ได้สถาปนาตัวเองเป็น
ประธานาธิบดีคนแรก และเมื่อมองไปประเทศเพื่อนบ้านแล้วเห็นว่าไม่สามารถ
ฝากผีฝากไข้ได้ มิหนำซ้ำจะโดนบุกมาเมื่อไรก็ไม่รู้ จึงตีโจทย์ออกมาว่า
(๑) เราจะต้องมีอิสระทางอากาศยาน กล่าวคือเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมการบิน
ให้สามารถบินข้าม/บินอ้อมประเทศเพื่อนบ้านไปหามิตรประเทศอื่น ๆ ในโลก
ได้ด้วยตนเอง (๒) เราต้องมีถนนหนทางที่สมบูรณ์เพื่อให้สามารถขนส่งสิ่งของ
และความเจริญไปได้อย่างถ้วนทั่วทั้งประเทศ และ (๓) เราต้องสามารถทำอาหาร
เลี้ยงปากท้องตัวเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่เป็นทะเลทราย นั้นจึงเกิด
แนวคิดนิคมเกษตรกรรม “คิบบูตส์” และ “โมชาฟท์” (Kibbutz and Moshav)^๒
ที่ท่านนายกรัฐมนตรีไทยคนปัจจุบัน อยากจะนำมาช่วยในการจัดสรรที่ดินทำกิน
ให้กับภาคเกษตรกรรมของไทยครับ และ (๔) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
คือพลัง กล่าวคือทุกปัญหาและสรรพสิ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการค้นคว้าและ
วิจัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือไกลตัว เห็นไหมล่ะครับ แค่การเปิดตัวก็มีชัย
ไปกว่าครึ่งแล้ว และสิ่งที่อิสราเอลได้รังสรรค์ขึ้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น
ยังคงส่งผลและมีอิทธิพลต่อประเทศอื่น ๆ ในโลกในปัจจุบันอย่างยิ่ง

๒ สามารถอ่านข้อมูลโดยสังเขปเกี่ยวกับคิบบูตส์และโมชาฟ ได้ที่บทความของรุ่นพี่ผมที่
<http://sameaf.mfa.go.th/th/diplomatdiary/detail.php?ID=1068>

ความมุ่งมั่นและมุมานะ (Perseverance) ในสายเลือด จนหลาย ๆ ครั้งผมเรียกว่าความต่อต้านด้วยซ้ำ แน่แน่นอนว่าปวงชนชาวยิวทุกคนมีคุณสมบัตินี้ในตัวครับ ซึ่งมันดีเหลือเกินเมื่อใช้มันในวงการที่เหมาะสม เช่น การค้นคว้า และการวิจัย การรักษาทางการแพทย์ การพัฒนา และสิ่งสร้างสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น แต่ถ้าคุณต้องเจอกับคนที่มีความมุ่งมั่นสูงมากในท้องถนน ซึ่งผมรับประกันว่าถ้าขับรถที่นี่ได้เจออย่างแน่อน สิ่งที่คุณต้องทำใจและมีสติอย่างยิ่งเมื่อขับรถคือการเปลี่ยนเลนจากสุดอีกฝั่ง ไปยังอีกฝั่งหนึ่ง การบีบแตรทุกครั้งทีไฟเขียวขึ้น การพยายามเร่งเครื่องเพื่อปาดหน้าให้สำเร็จ นี่ยังไม่พอ สิ่งพิเศษยิ่งกว่า คือเมื่อคุณเจอผู้ชายสินค้าที่มีความมุ่งมั่นและมุมานะ โดยถ้าเทียบกับวัฒนธรรมการขายของไทย ถ้าเราสอบถามผู้ชายเกี่ยวกับสินค้า แล้วเราไม่พอใจ เราก็จะปฏิเสธสินค้า ผู้ชายก็จะเดินเงิบ ๆ กลับที่ไป แต่สิ่งที่คุณจะเจอเมื่อสอบถามสินค้ากับผู้ชายปวงชนชาวยิว แล้วคุณไม่ซื้อ สิ่งที่คุณจะต้องเตรียมคำตอบไว้ก็คือทำไมถึงไม่ซื้อ? ทำไมคุณถึงเปลี่ยนใจ? คำว่า **ทำไม** เป็นคำที่ผมได้ยินในประเทศไทยบ่อยมาก ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม จะไปเดินเล่นทอดอารมณ์ในร้านเฉย ๆ ไม่ได้ นะครับ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสร้างชาติ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่อิสราเอลประสบความสำเร็จจนทำให้ตัวเองกลายเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการคิดค้นวิทยาการ เทคโนโลยี และนวัตกรรม จำนวนมาก ที่โลกต้องจดจำ แน่แน่นอนว่านักวิทยาศาสตร์ชื่อดังที่โลกมักจะกล่าวถึงอยู่บ่อยครั้งก็คือ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ก็เป็นชาวยิวและเขาได้ร่วมเปิดสถาบันวิทยาศาสตร์และมหาวิทยาลัยไว้ที่นี่ด้วย

ในปัจจุบัน อิสราเอลมีความโดดเด่นอย่างมากในด้านการค้นคว้าและการวิจัยเพื่อการพัฒนาไปใช้กับสาขาต่าง ๆ อาทิ การเกษตร การแพทย์ ความมั่นคง อุตสาหกรรม การศึกษา ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลดีและทำให้วงการต่าง ๆ เหล่านี้ของอิสราเอลก้าวไกลอย่างยิ่ง” ทั้งนี้ อิสราเอลตั้งเป้าหมายว่าในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า จะเป็นศูนย์กลาง ICT ของโลก ซึ่งผมก็เชื่ออย่างยิ่งว่าเขาทำได้ไม่ยากจริง ๆ เพราะจากที่ผมดูแล้ว เขาปลูกฝังค่านิยมความมานะ ความดีร้นตั้งแต่ในวัยเด็ก ส่งเสริมให้เด็กเรียนเพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุและกระบวนการแทนที่จะให้เรียนด้วยการจดจำผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว คำว่า **ทำไม** เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะทำให้ความอยากรู้เพิ่มพูน นำไปสู่ความก้าวหน้าของการค้นคว้าด้วย

๓ ขอบคุณภาพถ่ายจากเว็บไซต์ <http://www.solveisraelsproblems.com/>

ความมั่นคงมาก่อนทุกสิ่งเป็นอีกประเด็นที่ไม่กล่าวไม่ได้ เพราะอิสราเอล ห้อมล้อมโดยเหล่าประเทศที่ซิงตันทิ้งสิ้น ดังนั้น ความมั่นคงและความปลอดภัย แห่งชาติจึงต้องมาก่อนทุกสิ่งอันครับ นั่นหมายความว่า คุณต้องเตรียมใจไว้เสมอ หากกำลังจะเริ่มโครงการหรือความร่วมมือใด ๆ แล้วหน่วยงานร่วมมือชาวยิว ของท่านมีการกล่าวว่ามีประเด็นเกี่ยวกับความมั่นคงเกี่ยวข้องที่ต้องพิจารณา นั้นแปลว่าโครงการนั้น ๆ ของคุณมีแนวโน้มที่จะพัง คิดเป็นร้อยละ ๙๒ เลยครับ ยกตัวอย่างง่าย ๆ ให้พอเห็นภาพ ในช่วงที่ทางพวกผมกำลังมองหาสถาน เอกอัครราชทูตแห่งใหม่และไปพบเจอดีกหนึ่งที่มีความเหมาะสมยิ่งทั้งสภาพ และความสมบูรณ์สำหรับการใช้งานในแง่มุมต่าง ๆ เสร็จจากนั้นมาจนจะเริ่ม ลงรายละเอียดในการออกแบบผังก่อสร้างแล้วครับ จู่ ๆ ทางเอเยนต์ผู้หาตึกก็ยก ประเด็นขึ้นมาว่า มีบริษัทหนึ่งที่เป็นบริษัทของรัฐบาลที่ทางเราจำเป็นต้อง สอบถามความยินยอมก่อนว่า เขาจะยอมให้มีหน่วยงานต่างชาติเข้าไปร่วม อยู่ด้วยหรือไม่ เอเยนต์หายไป ๓ วัน กลับมาหน้าตาตื่น และแจ้งว่าผลปรากฏ ว่าบริษัทนั้นเป็นบริษัทบังหน้าของหน่วยงานทหารของอิสราเอล หรือ Israeli Defense Forces (IDF) ดังนั้น ด้วยเหตุผลทางด้าน **ความมั่นคง** จึงไม่สามารถ อนุญาตให้หน่วยงานต่างชาติเข้ามาร่วมอยู่ในหลังคาเดียวกันได้ เป็นเหตุให้ พวกผมต้องตระเวนหาตึกที่ทำการถาวรแห่งใหม่กันต่อไป

ที่กล่าวมาทั้งหมดก็เป็นข้อสังเกตเบื้องต้นของผมจากที่ได้ประจำการอยู่ในแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์นี้มาเป็นเวลา ๑ ปี ๒ เดือนนะครับ ทั้งหมดทั้งมวลมิได้ต้องการจะ “ขาย” บูชาอิสราเอลแต่อย่างใด แต่พวกท่านเห็นด้วยหรือไม่ละครับ ว่าพวกเขาเป็นชาติที่จริงจังในแนวทางของตนจนทำให้ตัวเองพัฒนาแบบก้าวกระโดดไปได้อย่างรวดเร็วจริง ๆ มิหนำซ้ำ เมื่อพิจารณาถึงบริบทในการพัฒนาว่าต้องโตขึ้นมาในซอยเปลี่ยวที่ไม่มีใครรัก และยังถูกจ้องโดนรังแกอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวันโดยเพื่อนบ้านรอบข้าง แต่ก็ยังโตขึ้นมาได้อย่างแข็งแกร่ง (ซึ่งผมคิดว่า กองทัพอิสราเอลแข็งแกร่งที่สุดในตะวันออกกลางด้วยครับ) ยิ่งทำให้ผมรู้สึกที่ครับ ที่นี้ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค ก็คิดวิธีการเปลี่ยนน้ำทะเลเป็นน้ำจืดและบำบัดน้ำเสียจากภาคครัวเรือน ภาคเกษตรกรรม และภาคอุตสาหกรรม จนกลับมาใช้ใหม่ได้ ที่นี้มีภูมิประเทศเป็นทะเลทราย ก็พัฒนาระบบเกษตรกรรมจนปลูกพืชผัก ผลไม้ ได้ดีจนเป็นสินค้าส่งออกเข้ายุโรป ประเทศนี้เมื่ออายุเข้าเบญจเพส โดนประเทศอาหรับรอบข้างจ้องจะยึดดินแดนคืน แต่ผลสุดท้ายนอกจากอิสราเอลจะไม่พ่ายแพ้แล้ว ยังได้ดินแดนบางส่วนของประเทศอาหรับสองประเทศทางตอนเหนือและตอนใต้กลับมามีด้วย (ได้ส่งดินแดนทางตอนใต้คืนไปแล้ว) ผมเลยตั้งเป้าว่าในช่วงระหว่างที่ยังประจำการอยู่ที่นี่ จะพยายามเก็บเกี่ยวสิ่งดี ๆ ของที่นี่กลับไปให้ที่บ้านเกิดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะสนใจหรือไม่ก็ตาม เพราะเขามีดีจริง ๆ ครับ

สุดท้ายนี้ไม่มีอะไร ก็แค่แชร์ภาพงาม ๆ ที่ตัวเองได้ถ่ายไว้จากการเดินทาง ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศนี้มาครับ ให้รู้ว่านอกจากความฉลาดแล้ว ก็ยังมี สุนทรียภาพให้เพลิดเพลินกันด้วย 🌐

“โขน”ไทย-กัมพูชา

ศิลปะร่วมแห่งอนุชาคิเนย์

.....
สาธิต ทรงทรัพย์

หากจะพูดถึง “โขน” หลาย ๆ คนคงพอทราบกันอยู่บ้างว่าเป็นศิลปะที่อยู่คู่ชาติบ้านเมืองของเรามาช้านาน แต่ใครเลยจะรู้ว่า ไม่ใช่เพียงแต่ชาติของเราที่มีศิลปะโขน ในดินแดนสุวรรณภูมิแห่งนี้ยังมีอีกหลายชาติที่มีศิลปะอันทรงคุณค่านี้ประดับไว้ในศิลปวัฒนธรรมของชาติพวกเขา ซึ่งแน่นอนว่าประเทศเพื่อนบ้านของเราจะต้องมีโขนเป็นศิลปะของชาติด้วย แต่ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ โขน เป็นของใครกันล่ะ แล้วโขนของแต่ละชาตินี้มีความเหมือนหรือ

ต่างกันไหมนะ ท่านผู้อ่านคงเดากันไปต่าง ๆ นานา แต่ถ้าจะให้ลองคิดดูเล่น ๆ ผมก็ขอเดาว่าเป็น “กัมพูชา” เพราะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าประเทศกัมพูชา มีประวัติศาสตร์ และอารยธรรมเก่าแก่มากมาย รวมไปถึงสถาปัตยกรรมและภาพสลักที่บ่งบอกเรื่องราวต่าง ๆ เอาไว้เป็นหลักฐาน วันนี้ จึงขอ

อาสามาไขข้อสงสัย โดยผมได้สัมภาษณ์ อาจารย์ศานติ ภัคดีคำ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเขมร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และท่านก็ได้ให้เกียรติสละเวลามาช่วยไขข้อข้องใจเรื่องราวเหล่านี้ ก็ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์มา ณ ที่นี้ด้วยครับ

คำว่า โขน เชื่อกันว่าเป็นศัพท์ที่มาจากคำว่า ลโคณ หรือ ละคอน รากศัพท์ในกลุ่มของภาษาชวาและกลุ่มของภาษาเขมรก็มี แปลว่าการแสดง การละเล่น

เรื่องราว ซึ่งเข้าใจกันว่าตอนที่ไทยรับมามีการจำแนกคำว่า ลโคณ ออกเป็น ๒ อย่าง คือ ละคอน และโชน

ถ้าเราดูจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี โชนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีการแลกเปลี่ยนลั่นไหลกันไปมา จึงไม่สามารถบอกได้ว่าของใครเก่าแก่ที่สุด หลักฐานของแต่ละชาติก็เล่าเรื่องกันไปคนละชุด ของไทยเราปรากฏหลักฐานจริง ๆ ในสมัยอยุธยา โดยพบหลักฐานในกฎมณเฑียรบาลของกรุงศรีอยุธยา ซึ่งมีการพูดถึงพิธีกรรมหนึ่งที่เรารู้จักว่า “พิธีชกนาคดึกดำบรรพ์” อยู่ในพิธีอินทราภิเษกของกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา ในการแสดงจะให้นักแสดงแต่งกายเป็นฝ่ายอสุรกับฝ่ายเทวดาและมีการตั้งเขาพระสุเมรุ ซึ่งมีการผสมกับการแสดงอีกประเภทหนึ่งที่เรียกว่า “หนังใหญ่” ซึ่งภาษาเขมรเรียกว่า “สแมกธม” (สแมก แปลว่า หนัง, ธม แปลว่า ใหญ่) ลักษณะคล้ายกับหนังตะลุงแต่กะสลักเป็นตัวใหญ่ โดยจะกะเป็นเรื่องราวรามเกียรติ์ แต่ปัญหาคือเราไม่พบหลักฐานการแสดงโชนของกัมพูชา แต่พบว่ามีการแสดงหนังใหญ่แบบที่ไต่กล่วไป สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ ในวรรณคดีไทย

เรื่องสมุทรโฆษคำฉันท์นั้น มีตอนหนึ่งที่เขียนไว้อย่างชัดเจนว่า **“ให้ฉลักแสบกภาพอันขระ (หมายถึง การแกะสลักภาพลงบนแผ่นหนัง)”** และนี่ก็เป็นหลักฐานที่อาจบ่งบอกได้ว่า การแสดงหนังใหญ่ของไทยได้รับอิทธิพลมาจากการละเล่นของกัมพูชา ในหมู่ของนักวิชาการจึงมองกันว่า นี่คือจุดเริ่มต้นของการแสดงโขนในประเทศไทย

หลังจากนั้น โขนก็พัฒนาขึ้นในช่วงอยุธยาตอนปลาย สืบต่อมาจนถึงช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การแสดงโขนถือเป็นเรื่องของราชสำนัก จากการที่เราได้พบเห็นคงสังเกตได้ว่า ส่วนใหญ่โขนมักจะแสดงเรื่องราวเกียรติยศ เหตุก็เพราะว่า เรื่องราวเกียรติยศกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของอยุธยา ไทยจึงถือว่าเป็นเรื่องหลัก เพราะพูดถึงการอวตารของพระนารายณ์มาเป็นพระราม เราจึงเชื่อกันว่าอยุธยาเป็นเมืองของพระราม และพระมหากษัตริย์ก็ถือว่าเป็นพระนารายณ์

อวตารลงมาเช่นกัน รามเกียรติ์จึงมีการนำมาแสดงและนำมาแต่งเรื่องเพิ่มมากมาย เพราะถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวพันกับพระมหากษัตริย์ของไทย

อ่านไปสักพักหลาย ๆ คนคงสงสัยว่าแล้วโขนกัมพูชาที่เล่นกันอยู่ในปัจจุบันมาจากไหนกันแน่ เพราะที่ได้เล่ามาก็ไม่ได้กล่าวถึงหลักฐานที่แน่ชัด บอกเพียงแต่ว่าโขนของกัมพูชามาจากพระตะบอง แล้วถามว่าโขนจากพระตะบองมาจากไหนกันล่ะ จากการสอบถามท่านอาจารย์ศานติศักดิ์ได้ความว่า ในสมัยที่ไทยยังปกครองพระตะบอง เสียมณฑล ศรีโสภณ เจ้าพระยาอภัยภูเบศร (ชุ่ม อภัยวงศ์) ได้ปกครองเมืองในส่วนนั้น ท่านก็ได้ตั้งคณะโขนขึ้นมาแล้วฝึกหัดตามแบบของไทยไปเล่นที่พระตะบอง ในช่วงนั้นได้เกิดสนธิสัญญาเรื่องปักปันเขตแดน ไทย-กัมพูชา ที่จะต้องแลกเมืองพระตะบอง เสียมณฑล และศรีโสภณ กับจังหวัดตราด รัฐบาลไทยในช่วงนั้นก็ต่อรองเรื่องผลประโยชน์ว่า ถ้าไทยยกเมืองให้เจ้าพระยาอภัยภูเบศรจะเสียผลประโยชน์อะไรต่าง ๆ จึงให้ท่านเลือกว่าจะอยู่กับไทยหรือฝรั่งเศส ปรากฏว่าท่านเลือกที่จะกลับมาไทย รัฐบาลฝรั่งเศสจึงต้องจ่ายค่าชดเชยในส่วนที่ท่านเสียผลประโยชน์ให้จนกว่าท่านจะถึงแก่กรรม เมื่อท่านรู้ข่าวแน่ชัดก็รีบรวบรวมบริวารขึ้นเกวียนกลับเข้าไทยโดยทันที

เพราะท่านกล่าวว่าฝรั่งเศสจะกักกันเอาไว้ แล้วก็เป็นอย่างที่ท่านคิด ทำให้มีชาวพระตะบองที่จะอพยพกลับมาที่ไทยติดค้างอยู่ที่นั่น ซึ่งก็มีกลุ่มคนที่เล่นโขนปะปนอยู่ในนั้น จึงต้องอาศัยและทำมาหากินอยู่ที่นั่นโดยใช้โขนที่ตนเองเล่นเป็นออกแสดงไปยังที่ต่าง ๆ จนกระทั่งไปถึงพนมเปญ ท้ายที่สุดโขนชุดนี้ก็กลายเป็นต้นแบบของโขนกัมพูชามาจนถึงปัจจุบัน

โขนกัมพูชาจะแตกต่างจากโขนของไทยตรงที่ว่า โขนไทยเป็นเรื่องของราชสำนัก แต่โขนของกัมพูชาไม่ใช่ เพราะชาวบ้านทั่วไปก็สามารถเล่นได้ การละครของกัมพูชาไม่ได้แบ่งแยกว่าเป็นละครนอกหรือละครใน (ละครนอกคือ ละครที่เล่นนอกพระราชวัง แต่เดิมเป็นการละเล่นร้องแก้กัน ภายหลังมีการเล่นเป็นเรื่อง ส่วนละครใน คือ ละครที่เล่นในพระราชฐานเท่านั้น ใช้ผู้หญิงฝ่ายในแสดง คนภายนอกห้ามฝึกหัด) ภายหลังนำไปบรรจุฝึกสอนในโรงเรียนนาฏศิลป์จึงกลายเป็นละครหลวง แล้วเรียกว่า ละครพระราชทรัพย์ เพราะในช่วงร้อยปีที่ผ่านมา กัมพูชามีปัญหาการเมืองภายในอยู่บ่อยครั้ง กษัตริย์ของกัมพูชาหลาย ๆ พระองค์เติบโตอยู่ที่กรุงเทพฯ โดยมีกษัตริย์ไทยคอยอุปถัมภ์ชุบเลี้ยง และเมื่อทางกัมพูชาสงบก็ให้กลับเข้าไปครองราชย์ดังเดิม ด้วยการที่มาอยู่เป็นระยะหลายสิบปี ทำให้ซึมซับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมของไทยกลับไปทั้งในและนอกราชสำนัก วัฒนธรรมหลายสิ่งหลายอย่างจึงคล้ายกับของไทย

แล้วตอนที่ใช้แสดงละ กัมพูชามีหลักการคิดเหมือนกับเราหรือไม่ ท่านอาจารย์ศานติก็ได้เล่าว่า กัมพูชานิยมแสดงตอนจองถนน เพราะมีฉากที่หลากหลายให้เล่นมากกว่า และโซนตอนที่ไม่เล่นเลยก็คือ ตอนทศกัณฐ์ล้ม เพราะถือว่าเป็นตอนอวมงคล ในหนังสือเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมีเกร็ดเล็ก ๆ เล่าไว้ว่า ก่อนที่ท่านจะต้องอพยพกลับมาไทย ท่านได้ให้แสดงโซนตอนทศกัณฐ์สังเมือง (เป็นตอนที่ทศกัณฐ์จะออกจากเมืองแล้วสังเสีย) ซึ่งเป็นตอนที่เขาไม่เล่นกันเพราะถือว่าเป็นลางไม่ดี

กัมพูชาจะมีแนวคิดทางพระพุทธศาสนาปนอยู่ในเรื่อง “เรียมเกรดี” แปลว่า รามเกียรติ์ กล่าวคือ อันที่จริงแล้วพระรามคือพระนารายณ์อวตาร และพระรามก็คือพระโพธิสัตว์หรือเป็นพระพุทธราชา (พระโพธิสัตว์กลับชาติมาเกิดเป็นพระราม) ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลมาจากพระรามชาดก

ในเรื่องความสัมพันธ์ของโซนระหว่างไทย-กัมพูชา มีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ “หัวโซน” เพราะหัวโซนของไทยจะคล้ายกับภาพสลักที่ปราสาท

เขมรโบราณในกัมพูชา อย่างเศียรของทศกัณฐ์ ถ้าเป็นแบบอินเดียจะแผ่ออกสองข้าง คือ เรียงต่อกันไปด้านข้างลิบหน้า แต่ถ้าไปดูภาพสลักทศกัณฐ์ตามปราสาทในรุ่นปราสาทบันทายศรี จะเห็นว่ามี การต่อขึ้นไปเป็นชั้น ๆ เป็นรูปแบบเดียวกับหัวโขนของไทย และอีกหนึ่งสิ่งที่น่าสนใจคือเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง กัมพูชามีเพลงที่เรียกว่า “ซอมนาเซียม” แปลว่า เพลงสยาม นี่ก็อาจเป็นหลักฐานได้ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นอน

วัฒนธรรมของไทยและกัมพูชา มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างจะเป็นรายละเอียดที่ลึก เราไม่สามารถตัดตอนมาบอกได้ว่าอันนี้ของใคร ถึงว่าทำไมเราถึงได้รับวัฒนธรรมเขมรมาเยอะ ก็เพราะเรามีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ตั้งแต่แรก ในครั้งที่ยังมีสงคราม คนเขมรก็ถูกกวาดต้อนเข้ามา อยู่อย่างก็ซึมซับวัฒนธรรมเหล่านี้แล้วพัฒนา กลายมาเป็นแบบของตน จากเดิมที่กัมพูชาเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมแล้วเมื่อเขาลดบทบาทลง อยู่อย่างก็กลับมามีอำนาจทางการเมืองและกลายเป็นศูนย์กลางทางอำนาจวัฒนธรรมและพัฒนา มาเป็นวัฒนธรรมหลัก แล้วกัมพูชาก็มารับกลับไปในช่วงยุครัตนโกสินทร์

สาระความรู้ที่ได้จากท่านอาจารย์ศานติ ทำให้เห็นถึงมุมมองใหม่ ๆ ซึ่งจากการที่ได้ฟังมานี้ก็ทำให้คิดได้ว่า “เราก็ไม่ต่างจากเขา เขาก็ไม่ต่างจากเรา” วัฒนธรรม ภาษา วรรณคดี หรือแม้แต่ชีวิตความเป็นอยู่ก็ไม่ได้ผิดแผกแปลกไปจากกันมาก ท่านอาจารย์ศานติยังทิ้งท้ายให้ข้คิดไว้อีกว่า “ณ เวลาปัจจุบัน เราควรต้องปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ใช่เฉพาะแค่กัมพูชา แต่ในกรณีของกัมพูชา คือ เราค่อนข้างยึดติดกับกรอบความคิดเดิม ๆ ซึ่งเรามองแค่ว่าอันนี้ของไทยแล้วกัมพูชารับไป แต่ในความเป็นจริง เรื่องของวัฒนธรรมคือการลื่นไหลไปมา ที่จริงแล้วเรามีวัฒนธรรมความเชื่อหรือดนตรีการแสดงที่ใกล้ชิดกันมาก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้น่าจะเป็นจุดสำคัญที่นำไปสู่การเปิดโลกทัศน์ของตนเอง และจะทำให้เราและประชาคมอาเซียน เดินหน้าไปด้วยกันได้” ⊗

ว่าด้วย โรคมะเร็ง

(ตอนที่สอง)

.....
สัมภาษณ์ ศ.ดร.พญ.จิรายุ เอื้อวรางกุล

หลายต่อหลายคนแทบจะทรุดกาย หากตรวจพบโรคมะเร็งหรือพบว่า มีญาติหรือเพื่อนพ้องน้องพี่เป็นมะเร็ง ไม่ว่าจะระยะไหน หรือเป็นที่ใด เพราะดูจะเป็นโรคที่ใช้ทั้งเวลาและค่ารักษามากมาย แต่ทางรอดมียาก แม้หลายคนจะโชคดี มีอายุยืนยาวต่อจากนั้นก็ตาม ไม่ว่าโรคมะเร็งจะมีสาเหตุมาจากอะไร หนทางการรักษาจะยาก ง่ายเพียงใด วันนี้ อยากให้ท่านผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับโรคมะเร็งเพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยง และสามารถป้องกันโรคมะเร็งได้แต่เนิ่น ๆ ผ่านการสัมภาษณ์ ศ.ดร.พญ.จิรายุ เอื้อวรางกุล เป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลจุฬารณ ผู้ดูแลด้านอายุรกรรม และด้านโลหิตวิทยา เชี่ยวชาญด้านโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว มะเร็งต่อมน้ำเหลือง และโรคที่เกี่ยวกับไขกระดูกล้มเหลว

ฉบับที่แล้ว คุยไปเรื่องการรักษามะเร็งไปแล้วตอนหนึ่ง วันนี้ จะเล่า ส่วนที่เหลือให้ท่านผู้อ่านได้ทราบ เพื่อป้องกันไว้แต่เนิ่น ๆ

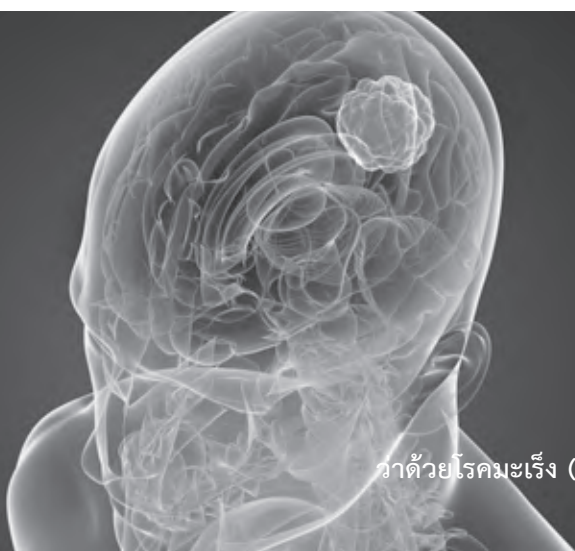
มะเร็งบางโรคหายบางโรคไม่หาย

ยกตัวอย่างมะเร็งปากมดลูกถ้ามาเร็วก็หาย ก็คือตัดแล้วก็หาย มีหลายแบบ มะเร็งผิวหนังบางอย่างตัดแล้วก็หาย มะเร็งลำไส้ใหญ่ที่มันเล็ก ๆ ยังไม่ได้แพร่กระจายตัดแล้วก็หาย

มะเร็งชนิดไหนอันตรายที่สุด

มะเร็งอันตรายเหมือนกัน แต่ว่าถ้าจะพูดถึงมะเร็งอันตรายและพยากรณ์แย่สุดก็น่าจะเป็นมะเร็งสมอง เพราะเป็นจุดที่ควบคุมร่างกาย เป็นที่สมองส่วนมากจะเป็นชนิดที่ลามเร็ว และก็มักจะเสียชีวิตอย่างรวดเร็วถ้าเป็นมะเร็งสมองบางชนิด แต่ไม่ใช่ทุกชนิด การรักษาที่รักษาได้หลายวิธี แต่ปัจจุบันยังไม่มีวิธีที่ดีที่สุด ผู้ป่วยที่เป็นมะเร็งสมองก็ต้องลำบากนิดหน่อย

ขณะนี้ก็มีการศึกษาวิธีการให้เคมีบำบัดแบบใหม่ คือสมัยก่อนถ้าเราพูดถึงเรื่องเคมีบำบัด คนก็จะกลัวทำแล้วผมร่วง คลื่นไส้ อาเจียน ต่างประเทศเขาก็ค้นพบเคมีบำบัดอีกแบบหนึ่ง ซึ่งผมไม่ร่วง ไม่คลื่นไส้ อาเจียน ก็มียากลุ่มนี้ออกมาเรียกว่า ยามุ่งเป้า แก้ไขความผิดปกติระดับโมเลกุล คือมุ่งเป้าโดยเฉพาะเซลล์มะเร็ง ไม่รบกวนระบบ เช่น ไม่ทำให้ผมร่วงเพราะไม่เกี่ยวกับ

มะเร็ง ไม่คลีนไส้อาเจียนเพราะไม่ได้ไปทำอะไรกับลำไส้ แต่ถ้าเป็นเคมีบำบัดสมัยเดิมก็คือไปหมดทั้งร่างกาย โทรม บางทีมีผลข้างเคียง แต่ถ้าอันใหม่ผลข้างเคียงก็จะน้อยลง แต่ก็แพงมาก กลุ่ม Target therapy เข็มละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ตอนนี้อาจจะถูกลงแล้ว หรือบางอย่างอาจจะเข็มละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ก็มี แต่ว่าอันนี้ก็ยังมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่บอกแล้วว่า มันทำให้ดีขึ้น ไม่ใช่หายทุกโรค ดีขึ้นถ้าใช้ร่วมกับเคมีบำบัดปกติ

มะเร็งมีทั้งหมดกี่ขั้น

ขั้นของมะเร็งก็แล้วแต่ชนิดของมะเร็งและอวัยวะว่าเป็นมะเร็งที่ไหน เอาแบบที่นิยมเป็นคือมะเร็งตับและมะเร็งเต้านม ส่วนใหญ่แบ่งเป็นระยะที่ ๑-๔ แต่ว่าบางโรคอาจจะไม่แบ่งเป็น ๔ มันมีหลายแบบ อาจจะ ๑ และก็ ๒A ๒B มันมีหลายชนิด แต่ถ้าเราพูดกันง่าย ๆ ก็คือ ๑-๔ ขั้นที่ ๑ ก็คือเป็นน้อย ขั้นที่ ๔ ก็คือเป็นไปทั่วแล้ว เคยมีกรณีที่เป็นถึงขั้นที่ ๔ แล้วหายก็มี เคยมีคนไข้เป็นมะเร็งต่อมน้ำเหลืองขั้นที่ ๔ ก็หายอยู่ประมาณ ๒๐ ปีก็มี มันแล้วแต่ชนิดที่เรารักษาค่ะ

มะเร็งเม็ดเลือดขาวที่หายก็มี ก็แล้วแต่ชนิด มันมีศัพท์ชนิดย่อยของมันอีก บางชนิดทำให้ดีที่สุดก็ยังดื้อต่อยาที่ให้ อันนั้นก็คือเขาไม่ตอบสนองก็มีโอกาสเสียชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการรักษาที่ดีที่สุดยังไงมันขึ้นอยู่กับเซลล์มะเร็งของเขาด้วย และภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้น แต่ว่ามะเร็งเม็ดเลือดขาวที่หายก็มี

ผลงานวิจัยโรงพยาบาลจุฬาภรณ์

โรงพยาบาลจุฬาภรณ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของมูลนิธิจุฬาภรณ์ องค์ประธานก็คือสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี มูลนิธิจุฬาภรณ์ เริ่มแรกก็คือสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ซึ่งเน้นในการวิจัยลงลึกเพื่อค้นหาค้นคว้าความรู้ใหม่ ซึ่งทางสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์เองก็มีการค้นคว้าเรื่องโรคมะเร็งเยอะ ตัวพระองค์ท่านเองก็วิจัยเรื่องนี้เยอะมาก ท่านก็ทรงศึกษา

เรื่องกลไกการเกิดมะเร็ง มะเร็งชนิดต่าง ๆ และเรื่องสารเคมีในสิ่งแวดล้อม ซึ่งทรงได้รับรางวัลมากมาย

ในส่วนของตัวเองก็ได้ค้นพบเรื่องของสารเคมีต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ในอนาคต รวมทั้งสมุนไพรบางตัวซึ่งศึกษาอยู่ อันนี้ก็เป็นส่วนของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ พอมีโรงพยาบาลจุฬาภรณ์เกิดขึ้น ก็มุ่งเน้นให้มีการวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยมะเร็งอย่างเดียว ซึ่งจะครบ ๕ ปี ในวันที่ ๒๙ ตุลาคม ช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ก็เป็นการพัฒนาศักยภาพด้านการดูแลรักษา แต่ขณะเดียวกันเราก็ทำงานวิจัยร่วมด้วยที่จะพัฒนาเรื่องการวินิจฉัยให้เร็วขึ้นให้ถูกต้องมากขึ้น เรื่องการออกไปคัดกรองมะเร็งแบบใหม่ ๆ เราก็จะทำวิจัยส่วนนั้น ในเรื่องของ การรักษาเราก็จะมีการวิจัยเพื่อหาใหม่ ๆ รวมทั้งเทคนิคใหม่ในการรักษา นี่ก็จะเป็นส่วนที่โรงพยาบาลจุฬาภรณ์ทำอยู่ เรายังมีความเชื่อมโยงกับสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ในการ Translational magnesium เชื่อมโยงนักวิทยาศาสตร์จากสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์กับคุณหมอทางนี้ทำวิจัยร่วมกัน

อันนี้ก็ค่อนข้างแตกต่างจากโรงพยาบาลทั้งหมดในประเทศไทย เพราะว่าเราไม่ใช่โรงพยาบาลที่รักษาอย่างเดียวแต่เราทำการวิจัยควบคู่ไปกับสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ด้วย

อย่างต่างประเทศก็เคยเห็นอย่างเช่น MD Anderson ที่เขามีทั้งสถาบันวิจัยและโรงพยาบาลทำร่วมกัน มีความร่วมมือกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ อย่างสถาบันวิจัยมะเร็งแห่งชาติ โรงพยาบาลต่าง ๆ คือ โรงพยาบาลน่าน โรงพยาบาลร้อยเอ็ด และก็มีโรงพยาบาลในเครือข่าย ก็มีติดต่อกับหลายโครงการ โรงพยาบาลวชิระ ร่วมกันทำเรื่องมะเร็งปากมดลูก โรงพยาบาลร้อยเอ็ดก็ทำเรื่องลำไส้ใหญ่และตับ โรงพยาบาลน่านทำเรื่องตับกับท่อน้ำดี ตามประเทศที่ท่านองค์ประธานได้เสด็จไป ก็จะมีเครือข่ายอยู่หลายที่ เช่น สถาบันมะเร็งแห่งชาติของอเมริกา ก็ทำโครงการเรื่องมะเร็งตับและท่อน้ำดี

เราก็ส่งคุณหมอมของเราไปเรียนต่างประเทศอยู่หลายสถาบันทั้งที่ Cornell University และ Duke University ก็มีส่งไปอีกหลายที่ทั้ง MD Anderson และ UCLA (University of California, Los Angeles) ก็ไปเรียนเรื่องของการอ่านเอ็กซเรย์ของมะเร็งปอด เขาก็มีโครงการวิจัยร่วมกับ UCLA เรื่องมะเร็งปอด

ที่นี้มีระบบ Teleconference คือตัวเราไม่ได้ไปต่างประเทศเราก็นั่งคุยกับเขาได้ ฟร่งนี้ก็มีโครงการคุยกับเขาเหมือนกัน โครงการร่วมกับออสเตรเลีย ทำเรื่องของมะเร็งปอด ก็จะทำ Teleconference กันไม่ต้องเสียค่าเครื่องบินไปเราก็ Teleconference ไปที่ร้อยเอ็ดกับน่านด้วย ร้อยเอ็ดเป็นยังไง ต้องการความช่วยเหลืออะไร เราจะออกไปเมื่อไหร่ ดูกันยังงั้น น่านเราก็อทำเหมือนกัน ก็คือทำให้ไม่ต้องเสียค่าเดินทางทั้งสองฝ่าย

แรงงานต่างชาติเข้าทำการรักษา

ก็มีมาเข้าเฝ้าฯ ท่านอยู่เรื่อย ๆ เวลาที่ท่านเสด็จฯ และทอดพระเนตรคนไข้ที่มาขอความอนุเคราะห์ ก็จะมีชาวเขา ไปทางจังหวัดทางภาคเหนือทั้งแม่ฮ่องสอน น่าน อะไรทั้งหลาย ก็มีมาขอความอนุเคราะห์ ก็มีหลายโรค ไม่ใช่เฉพาะมะเร็ง พอ.สว. ก็ช่วยเหลือทุกโรค เราก็คช่วย แต่บางที่เขาที่มาไม่ถึงเราก็อแล้วแต่ว่าวันนั้นเขามาหรือเปล่า แต่ก็เข้าใจว่ากระทรวงสาธารณสุขก็ช่วยดูแลคนไข้เหล่านั้นอยู่ระดับหนึ่ง ไปตามชายแดนก็จะมีทั้งพม่า เขมร บางคนก็ได้รับการส่งตัวต่อมาในโรงพยาบาลกรุงเทพฯ ซึ่งก็จะมีปัญหาลำบากนิดหนึ่ง ซึ่งบางคนเขาไม่มีประกัน โรงพยาบาลก็ต้องช่วยเหลืออนุเคราะห์ไป เพราะว่าเขาไม่มีเงินจ่าย เขาไม่มี ๓๐ บาท โรงพยาบาลที่รับดูแลก็ต้องขอฟรีไป อันนี้ก็เป็นปัญหา ก็ต้องมีการพัฒนาว่า จะต้องทำยังไง เพราะว่ามันเป็นเรื่องของมนุษยธรรม ที่เราต้องดูแล ถ้าหากันเยอะ ๆ โรงพยาบาลนั้นอาจจะลำบากนิดหนึ่งเรื่องงบประมาณ แทนที่จะเอางบประมาณมาช่วยเหลือคนไทยก็ต้องเอางบประมาณไปช่วยเหลือคนเหล่านั้นเยอะ แต่ว่าก็เป็นเรื่องของมนุษยธรรม ถ้ามาถึงโรงพยาบาลแล้วไม่รักษาก็ไม่ได้

การให้คนไข้เข้าร่วมการวิจัยในการพัฒนาการรักษา

เราก็รับทุกโรค บางโรคเราก็อ่านาน บางโรคเราก็อธิบายไม่ครบ เราก็ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญจากที่อื่นมาเป็นทีปรึกษา แต่โรคที่เราอ่านานเราก็จะมีหมอครบ ตอนนี้ก็เร่งให้มีหมอครบทุกสาขา แต่ว่าการรับผู้ป่วยก็รับทุกโรคอย่างที่เราบอก แต่ว่าบางโรคที่เราอ่านานอาจจะไม่มีโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับความชำนาญของคุณหมอนั้นๆ ก็จะมีโครงการวิจัย เช่น ยาตัวใหม่ ๆ

คนไข้มีสิทธิเลือกที่จะเข้าร่วมก็ได้ ไม่ได้มีการบังคับ แล้วแต่ว่าจะเข้าร่วมไหม เพราะต้องเข้าใจว่าโรคมะเร็งถ้าเรารักษาด้วยยาเดิม รักษาไป ๒๐ ปี โดยไม่เปลี่ยนเลยมันก็คงเป็นไปไม่ได้ เพราะว่ามันต้องมียาใหม่ ๆ ตลอดเวลาซึ่งดีขึ้น ที่นี้การจะพิสูจน์ว่ายาคือดีขึ้นต้องมีการวิจัย คนไข้จึงต้องมาเข้าทำการวิจัยถึงจะไปบอกได้ว่ายานี้ดีกว่ายาเดิม แต่ถ้าคนไข้บอกว่าไม่เอายานี้ดีจริงหรือเปล่า ซึ่งหมอก็บอกไม่ได้เหมือนกันว่าดีจริงหรือ

เปล่า เพราะว่าต้องเป็นการวิจัย คนไข้ก็เลือกได้ว่าเอาตัวเดิม เรามั่นใจ ยาตัวเดิม ก็ใช้ตัวเดิมไป แต่ในขณะที่สมมติไปได้ยาตัวใหม่ ซึ่งอาจจะดีกว่า เขาอาจจะหายเลยก็ได้ ในขณะที่เดียวกันยาตัวใหม่อาจจะไม่ดีก็ได้ เพราะเราไม่รู้ ต้องอาศัยการวิจัยที่จะบอกว่าตัวนี้ดีหรือไม่ดี

แต่ถ้าถ้าไม่มีใครเข้าไปทำการทดลอง เราก็จะไม่มีวันมียาใหม่ เราก็จะอยู่กับยาตัวเดิมไปตลอด ๑๐๐ ปี ก็ไม่เคยมีการค้นพบยาใหม่ นั่นคือหลักการของการวิจัยเพื่อหาอะไรที่ดีขึ้น ยาส่วนใหญ่นำเข้าจากต่างประเทศ ก็คงต้องพัฒนาไปหลาย ๆ ด้าน

การนำเข้ายาหรือแนวทางการผลิตยา ในการรักษาโรคมะเร็ง

ยามะเร็งที่จะผลิตในประเทศไทยคงยังไม่มี การจะสร้างโรงงานผลิต ยามะเร็งโดยเฉพาะต้องการคุณภาพสูง เพราะยามะเร็งถ้าผลิตแล้วมีผลต่อ คนผลิตเองกลายเป็นมะเร็งไปด้วยก็ไม่ปลอดภัย การจะสร้างโรงงานยาพวกนี้ เป็นอะไรที่ต้องลงทุน ก็ยังไม่แน่ใจว่าบริษัทไหนจะมีศักยภาพด้านนั้นถึงขนาดจะ สร้างของตัวเอง ซึ่งการสร้างยามะเร็งไม่ใช่เรื่องง่ายต้องใช้เวลาหลาย ๑๐ ปี เพราะต้องไปผ่านกระบวนการของหนูทดลองก่อนที่จะมาถึงคน ยามะเร็ง จะต้องไปผ่านหนูผ่านกระต่ายอะไรทั้งหลายก่อนจะมาถึงคน ต้องเข้าใจว่า ยามะเร็งไม่ใช่ยู่ดี ๆ ยาชนิดนี้รักษาได้เลย ต้องอนุมัติก่อนว่าผ่านในสัตว์ แล้วสัตว์ไม่เป็นอะไร ก้อนเล็กลงหรือว่าหาย อยู่ดี ๆ จะมาให้คนก็ไม่ได้ ผิดจริยธรรม ต้องผ่านการทดลองทั้งในหลอดทดลองก่อน ผ่านในหนูทดลอง ก่อนว่าให้ไปแล้วก้อนเล็กลงหรือว่าหายเลย แต่ว่าต้องยังมีชีวิตอยู่นะ ไม่ใช่ ก้อนหายและสัตว์ตายไปด้วยอย่างนี้ไม่ได้ มันต้องมีการผ่านขั้นตอนเหล่านั้น มาก่อน แล้วถึงจะมาในคนว่าให้แล้วก้อนเล็กลง ปลอดภัย

ดังนั้น ในประเทศไทยถ้าจะทำพวกนี้ต้องอาศัยการลงทุน ต้องสร้างห้องแล็บสำหรับสัตว์ทดลอง และต้องทดลองจนกระทั่งมั่นใจ หลาย ๑๐ ปี ว่ามันดีถึงค่อยมาถึงคน เพราะฉะนั้นก็ยากเหมือนกัน ส่วนใหญ่ของเราได้มาจากต่างประเทศที่เขาผ่านกระบวนการเหล่านี้ทั้งหมดมาแล้ว ส่วนใหญ่นำเข้าจากหลายประเทศ เช่น สวิตเซอร์แลนด์ ญี่ปุ่น อเมริกา พวกนี้เขาต้องมีเงินเยอะที่ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ ก่อนจะมาถึงคน และผ่านการทดลองในคนถึงหมิ่นแสนมาแล้วทั่วโลกถึงจะมาถึงเรา

เพราะฉะนั้น ก็เป็นเรื่องยากที่ประเทศไทยจะลงทุนตรงนั้น แต่ว่าเราอาจจะได้ส่วนที่ค่อนข้างปลายน้ำที่เขาผ่านคนอื่นมาหมดละ ว่ามันใจแต่ว่าจะมาคิดว่าคนไทยเป็นยังงี้ ของเราจะคล้าย ๆ แบบนั้น ก็คือผ่านคนอื่นมาหมดแล้วผ่านการทดลองแล้วได้ผล ก็มาคิดว่าในคนไทยเป็นยังงี้ ก็จะเป็นลักษณะวิจัยที่ในประเทศไทยทำว่ายาวตัวนี้ใช้ได้ของคนไทย ไข้กับมะเร็งไทยได้ใช้แล้วปลอดภัย ก็จะเป็นลักษณะนั้น เราคงไม่สามารถวิจัยระดับต้นน้ำได้ ณ จุดนี้ และในอนาคตกระทรวงวิทยาศาสตร์เขาก็คงพยายามที่จะพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำ เพราะฉะนั้นเราก็จะล่าหลังเพราะเราไม่มีต้นน้ำเลย แต่ต้องอาศัยการลงทุน

อุปสรรคในการวิจัย

ก็ไม่มีอุปสรรค ส่วนใหญ่ของโรงพยาบาลจุฬารณ์ถ้ามีโครงการอะไรคนจะให้ความสนใจ มีคนเข้าร่วมเยอะมาก ก็จะมีคนเข้าร่วมเยอะ และในโครงการวิจัยส่วนใหญ่จะฟรี เป็นเรื่องทางจริยธรรมอยู่แล้วว่าถ้าเขาจะเข้าร่วมโครงการวิจัย เขาก็ไม่ควรเสียเงิน เพราะเขาก็ต้องยอมรับความเสี่ยงว่ายาใหม่ ก็ยังไม่รู้ผลว่าดีหรือไม่ดีแต่คาดว่าจะดี แล้วเราอยู่ที่ ๆ ให้เขามาเสียเงินได้อย่างไร คนที่เขาก็ต้องให้เงิน หมายถึง การให้ค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดคือเขาก็ไม่ต้องจ่ายเป็นเรื่องหลักจริยธรรม ถือว่าเขาได้มาร่วมโครงการ เขาก็ไม่ควรจะต้องจ่ายเงิน อันนี้เป็นหลักทั่วโลกสากลไม่ต้องจ่ายเงิน

มูลนิธิแพทย์อาสา

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พอ.สว.

พอ.สว. เป็นโครงการที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยสมเด็จย่า คือทรงทราบว่า สมเด็จย่าเป็นพยาบาล จบพยาบาลที่ศิริราชและไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ ซึ่งอยู่ในความดูแลของพระราชบิดา ท่านก็ทรงไปเรียนแพทย์อยู่ที่ฮาร์เวิร์ด (Harvard University) สมเด็จย่าก็ไปเรียนพยาบาล พอสมเด็จย่ากลับมาท่านก็มองในฐานะพยาบาล ท่านก็เห็นว่าประชาชนมีสุขอนามัยที่ไม่ดี ท่านก็เลยตั้งหน่วยแพทย์ขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือทางด้านสุขอนามัยให้กับประชาชนทั่วไป ก็มีการออกหน่วยแพทย์ สมัยก่อนยังไม่ค่อยมีโรงพยาบาล เมื่อประมาณ ๔๐-๕๐ ปีที่แล้ว ก็ออกไปช่วยตรวจคนไข้ตามที่ห่างไกล โดยทางเฮลิคอปเตอร์ทางรถ ทุกๆฤดูไปตั้งแต่สมัยโบราณ

ต่อมาหลังจากสมเด็จย่าก็เป็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ แล้วก็มาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ก็ทรงให้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอมารับผิดชอบ

ส่วนนี้มาได้สักเกือบ ๔ ปี ที่หน่วยแพทย์นี้ก็ออกไปทั่วประเทศ แต่บางจังหวัดก็ไม่ได้เป็น พอ.สว. บางจังหวัดก็เลยไปแล้ว ตอนนี้อยู่ประมาณ ๕๕ จังหวัด รวมภาคได้ด้วย แต่ว่าบางจังหวัดอาจจะยังไม่ครบ เพราะว่าตอนนี้เรามี ๕๕ จังหวัด บางจังหวัดท่านก็ทรงดูอยู่ว่าจะขยายไปที่จังหวัดไหน เพราะบางจังหวัดอาจจะเจริญไปแล้ว แต่ว่าอาจจะมียางตำบลดึงจะต้องไป ท่านก็ทรงพิจารณาอยู่ว่าจะไปที่ไหนต่อ

ท่านก็จะมีหน่วยแพทย์ออกไปตรวจตามอำเภอ ตำบลนั้น ๆ และท่านก็เสด็จไปทอดพระเนตรคนไข้ด้วย ท่านก็ทรงไปเยี่ยมประชาชนแล้วก็ได้พูดคุยกับประชาชน ประชาชนก็ได้เข้าเฝ้า และท่านก็ได้ไปเยี่ยมอาสาสมัคร พอ.สว. ที่ออกช่วยเหลือประชาชนอยู่ก็เป็นขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ พอ.สว. เจ้าหน้าที่ทางการสาธารณสุขเขาก็จะปลื้มปิติที่ท่านเสด็จไปทรงเยี่ยมในที่ที่ห่างไกล และประชาชนก็มาฟังพระเมตตาที่จะขอความช่วยเหลืออะไรบางอย่าง ซึ่งบางอย่างมันก็ราคาแพงมาก เขาไม่สามารถไปขอได้ หันไปหันมา ก็อย่างเช่น บางคนมาขอเรื่องเครื่องฟุ้ง หูเทียม ซึ่งอันละ ๑ ล้านบาท รัฐบาลก็ไม่ได้ให้ แต่ว่าท่านก็ทรงให้ หรือบางโรคซึ่งยาก ทางจังหวัดรักษาไม่ได้ ท่านก็จะทรงทอดพระเนตรและทรงให้การตัดสินใจว่าจะไปทำการรักษาที่ไหน เช่น จะส่งไปโรงพยาบาลอะไร เป็นต้น

ท่านก็ทรงเป็นพระอาจารย์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลด้วย ท่านก็สามารถช่วยเหลือได้ด้วยว่าจะส่งไปดูแลที่ไหน ท่านก็จะทรงร่วมตัดสินใจ

การรักษาต่าง ๆ ทรงเสด็จฯ บ่อยมาก แพทย์ทำงานหนักไม่ค่อยมีเวลา อาชีพแพทย์ก็เป็นอาชีพที่ต้องดูแลตัวเอง เราต้องบริหารจัดการเวลา โดยเฉพาะ แพทย์มะเร็งเราได้เห็นความตายอย่างใกล้ชิด เรารู้ว่ามันไม่แน่นอน อะไรจะเกิดขึ้นไม่รู้ เพราะบางอย่างมันบอกไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราก็จะเห็นของพวกนี้เยอะ เข้าใจคนไข้คือเขามีความทุกข์ทรมาน เราจะรีบ ๆ คงไม่ถูก เราก็ต้องให้ความสำคัญกับเขาเพราะไม่รู้เขาจะอยู่กับเราซักแค่ไหน ทำให้เขามีชีวิตที่ดีที่สุด สมมติเรารู้ว่าโรคนี้ไม่หายแน่ ๆ เราต้องคุยกับเขา ให้เขามีสติ เขาเรียกว่า ถ้าจะเสียชีวิตก็เสียชีวิตอย่างสงบ ไม่ให้ทุกข์ทรมาน เป็นอะไรที่สำคัญสำหรับ แพทย์ด้านมะเร็ง เราคงไม่ไปรีบร้อน บางอย่างมันรีบไม่ได้ สำหรับตัวเขาเอง และก็ครอบครัวด้วย ถึงแม้จะเป็นวินาทีหรือนาทีที่เหลือน้อยไม่นานแต่มันสำคัญ เราจึงไม่ควรรีบ

ป้องกันความเสี่ยงกับการเกิดโรคมะเร็ง

ถ้าเป็นมะเร็งชนิดที่เกี่ยวข้องกับพันธุกรรม แน่นนอนเราต้องไปตรวจว่าเราเกี่ยวหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ทุกมะเร็งที่จะตรวจแล้วรู้อาจจะเกิดหรือไม่ เทคโนโลยียังไม่ดีพอ เราอาจจะมีการตรวจระดับ DNA ตรวจยีน ถ้าพ่อแม่เป็นเรามีความเสี่ยง บางชนิดมี มะเร็งเต้านมอย่างนี้ มี แต่ไม่ใช่ทุกชนิดที่มี ฉะนั้น ถ้าอาศัยตรงนั้น ยังไม่มี ณ ตอนนี้ ถ้าเป็นอนาคตอาจจะ

ถ้าจะพูดว่าเราต้องทำอย่างไรสำหรับการป้องกันมะเร็ง จะบอกเป็นคำแนะนำทั่ว ๆ ไปมากกว่า เหมือนทั่ว ๆ ไปกับการป้องกันโรคทุกชนิด สมมติว่าเราบอกว่าเราไม่อยากเป็นโรคตับแข็ง เราต้องไม่กินเหล้า หรือว่าเราไม่อยากเป็นมะเร็งตับอย่างที่เป็นพยาธิใบไม้ในตับ เราต้องไม่กินของดิบ ๆ ไม่อยากเป็นมะเร็งกระเพาะ ไม่ควรกินของปิ้งย่างอย่าง มันก็จะมีหลายคำแนะนำของแต่ละโรค ซึ่งมันก็มีทั้งเรื่องอาหารเรื่องการปฏิบัติตัว เช่น สูดดมของที่เป็นสารเคมีอะไรทั้งหลาย เราก็ไม่ควรเจอมันบ่อย ๆ สารเคมีทั้งหลายก็มีความเสี่ยง

อย่างสับสนหรือเราก็ไม่ควรจะไปสับสนเพราะเป็นการเพิ่มความเสี่ยงให้เรา เป็นมะเร็งปอด คือของบางอย่างมันรู้อยู่แล้วว่ามีความเสี่ยงชัดเจน แต่บางอย่าง มันก็บอกยากกว่าเราจะไปเจอ บางทีเราก็ไม่รู้ที่เราเจอเข้าไปตอนไหน สารความเสี่ยงเหล่านี้บางทีก็บอกยาก เราก็ต้องพยายามทำให้ดีที่สุดเท่าที่เรา รู้ ปัจจัยที่เราพอจะเลี่ยง อย่างสารเคมีอะไรทั้งหลาย หรือว่าเชื้อไวรัสบางอย่าง ถ้ามีวัคซีนเราก็ฉีดป้องกัน หรือว่ามีโครงการคัดกรองมะเร็งเราก็ควรจะไป ไม่ควรไปกลัวว่าไปแล้วจะเจอ คนส่วนใหญ่กลัวเจอ ซึ่งจริง ๆ แล้วมันไม่ถูก มันต้อง ไปตรวจตั้งแต่เนิ่น ๆ อย่างเช่น มะเร็งปากมดลูก บอกว่าให้ไปตรวจขึ้นขาหยั่ง ผู้หญิงคนไทยก็บอกไม่เอาเพราะว่าอาย หรือว่าไปแล้วกว่าจะเจอก็ก็นั่งไ้ตั้งนาน มาอีกทีหนึ่งมันใหญ่ไปแล้วซึ่งตอนนั้นมันก็กระจายไปแล้ว ก็ต้องเลิกอายนิดหนึ่ง ไม่งั้นเราก็ต้องเป็นเยอะ เราต้องไปตั้งแต่เนิ่น ๆ เรื่องผู้หญิงลำบากนิดหนึ่ง

ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ก็มีโครงการคัดกรองมะเร็งทุกประเภท เรามีคลินิก ประเมินความเสี่ยงโรคมะเร็งอยู่ชั้นสอง เขาก็จะตรวจซักประวัติทั้งหมด เขามีทำ แบบสอบถามทางคอมพิวเตอร์ด้วยว่าเรามีความเสี่ยงโรคอะไร เขาจะซักประวัติ ละเอียดมากใช้เวลาซักครึ่งชั่วโมง จะคำนวณคล้ายตัวเลขสกอร์ออกมาว่าเรา มีความเสี่ยงมะเร็งอะไรบ้าง แล้วถ้าเกิดเรามีความเสี่ยงสูงเขาก็จะส่งไปตรวจ เอ็กซเรย์อวัยวะนั้น ก็จะทีแพทย์ก็ตรวจเอ็กซเรย์ปอด ตรวจแป๊ปสเมียร์ ไม่ใช่แป๊ปอย่างเดียวมีตรวจไวรัส HPV ซึ่งเป็นสาเหตุของมะเร็งปากมดลูก HPV อันนี้ก็ต้องไปตรวจเหมือนกัน แล้วก็ตรวจไวรัสตับอักเสบบี ตัวไหนที่มัน ชัดเจนเราก็ไปตรวจให้ ที่มีสาเหตุชัดเจนจะมีการตรวจ ถ้าอันไหน

ยังไม่ชัดเจนก็อาจจะไม่อยู่ในแพ็คเกจ ต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนถึงจะทำ อันนี้ก็ต้องมาเพราะว่ามาเข้าไปก็ไม่มีประโยชน์ คือกลัวก็ไม่มีประโยชน์ก็มาตรวจให้รู้ไปเลย จะได้รักษาไม่งั้นก็กังวลอยู่

ในอนาคตมีโครงการที่วางแผนไว้ที่สถาบัน ตอนนี้มีหลายโครงการ ที่สำคัญเราจะเน้นโครงการรักษามะเร็งเฉพาะบุคคล ก็คือพยายามจะใช้รหัสพันธุกรรมของแต่ละบุคคล มาช่วยการวินิจฉัยและรักษา นี่เป็นโครงการต่อไปในอีก ๕-๑๐ ปีข้างหน้า เพราะเมืองนอกเขาเริ่มเอาเรื่องของ DNA เข้ามาใช้ เราก็ต้องพยายามพัฒนาไปให้ทัน ที่จะต้องตรวจระดับลึก เช่นเอาเซลล์เข้ามาดูว่าเป็นยังงัย โครโมโซมเป็นยังงัย ยีนเป็นยังงัย เพื่อจะดูว่าเขาควรได้รับการรักษาแบบไหน อันนี้เรากำลังพยายามพัฒนาอยู่ เพื่อจะได้บ่งบอกว่าโครโมโซมอย่างนี้ ยีนอย่างนี้ ต้องทำการรักษาอย่างนี้ ถ้าเป็นอีกแบบหนึ่งก็ให้อีกแบบหนึ่ง ตอนนี้เรากำลังพัฒนาอยู่แต่อาจจะยังไม่ใช้มาตรฐานที่ใช้กันทั่วไป เป็นเรื่องที่ต่างประเทศกำลังพัฒนาแล้วเราก็ต้องพัฒนาตามไปด้วย

สถานที่รักษบางแห่งบอกว่าไม่ควรกินโปรตีนเป็นความเชื่อที่ถูกต้องหรือไม่ ก็ไม่ถูกเพราะว่าการรักษามะเร็งบางชนิดต้องการโปรตีน เวลาเราโดนสารเคมีโดนฉายแสง ร่างกายต้องมีการซ่อมแซม ถ้าขาดโปรตีนร่างกายก็ซ่อมแซมเซลล์ไม่ไหว ก็ขาดอาหารเหมือนคนขาดอาหาร ผอมแล้วโดนฉายแสงเข้าไปแล้ว

จะพินยาก แต่ว่าอ้วนไปก็ไม่ต้องพอดิ ๆ ร่างกายต้องสมดุล ทานได้ แต่บางคน ช่วงให้เคมีบำบัดอาจจะไม่อยากทานเยอะ โปรตีนบางประเภทเนื้อสัตว์อย่างนี้ ไม่เป็นไร แต่อย่างน้อยต้องทานไข่เพื่อให้ได้โปรตีนทางไข่ทางเต้าหู้ ไม่ใช่ว่า หลีกเลียงกินแต่ผักอย่างเดียว พอเป็นมะเร็งแล้วกินแต่ผักอย่างเดียวมันไม่ได้ ช่วยให้มะเร็งหาย เพราะว่ามันเป็นไปแล้ว ถ้าจะป้องกันตัวเองต้องป้องกันตั้งแต่ เด็ก ๆ คือต้องกินอาหารปลอดสารพิษ อยู่สิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งมันก็ทำลำบากนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติเพราะว่าเราต้องอยู่ในโลก คือเราจะไปกลัวมะเร็ง แล้วเราจะไปอยู่ในบับเบิลเพื่อที่จะไม่ให้มันเป็นมะเร็งมันก็ลำบาก

จริง ๆ มันเป็นเรื่องของนโยบายสาธารณะของประเทศมากกว่า คือจะให้ แต่ละคนไปอยู่ในป่าเพื่อหลีกเลียงสารเคมีมันก็ไม่ใช่ว่าหน้าที่ของบุคคลนั้น มันต้อง เป็นเรื่องนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลจะต้องจัดการไม่ให้มีสิ่งไม่ดีมาสู่ประชาชน ไม่ใช่ประชาชนต้องหนีไปอยู่ที่อื่น หรือว่าต้องไปหาอะไรที่ปลอดสารพิษมากิน นี่มันต้องเป็นเรื่องนโยบายของประเทศที่ทำให้ประชาชนได้รับการดูแลที่ดี ที่ให้เขาปลอดภัยต้องเป็นเรื่องของรัฐบาล

แต่ว่าในฐานะที่เราเป็นบุคลากรทางการแพทย์ เราก็ต้องพยายามช่วยตรงนี้ ในระดับหนึ่ง แต่อาจจะไม่ถึงระดับประเทศ เราก็ช่วยได้ในระดับหนึ่งในฐานะ ที่เราเป็นองค์กรเล็ก ๆ ของประเทศ ช่วยได้ในระดับหนึ่งที่จะช่วยให้คำแนะนำ ให้ความรู้กับคนไข้เราหรือครอบครัวของเขา อย่างเช่น อย่าไปกินอย่าไปโดน สารพิษ อาหารที่ปนเปื้อนอะไรทั้งหลาย ปึง ๆ ย่าง ๆ อะไรทั้งหลาย เราก็แนะนำ ได้ในระดับหนึ่ง

เมืองไทยสารพิษเยอะ มันเรื่องนโยบายสาธารณะและจิตสำนึกของ ภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมด้วยว่าเราไม่ได้ทำเรื่องกำไรแต่ อย่างเดียว ไม่คำนึงถึงคุณภาพของชีวิตของคนอื่น ๆ มันทำให้มีผลเสียมากมาย มีเรื่องอยู่เรื่อย ๆ ว่าชุมชนเจอสารพิษ สารตะกั่ว สารปรอท แล้วประชาชน

ตัวเล็ก ๆ จะไปสู้อะไรได้ มันต้องเป็นเรื่องของรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องนโยบาย สาธารณะว่าจะปกป้องประชาชนได้อย่างไร ถ้าเขาเกิดเป็นโรคเป็นอะไรมา มันเป็นที่ปลายเหตุแล้ว เราต้องป้องกันตั้งแต่เรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย ต้องทำให้ดี ที่จะทำให้ประชาชนไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ถึงจะเป็นกันน้อยลงเป็นให้น้อยที่สุด คือถ้าเราป้องกันมันดีกว่าการรักษา เพราะว่ารักษามันแพง ป้องกันนี้สำหรับ ตัวเขาไม่ต้องลงทุนอะไรมาก แก้ไขพฤติกรรมทำสิ่งแวดล้อมให้เขาอยู่อย่างปลอดภัย

สุดท้าย เรื่องมะเร็งคือเป็นโรคที่ร้ายแรง ส่วนหนึ่งรักษาไม่ได้ ทางที่ดีที่สุด ควรจะรับมาแต่เนิ่น ๆ หรือมาก่อนที่จะเป็น พยายามรักษาสุขภาพเข้ามาพบ แพทย์ตรวจอะไรให้เรียบร้อย ไม่ต้องกลัวว่าจะเกิดเป็นมะเร็ง เพราะถ้ามา ตั้งแต่ยังไม่เป็นมันก็ดีกว่า หรือมาตั้งแต่ระยะเริ่ม ๆ มันก็ดีกว่าที่มาระยะสุดท้าย ซึ่งอันนั้นมันก็จะลำบากทั้งตัวเองและครอบครัว เรื่องของการวางแผนชีวิตต่าง ๆ มันก็จะลำบาก แต่ยังไงก็ตามก็ขออวยพรให้ผู้อ่าน ขอให้ปลอดภัยจากมะเร็ง ไม่ต้องใช้บริการรักษามะเร็งกับเรา แต่มาใช้บริการคัดกรองมะเร็งหรือป้องกัน กับเราได้ แต่ถ้าเป็นขึ้นมาญาติพี่น้องเป็นเราก็กินดีช่วยเหลือดูแลรักษาให้ดีที่สุด

สุภาจิตโบราณเขาว่า
อโรคยา ปรมาลาภา ก็ทำจะ
จริงตามนั้น เพราะถ้าไม่สบาย
อย่างแรกก็ต้องเสียทรัพย์
ไปรักษา ขอให้ท่านผู้อ่าน
ทุกท่านไม่เจ็บไม่ป่วยตลอดปี
นะคะ 🍀

ธนาคารอิสลาม ในประเทศไทย

.....
ถอดเทป: สาทิต ทรงทรัพย์ / เรียบเรียง: รัฐพงศ์ วงษ์กันยา

ผมเชื่อว่าหลาย ๆ ท่านคงเคยเห็นธนาคารอิสลามตามห้างสรรพสินค้า หรือชุมชนต่าง ๆ ซึ่งมีโลโก้สีเขียวและตัวอักษรภาษาอาหรับ มีพรินเตอร์เป็น ภาพผู้หญิงคลุมผ้า (ฮิญาบ) หลาย ๆ ท่านอาจมีคำถามตามมา เช่น ผู้ที่ไม่ได้ นับถือศาสนาอิสลามสามารถใช้บริการได้หรือไม่ ธนาคารไม่มีดอกเบียแล้วจะได้ ทำไมอย่างไร ธนาคารอิสลามน่าเชื่อถือหรือไม่ ทางทีมงานหนังสือวิทยุสราญรมย์ ได้รับเกียรติสัมภาษณ์ คุณมาโนช แดงโกเมน ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ กลุ่มงาน บุคคลและธุรการ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย โดยได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และตอบหลาย ๆ ข้อสงสัยเกี่ยวกับธนาคารอิสลามในประเทศไทย

โลกในยุคปัจจุบันถูกครอบงำด้วยระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม ซึ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม การเอาเปรียบและการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างดุเดือด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนที่เปิดโอกาสให้แข่งขันได้อย่างสมบูรณ์ ตัวอย่างของระบบทุนนิยมในปัจจุบันที่เห็นได้ชัดเจนคือ ระบบดอกเบี้ย (ภาษาอาหรับเรียกว่า “ริบา” แปลว่าการกินเลย) ส่วนที่เพิ่มถือว่าเป็นบาปใหญ่ประเภทหนึ่งของศาสนาอิสลาม เช่น การที่นาย ก. มีเงิน ๑๐๐ ล้านบาท ได้ดอกเบี้ย ๓ เปอร์เซ็นต์ ฝาก ๑ ปี ได้ดอกเบี้ยเพิ่ม ๓ ล้านบาท โดยที่ไม่ต้องลงทุนลงแรงใด ๆ ทั้งสิ้น ในมุมมองของธนาคารอิสลามมองว่าดอกเบี้ย เป็นสิ่งที่ไม่มีความยุติธรรม เป็นการเอาเปรียบกัน (แน่นอนว่าต้องมีคนหนึ่งได้คนหนึ่งเสีย) เพราะฉะนั้น ศาสนาอิสลามจึงสั่งห้ามผู้ที่ศรัทธาเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยทั้งทางตรงและทางอ้อมและได้กำหนดให้เป็นบาปใหญ่สำหรับคนมุสลิม

ธนาคารอิสลามได้เริ่มขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามปี พ.ศ. ๒๕๔๕ แล้วจากนั้น มีการวางรูปแบบและได้จัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน ธนาคารได้ก่อตั้งมานานกว่า ๑๒ ปี มีมากกว่า ๑๓๐ แห่งทั่วประเทศ ตั้งอยู่บนหลักการที่เรียกว่า **หลักซารีอะห์** (หลักการหรือรูปแบบหรือคำสั่งที่ถูกกำหนดโดยพระเจ้าให้ปฏิบัติตาม) เหตุผลสำคัญที่ต้องมี

ธนาคารอิสลาม คือ ปัจจุบัน พี่น้องมุสลิมใช้ธุรกรรมการเงินบนธนาคารพาณิชย์ในรูปแบบที่ต้องห้ามโดยเฉพาะการเข้าไปข้องเกี่ยวกับระบบดอกเบี้ย เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีธนาคารอิสลามเพื่อเป็นธนาคารหลักให้กับคนมุสลิม มีความถูกต้องตามหลักศาสนา

หลังจากการก่อตั้ง ธนาคารก็เริ่มศึกษารูปแบบและวิธีการโดยยึดหลักชารีอะห์เป็นที่ตั้ง ตัวอย่างในเรื่องของการค้าขาย **ธนาคารจะบวกกำไร** โดยไม่มีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามอัตราของระบบเศรษฐกิจโลก เช่น หากนาย ก. ต้องการซื้อบ้านราคา ๑ ล้านบาท ธนาคารฯ อาจคิดกำไร ๒ แสนบาท รวมทั้งสิ้นเบ็ดเสร็จ ๑ ล้าน ๒ แสนบาท ซึ่งหากผู้กู้สนใจและยินยอม ธนาคารก็จะเป็นตัวกลางในการดำเนินการให้ รวมถึงการกำหนดระยะเวลาในการผ่อนชำระ ประเด็นที่ทำให้ระบบนี้ต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปคือ **ธนาคารจะไม่มีกำไรปรับกำไรขึ้นลงตามมาภายหลัง ตามราคาอสังหาริมทรัพย์ที่ผันผวน** หลักการนี้ยังนำไปปรับใช้กับธุรกรรมอื่น ๆ ด้วย เช่น การเช่าซื้อ การบริการ การออกการันตี และการทำรายการอื่น ๆ

บัญชีเงินฝากส่วนใหญ่มี ๒ ประเภท คือ เงินฝากเพื่อร่วมทุน (มุดอรอบะฮ์) เป็นเงินฝากประจำที่มีกำหนดระยะเวลาฝากที่แน่นอน เช่น ๓ เดือน ๖ เดือน ๑๒ เดือน และเงินฝากเพื่อเรียกซึ่งใกล้เคียงกับออมทรัพย์ (วะดีอะฮ์) ซึ่งเป็นเพียงแค่การดูแลรักษาเงินและการันตีว่าผู้ฝากจะได้เงินตรงนี้กลับไป (คล้ายกับออมทรัพย์) ในเรื่องธุรกรรมอื่น ๆ ก็จะมีเหมือนกับธนาคารพาณิชย์ โดยมีการปล่อยสินเชื่อในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น สินเชื่อเพื่อ SMEs สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย สินเชื่อเพื่อการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีบริการบัญชีเงินฝากเพื่อทำฮัจญ์ บัญชีเงินฝากเพื่อผู้สูงอายุ บริการหักบัญชีชำระสินค้าและบริการด้านการต่างประเทศอื่น ๆ สามารถดูข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของธนาคารอิสลาม www.ibank.co.th

“เราพยายามถือบทบาทของตนเองให้เป็น**ธนาคารหลัก**ให้กับผู้นับถืศาสนาอิสลาม และเป็น**ธนาคารทางเลือก**ให้กับผู้นั้ไม่ได้นับถืศาสนาอิสลาม” สำหรับผู้นับถืศาสนาอิสลามแล้ว ศาสนาสั่งห้ามเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับดอกเบีย ซึ่งรวมไปถึงความไม่แน่นอน ความเอาเปรียบ และการรีดไถอย่างไม่เป็นธรรม อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้น ผู้ที่ศรัทธาและยึดมั่นในศาสนาควรพิจารณาหันมาใช้ธนาคารอิสลาม สำหรับผู้นั้ไม่ได้นับถืศาสนาอิสลามก็สามารถมาใช้บริการได้เช่นกัน โดยอาจจะเป็นเหตุผลที่ม่เชื่อในระบบธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน หรือต้องการผลตอบแทนที่มากกว่าธนาคารพาณิชย์ทั่ว ๆ ไปก็เป็นไปได้ ซึ่งนี้ก็อาจจะเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้ธนาคารอิสลามเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมากขึ้นในปัจจุบัน

ธนาคารต้องปรับตัวในหลาย ๆ มิติ เช่น ต้องคู่แข่งโดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ การเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนของธนาคาร เป็นต้น มิเช่นนั้น ธนาคารก็จะอยู่ม่ได้ ข้อดีของธนาคารอิสลามคือ เป็นธนาคารของรัฐ รัฐปกป้องคุ้มครอง เพราะธนาคารก่อตั้งโดย พ.ร.บ. ธนาคารอิสลาม

ธนาคารต้องเติบโตอย่างยั่งยืน เรากำลังหาผู้ร่วมทุนเพื่อเข้าสู่บริบทของการฟื้นฟูธนาคารโดยเฉพาะการหาผู้ร่วมทุน (Partner) ซึ่งอาจจะอยู่ในอาเซียน

ตะวันออกกลาง เพื่อให้เราน่าเชื่อถือและแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น มีการถ่ายโอนความรู้เทคโนโลยีมากขึ้น ปัจจุบันโลกของอิสลามแบ่งออกเป็น ๒ นิคมหลัก ๆ คือ นิคมซุนหนี่ (ส่วนใหญ่ในอาเซียน) และนิคมในตะวันออกกลางที่มีทั้ง ซือฮ์ วัหะฮ์ฮาบี และอื่น ๆ อีก ซึ่งมีหลักการคิดและการปฏิบัติที่แตกต่างกัน แต่นั่นก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคที่สำคัญ เพราะท้ายที่สุดแล้ว อยู่ที่ว่าเราจะสามารถพัฒนาเครื่องมือทางการเงินให้สอดคล้องกับหลักการศาสนาและแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ได้หรือไม่ นี่เป็นโจทย์ที่สำคัญกว่า ตัวอย่างเช่น ธนาคาร CIMB ในประเทศมาเลเซียซึ่งได้ทำธนาคาร CIMB สำหรับมุสลิมโดยเฉพาะ โดยใช้โลโก้ CIMB สีเขียวและปฏิบัติตามหลักการชารีอะห์ทั้งหมด

ขณะนี้ ธนาคารอยู่ในช่วงแผนฟื้นฟู ต้องปรับสภาพตัวเองให้พร้อมและให้มีโครงสร้างที่แข็งแรง เมื่อก่อนธนาคารไม่ได้ทำตามตรงกับสิ่งที่รัฐเจตนา คือ ที่ผ่านมามาธนาคารเน้นการปล่อยสินเชื่อรายใหญ่โดยไม่ได้ใส่ใจกับกลุ่มลูกค้ารายย่อย โดยเฉพาะลูกค้ามุสลิม ปัจจุบัน ธนาคารอิสลามได้ตั้งภารกิจใหม่ ในเมื่อจะเป็นธนาคารหลักของมุสลิมแล้ว ก็ควรที่จะเน้นเป้าหมายนี้ (คนมุสลิม) ซึ่งหากเขายังยึดมั่นและอยู่ในหลักการของอิสลามก็ควรจะมาใช้บริการธนาคารอิสลามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทั้งนี้ ธนาคารเองก็ต้องมีการวางแผนรองรับและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้ ธนาคารอิสลามเองก็เป็นธนาคารทางเลือกของคนที่ไม่ใช่มุสลิมที่ต้องการจะใช้อีกระบบ โดยเฉพาะคนที่ไม่เห็นด้วยกับระบบ

ดอกเบี้ยแต่หากเป็นระบบการซื้อขายโดย
การร่วมทุนอย่างแท้จริงอย่างธนาคารอิสลาม
อีกข้อสังเกตคือทุก ๆ ครั้งที่เกิดวิกฤตการณ์
ทางการเงิน ธนาคารต่าง ๆ มักจะล้มและอยู่
ในขั้นวิกฤต **“เพราะเป็นเรื่องของความโลก
การเก็งกำไร การเอาเปรียบกัน ซึ่งเรื่องพวกนี้
มันเป็นจินตนาการของมนุษย์ที่ทำให้มันล้ม
เพราะความโลก การเก็งกำไร การคิดซับซ้อน
ในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง”** คุณมาโนช ได้กล่าว
เน้นย้ำ

สถานะของธนาคารอิสลามอยู่ในแผนการฟื้นฟู สิ่งที่ผ่านมา ๆ มาถือเป็น
บทเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่เน้นลูกค้านุสลิม แต่ตอนนี้เราก็นหันมาเน้น
ในกลุ่มลูกค้านุสลิมเพิ่มขึ้น โดยใช้ธนาคารอิสลามเป็นตัวผลักดันในส่วนของ
สินค้าฮาลาล (รูปแบบของอาหารและบริการต่าง ๆ ที่ถูกหลักการอิสลามและ
ทุก ๆ คนก็บริโภคได้) ซึ่งเป็นหนึ่งกลยุทธ์ในการผลักดันธุรกิจให้ควบคู่ไปกับ
ธนาคารอิสลาม ทั้งนี้ชาวมุสลิมที่มีความศรัทธาและยังคงยึดมั่นในหลักการ
ของอิสลาม ก็ควรที่จะพิจารณาและหันมาใช้บริการธนาคารอิสลามเป็นหลัก
นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ แล้ว รัฐบาลไทยค่อนข้างใจกว้าง
กับธนาคารอิสลาม ที่อนุญาตให้ใช้คำลงท้ายว่าประเทศไทย (ธนาคารอิสลาม
แห่งประเทศไทย) ซึ่งเป็นธนาคารเดียวในอาเซียนที่ให้เกียรติและให้สิทธิกับ
พี่น้องมุสลิมอย่างยิ่ง รัฐบาลไทยยังสัญญาว่าจะรักษาธนาคารอิสลามให้อยู่
คู่กับพี่น้องมุสลิม คุณมาโนช กล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า

**“ก็อยู่ที่ว่าตอนนี้พี่น้องมุสลิมต้องมาช่วยใช้บริการและทำให้ได้รับ
การยอมรับในสังคมมากขึ้น”** ๘

ไปชมดอกทิวลิปป่า ที่ตาเรห์บิต

ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล*

ผมได้รับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับดอกทิวลิปหัวคว่ำ (inverted tulip) หรือ ดอกทิวลิปป่าในอิหร่านเป็นครั้งแรกจาก ฯพณฯ เอกอัครราชทูตบรูไนดารุสซาลาม ที่ประจำการอยู่ในอิหร่านเป็นเวลากว่า ๖ ปี โดยท่านทูตฯ กรุณาเล่าให้ฟังว่าเป็น ดอกทิวลิปป่าที่หายากและเติบโตเฉพาะในหุบเขาและจะบานแค่ปีละหนึ่งครั้ง เป็นช่วงเวลาสั้น ๆ เพียงหนึ่งเดือนกว่า ๆ ในช่วงเดือนมีนาคมเท่านั้น ซึ่งท่านทูตฯ ก็กล่าวอย่างเสียดยั่วว่าตัวท่านเองยังไม่มีโอกาสได้ไปชมดอกทิวลิปป่าเสียที ทั้ง ๆ ที่เป็นสถานที่หนึ่งที่ท่านอยากไปมากในอิหร่าน เมื่อได้ฟังดังนั้น ก็เหมือน เป็นการจุดประกายในใจผมที่อยากจะไปชมดอกทิวลิปหัวคว่ำสักครั้ง ผมจึง ได้ปรึกษาและเชิญชวนก๊ิงโน้มน้าวให้พี่ ๆ เพื่อน ๆ ข้าราชการในสถานทูตฯ ออกเดินทาง去看ดอกทิวลิปป่าด้วยกัน แต่ก่อนหน้านั้น ผมและภรรยาก็ต้อง ทำการบ้านเกี่ยวกับดอกทิวลิปป่า รวมถึงเส้นทางการเดินทางกันไม่น้อยเลย ที่เดียวในฐานะที่เป็นต้นคิดการเที่ยวนอกเมืองในครั้งนี้

* ที่ปรึกษาและกงสุล สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน

ไปชมดอกทิวลิปป่าที่ตาแร่หีบด : ๑๖๘

พวกเราค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับดอกทิวลิปหัวคว่ำ หรือที่เรียกในภาษาเปอร์เซียว่า ลาละห์ วาจกูน (laleh vajgoon) พบว่าแหล่งที่มีทุ่งทิวลิปป่าที่มีชื่อเสียงที่สุดและใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของอิหร่านอยู่ในพื้นที่ชื่อดาเรห์บิด (Darehbid) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองเอสฟาฮาน (Esfahan) โดยปกติการเดินทางจากกรุงเตหะรานไปยังเมืองเอสฟาฮานโดยรถยนต์ก็ใช้เวลาประมาณสี่ – ห้าชั่วโมงเท่านั้น และผมและพี่ ๆ เพื่อน ๆ ในสถานทูตฯ ต่างเคยขับรถไปเที่ยวเอสฟาฮานด้วยตัวเองกันมาแล้ว ซึ่งถนนหนทางระหว่างกรุงเตหะรานไปยังเมืองเอสฟาฮานนั้น เป็นทางหลวงแปกดเลน อยู่ในสภาพดีมาก ดังนั้นเราจึงไม่ห่วงกังวลเรื่องการเดินทางสักเท่าไรนักและจากการปรึกษาและศึกษาข้อมูลการเดินทางจาก google map ก็พบว่าการเดินทางไปยังดาเรห์บิดนั้นใช้เวลาประมาณสี่ชั่วโมงนิด ๆ เพราะจะถึงก่อนเมืองเอสฟาฮาน

และจากการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับดอกทิวลิป ทำให้ผมได้ทราบว่าเมื่อกว่าหนึ่งพันปีที่แล้ว ดอกทิวลิปเป็นดอกไม้ป่าที่เติบโตในบริเวณตะวันออกกลางและเอเชียกลาง โดยเฉพาะตุรกี เปอร์เซีย (อิหร่านในปัจจุบัน) ซีเรีย ฯลฯ และชาวเติร์กสมัยอาณาจักรออตโตมัน (Ottoman Empire) เป็นชนชาติแรกที่ทำให้การเพาะปลูกและผสมพันธุ์ดอกทิวลิป โดยแม้แต่ชื่อดอกทิวลิปนั้น ก็มาจากคำว่า “tulbend” ในภาษาตุรกีซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า “dulband” ในภาษา

เปอร์เซีย หมายความว่าผ้าโพกศีรษะ (turban) เพราะลักษณะและสีสันทองดอกทิวลิปมีความคล้ายคลึงกับทรงและสีสันทันนูดขนาดของผ้าโพกศีรษะของชาวมุสลิมและชาวตุรกีสมัยก่อน แต่คำว่า “tulbend” ก็เพี้ยนไปตามยุคสมัยจนกลายเป็นคำว่า “tulipan” และถูกย่อเหลือเพียงคำว่า “tulip”

ดังที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ใ้คงเป็นที่น่าสนใจว่า ในขณะที่ทั่วโลกเรียกดอกไม้นี้ดังกล่าวด้วยคำที่มีรากศัพท์จากภาษาเปอร์เซีย และภาษาตุรกี แต่ในประเทศอิหร่านและตุรกีกลับเรียกดอกทิวลิปว่า “ลาเลห์” (laleh) ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก

ในอิหร่านมีตำนานเล่าขานถึงที่มาของดอกทิวลิปว่า ชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อ Farhad หลงรักกับสาวสวยนาม Shirin แต่เมื่อเขาได้ข่าวว่า Shirin เสียชีวิต ชายหนุ่มก็เศร้าโศกจนไม่สามารถทนมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ เขาจึงขี่ม้าพุ่งลงมาจากหน้าผาสูงมุ่งสู่ความตายด้วยความรัก Shirin เต็มหัวใจ และจากทุกหยดเลือดของ Farhad ที่ไหลรินลงสู่ผืนแผ่นดินก็บังเกิดดอกทิวลิปสีแดงสดขึ้น ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักอันสมบูรณ์แบบ และนั่นทำให้ดอกทิวลิปกลายเป็นตัวแทนแห่งความรักในเปอร์เซียด้วย และนอกเหนือจากจะเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักแล้ว ดอกทิวลิปยังได้รับการยอมรับให้เป็นสัญลักษณ์แห่งฤดูใบไม้ผลิ จินตนาการ และความฝันอีกด้วย โดยกวีและจิตรกรในอดีตใช้ดอกทิวลิปในบทกลอนและภาพวาดอย่างแพร่หลาย

ดอกทิวลิปเริ่มได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในยุโรปตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๕๙๓ เป็นต้นมา เมื่อมีผู้นำดอกทิวลิปเข้าไปในฮอลแลนด์ และตั้งแต่นั้นมาฮอลแลนด์ก็กลายเป็นประเทศผู้ปลูก ผสมพันธุ์และส่งออกดอกทิวลิปที่เลื่องชื่อที่สุดของโลก โดยในอดีต ดอกทิวลิปได้ชื่อว่าเป็นดอกไม้ที่มีมูลค่าเทียบเท่าทองคำ และกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งสถานะทางสังคม เพราะชนชั้นสูงเท่านั้นที่จะสามารถหาซื้อดอกทิวลิปได้ และกระแสลั่งดอกทิวลิปได้ถึงจุดสูงสุดในช่วงยุค ค.ศ. ๑๖๓๔ – ๑๖๓๗ เมื่อผู้คนในยุโรปหันมาปลูกดอกทิวลิปกันอย่างกว้างขวาง โดยในตุรกีเอง ซึ่งดอกทิวลิปได้ชื่อว่าเป็นดอกไม้ขององค์สุลต่าน (flower of the sultan) นั้น มีตำแหน่งผู้ปลูกดอกทิวลิปขององค์สุลต่าน (Official Tulip grower) และมีการจัดเทศกาลดอกทิวลิปเป็นประจำทุกปี และต่อมาดอกทิวลิปได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของประเทศฮอลแลนด์และตุรกีอีกด้วย โดยในปัจจุบันประเทศตุรกีมีการจัดเทศกาลดอกทิวลิปทุกปีในเมืองอิสตันบูล ในช่วงเดือน เม.ย. – พ.ค. และในปี ๒๕๕๗ นี้ มีการปลูกดอกทิวลิปมากถึงยี่สิบล้านดอกเลยทีเดียว

เมื่อได้รับทราบเรื่องราวและประวัติคร่าว ๆ ของดอกทิวลิปแล้ว ผมขออนุญาตนำท่านผู้อ่านกลับมาสู่การเดินทางไปชมดอกทิวลิปป่าหัวคว่าของผม

และพี่ ๆ เพื่อน ๆ ที่สถานทูตฯ กันต่อเลยนะครับ พวกเราออกเดินทางกันในช่วงวันศุกร์ปลายเดือนมีนาคมที่ท้องฟ้าสดใส โดยขับรถกันไปสามคัน สามบ้าน เป็นคาราวาน โดยมีผมและครอบครัวในฐานะเจ้าของความคิดเป็นผู้นำทางอยู่ข้างหน้าสุด ตามด้วยครอบครัวพี่แจ๊คกี้ – คุณจ๊กกฤษ สุขพินิจ และปิดท้ายด้วยครอบครัวของน้องต้น – ชัชวาล หรยางกูร ที่ขับปิดท้ายให้และแน่นอนว่าก่อนที่จะออกเดินทาง พวกเราก็ต้องทำหนังสือแจ้งทางการอิหร่านผ่านกระทรวงการต่างประเทศอิหร่านถึงแผนการเดินทางของพวกเราก่อน เพราะแม้ว่าเมืองเอสฟาฮานจะจัดอยู่ในกลุ่มเมืองท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต่างประเทศสามารถเดินทางไปได้โดยไม่ต้องแจ้งทางการอิหร่านล่วงหน้า แต่พวกเราก็ไม่อยากเสี่ยงที่จะมีปัญหาเกี่ยวกับทางการอิหร่านอยู่ดี เราออกเดินทางกันตั้งแต่เช้าตรู่ ด้วยตั้งใจจะไปให้ถึงเมืองดาร์ห์บิดก่อนเที่ยง เพราะพวกเราได้เตรียมข้าวปลาอาหารไปปิกนิกกันด้วย การขับจากกรุงเตหะรานมุ่งหน้าไปทางทิศใต้ตามเส้นทางกรุงเตหะราน – เอสฟาฮานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดี เพราะพวกเราทุกคนคุ้นเคยกับเส้นทางกันอยู่แล้ว แต่ความยุ่งยากเกิดขึ้นเมื่อผมขับเพลินจนเลย

ไปชมดอกทิวลิปป่าที่ดาร์ห์บิด : ๑๗๓

เส้นทางลัด ทำให้เราต้องเดินทางไปตามเส้นทางหลักจนเกือบจะถึงเมือง
เอสฟาฮานแล้วค่อยเลี้ยวหักออกมาทางทิศตะวันตก เพื่อมุ่งหน้าสู่เมืองดาร์ห์บิด
พวกเราแวะจอดดูแผนที่กันเป็นระยะ ๆ ก่อนที่จะผมจะโล่งใจเมื่อเห็นชื่อ
ดาร์ห์บิดปรากฏขึ้นบนป้ายข้างทาง คาราวานของเราเลี้ยวเข้าไปยังเมืองดาร์ห์บิด
ตามป้าย แต่ก็เริ่มกลางแคลงและหวาดหวั่นใจ เมื่อมองดูวิวทัศนสองข้างทางแล้ว
พบแต่เพียงทุ่งดินโล่ง ๆ ที่พอมีดอกหญ้าบ้าง แต่ไม่มีวีแววของดอกทิวลิปป่า
หวั่นว่าเลยแม้แต่น้อย

พวกเราขับขึ้นไปจนสุดทาง จนมาหยุดอยู่กลางหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง
ที่ผู้คนหันมาจับจ้องมองเราเป็นจุดเดียวด้วยความแปลกใจและความสนใจ
พวกเราสามหนุ่มมองไปรอบ ๆ แล้ว ไม่เห็นวีแววของดอกทิวลิปป่าหวั่นว่า
แต่อย่างใด จึงลงจากรถไปสอบถามชายชราสามคนที่ยืนจับกลุ่มจ้องมอง
พวกเราด้วยความตื่นเต้น พวกเราสื่อสารกันอยู่พักใหญ่ว่าต้องการจะไปเมือง
ดาร์ห์บิด แต่ชายชราทั้งสามคนก็ยืนยันว่าจุดที่พวกเรายืนอยู่นี้คือดาร์ห์บิด
จนกระทั่งผมต้องกลับไปคว้าแผนที่ รวมทั้งภาพดอกทิวลิปหวั่นว่าออกมาจากรถ
ชายชราทั้งสามจึงส่งเสียงรับรู้ในลำคออย่างพร้อมเพรียงกัน

“อ้อ... ดาเรห์บิต” ชายชราเน้นเสียงและพยักหน้ารับรู้อย่างเข้าใจ
“ดาเรห์บิตนั้น อยู่ห่างจากดาเรห์บิตนี้ไปอีกประมาณ ๓๐ กิโลเมตร”

พวกเราสามหนุ่มรีบขอบคุณชายชราเจ้าของพื้นที่ และบึ่งรถลับออกมาสู่ทางหลักอย่างรวดเร็ว เพราะเวลาล่วงเลยล่าช้าไปจากแผนการที่วางไว้มากแล้ว และขับตามทางไปจนครบ ๓๐ กิโลเมตรตามที่ได้รับการบอกกล่าวจากชายชรา ในหมู่บ้านที่ชื่อเหมือนเมืองที่เราต้องการจะไป พวกเราจึงแวะจอดข้างทางและถามทางจากเด็กหนุ่มคนหนึ่งที่กำลังขี่มอเตอร์ไซด์ผ่านไปอยู่

ผู้ถูกถามทางจอดลงทันทีด้วยความกระตือรือร้น และดูแผนที่ของพวกเรา ก่อนที่จะโทรศัพท์หาเพื่อนอีกคน สักพักหนึ่ง เพื่อนพี่ของเด็กหนุ่มเจ้าของมอเตอร์ไซด์ก็มารวมตัวกันสาม – สี่คน เพื่อที่จะช่วยเราดูแผนที่ และเริ่มจะเถียงกันเองว่า เมืองดาเรห์บิต เป้าหมายของพวกเรานั้น ต้องไปทางไหนกันแน่ ในจังหวัดที่ผม พี่แจ๊คกี้ และต้นกำลังยืนฟังและยืนดูหนุ่ม ๆ ท้องถิ่นเถียงกันเรื่องเส้นทางนั้น ก็ปรากฏว่ามีรถยนต์คันหนึ่งวิ่งมาจอดลงข้างทางด้านหน้าขบวนรถของพวกเรา และชายหนุ่มอายุประมาณ ๓๐ ต้น ๆ ใบหน้าปกคลุมด้วยหนวดเคราที่ได้รับการดูแลอย่างดี ก้าวลงมาจากหลังพวงมาลัย และเดินมาทางกลุ่มของพวกเราด้วยสีหน้าที่เป็นมิตร พลองส่งภาษากับกลุ่มหนุ่ม ๆ ท้องถิ่นครู่หนึ่ง ก่อนที่จะหันมาทางพวกเราและเอ่ยถามในภาษาฟาร์ซึ่ง่าย ๆ ที่พวกเราทุกคนเข้าใจได้

“จะไปดาเรห์บิตหรือครับ... ผมกับครอบครัวก็กำลังจะไปดาเรห์บิตพอดี ตามผมมานะ”

พวกเราสามหนุ่มมองหน้ากันด้วยความงุนงงอดแปลกใจไม่ได้ว่าอยู่ดี ๆ ก็มีคนที่มึนจุตหมายปลายทางเดียวกันกับเราปรากฏกายขึ้นในพื้นที่ที่ว่างเปล่าและห่างไกลชุมชนเช่นนี้ แต่เมื่อดูท่าทีว่าบุรุษผู้มาใหม่ดูน่าเชื่อถือและรู้เรื่องกว่ากลุ่มเด็กหนุ่มที่ขับมอเตอร์ไซค์ที่ยังเถียงกันไม่จบ เราจึงยอมรับข้อเสนอและค่าชนของมิตรคนใหม่ด้วยความยินดียิ่ง โดยเฉพาะเมื่อมองเข้าไปในรถพบว่า มีภรรยาและลูกน้อยวัยไม่น่าจะถึงปีนั่งอยู่ด้วย ก็ทำให้พวกเราพอใจและสบายใจได้ว่า เขาคงไม่ได้มีเจตนาร้ายต่อพวกเราแต่อย่างใด

การรवानของพวกเราออกตัวขับตามรถของชายแปลกหน้าใจดีไปช้า ๆ และผมเชื่อว่าไม่ใช่แค่ในรถของครอบครัวผมเท่านั้นที่บทสนทนาในขณะนั้นกำลังวนเวียนอยู่กับการปรากฏกายขึ้นอย่างน่าแปลกใจของชายผู้อาสาพาพวกเราไปยังดาเรห์บิตอย่างบังเอิญเหลือเกิน อย่างไรก็ตามก็ดี พวกเราขับตามผู้นำทางขับไปตามทางหลวงอย่างใจจดใจจ่อ และต้องยอมรับว่า หากต้องขับไปกันเอง ก็คงต้องแวะจอดถามทิศทางอีกหลายครั้งที่เดียว

ผู้นำทางขับรถพาเราเลี้ยวเข้าไปสู่เมืองเล็ก ๆ ที่ประตูทุกบ้านทาสีชมพู สลับเขียว และมีรูปดอกทิวลิปหัวคว่ำประดับอยู่ ซึ่งนอกจากจะแลดูสวยงามเป็นเอกลักษณ์แล้วยังช่วยทำให้พวกเราพอใจและมั่นใจว่า เรามาถูกที่แล้ว บริเวณกลางเมืองมีการจัดนิทรรศการดอกทิวลิปหัวคว่ำอยู่ ซึ่งผู้นำทางเขา

แวะจอด และพาเราเข้าไปเยี่ยมชม ซึ่งปรากฏว่า บุรุษแปลกหน้าเป็นที่รู้จัก มักคุ้นของผู้คนในย่านนั้นไม่น้อยและสิ่งที่ทำให้พวกเราแปลกใจแต่ไม่ได้อยู่เหนือ ความคาดหวังสักเท่าไรคือ เมื่อเขาเปิดเผยว่า เขาเป็นตำรวจท้องถิ่น ซึ่งทำให้ ผมและเพื่อนร่วมทางทั้งหมดต้องหันมามองหน้ากันและอมยิ้มกันอย่างอดคิด ไม่ได้ว่า เรื่องบังเอิญเช่นนี้ จะเกิดขึ้นได้ในอิหร่านเสมอ ๆ

ภายหลังจากที่พาเราเดินชมนิทรรศการฯ แล้ว นายตำรวจหนุ่มจึงพาเรา ขับรถขึ้นไปบนหุบเขาที่เส้นทางขรุขระด้วยลูกรัง และวิวจากบนเขาทำให้เรา มองลงมาเห็นพื้นที่โล่งกว้างด้านล่างที่มีทุ่งดอกทิวลิปหัวคว่ำสีแดงปกคลุมอยู่ ซึ่งทำให้ตื่นตาตื่นใจไม่น้อยเลยทีเดียว เราจอดรถบริเวณด้านล่างมีรถยนต์ของ นักท่องเที่ยวจอดอยู่แล้วมากมาย แต่มีเพียงพวกเราสามบ้านเท่านั้นที่เป็น

นักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งทำให้เราได้รับความสนใจจากผู้คนในที่นี่เป็นอย่างมาก ไม่ว่าเราจะเดินไปทางไหนก็ได้รับการทักทายอย่างเป็นกันเอง และการเชิญชวนให้ไปดื่มน้ำชาด้วยกัน และเมื่อเรานำเสื่อออกมาปูและเริ่มกินอาหารเที่ยง ซึ่งทั้งสามบ้านทำมาแบ่งปันกัน ไม่ว่าจะเป็น ข้าวเหนียวไก่ทอด ผัดหมี่ ฯลฯ ชาวอิหร่านที่นั่งกินอาหารอยู่ในบริเวณใกล้เคียงก็นำอาหารอิหร่านจำพวกบั้ง ย่าง มาแบ่งปันให้เรา ซึ่งเราก็น้อมรับด้วยความขอบคุณ และนำอาหารไทย ๆ ไปแลกเปลี่ยนแบ่งปันกันด้วย ทำให้บรรยากาศชื่นมื่นและเต็มไปด้วยมิตรภาพ

เราไม่ลืมที่จะแบ่งปันอาหารไทยให้กับนายตำรวจหนุ่มผู้นำทางให้เรา และถ่ายภาพร่วมกันเป็นที่ระลึก ก่อนที่พวกเราจะมุ่งหน้าไปเก็บภาพดอกทิวลิป หวังว่าจนหน้าใจ ดอกทิวลิปสีแดงเข้มมีลักษณะสามดอกในหนึ่งก้านและหัวคว่ำสมชื่อ และการที่ทั้งหุบเขานั้นเต็มไปด้วยดอกไม้รูปทรงประหลาดนั้นยิ่งทำให้สถานที่แห่งนั้นแลดูแปลกตาแต่สวยงามมาก

การเดินทางไปชมดอกทิวลิปหัวคว่ำในวันนั้น ต้องยอมรับว่าเป็นการเดินทางที่สมบุกสมบันและทุลักทุเลพอสมควร แต่การได้ไปเห็นและสัมผัสดอกทิวลิปหัวคว่ำจริง ๆ ด้วยตนเอง ก็ทำให้หายเหนื่อยและนับเป็นการเดินทางที่คุ้มค่า และประสบการณ์การใช้ชีวิตในอิหร่านที่ล้ำค่ามาก โดยเฉพาะเมื่อคำนึงว่ามีชาวต่างชาติในอิหร่านน้อยคนนักที่บุกขึ้นไปชมดอกทิวลิปหัวคว่ำได้สำเร็จ และเมื่อผมเล่าให้ ๆ วน ๆ เอกอัครราชทูตบรูไนดารุสซาลาม ฟิงและโซว์รูปถ่ายให้ท่านดู ท่านทูตฯ ก็ยิ้มอย่างมีความสุข และปรารถนาว่าการเดินทางของพวกเราเป็นแรงบันดาลใจให้ท่านมุ่งมั่นจะต้องไปชมดอกทิวลิปหัวคว่ำด้วยตนเองให้ได้

ภาพประกอบโดย : ชาศรีย์นรทิพย์ / บังอร เสวิกุล

ข้อมูลเพิ่มเติมจาก : <http://www.dictyon.net/tulips-turbans-and-taliban/>

ชมฟุตบอล ในสนามอาซาดี

.....
ชาครีynnรติพย์ เสวิกุล*

ในฐานะที่เป็นคนที่ชื่นชอบกีฬาฟุตบอล เมื่อได้มาประจำการที่ประเทศอิหร่าน ผมจึงไม่พลาดที่จะหาโอกาสไปชมการแข่งขันฟุตบอลในสนามอาซาดี (Azadi Stadium) อันเลื่องชื่อ ซึ่งในช่วงเวลาที่ผมได้ประจำการ ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน ผมก็ได้เข้าไปชมฟุตบอล ณ สนามแห่งนี้แล้ว สาม – สี่ ครั้ง แต่ก่อนที่จะเล่าถึงประสบการณ์ สีสัน และบรรยากาศภายในสนามแข่งขัน ผมขออนุญาตให้ข้อมูลเกี่ยวกับสนามอาซาดี ก่อนนะครับ

.....
* นายชาครีynnรติพย์ เสวิกุล
– ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่ปรึกษา
ณ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน

สนามอาซาดี เป็นสนามฟุตบอลที่มีความจุถึง ๙๕,๒๒๕ คน ในปัจจุบัน (และเคยมีสถิติว่า เคยมีผู้เข้าชมในสนามมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน มาแล้ว) จึงถือเป็นสนามฟุตบอลที่ใหญ่ที่สุดอันดับห้าของโลก รองจากสนาม Salt Lake Stadium ในกัลกัตตา ประเทศอินเดีย ซึ่งมีความจุ ๑๒๐,๐๐๐ คน ในอันดับหนึ่ง สนาม Bukit Jalil National Stadium ของมาเลเซีย ซึ่งมีความจุ ๑๑๐,๐๐๐ คน ในอันดับสอง สนาม Estadio Azteca ในกรุงเม็กซิโก ซิตี้ ประเทศเม็กซิโก ซึ่งมีความจุ ๑๐๕,๐๐๐ คน ในอันดับสามและที่สำคัญ และน่าสนใจ คือสนาม Camp Nou ของทีมดัง Barcelona ในสเปน ซึ่งมีความจุ ๙๙,๓๕๔ คน ในลำดับที่สี่ จึงสามารถเรียกได้ว่าสนามอาซาดีเป็นสนามที่มีชื่อเสียงในระดับโลกเลยทีเดียว

สนามอาซาดี หรือเดิมมีชื่อว่า อาร์ยาเมอร์สเตเดียม (Aryamehr Stadium; ورزشگاه آریمهر) เริ่มก่อสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) เพื่อรองรับการเป็นเจ้าภาพ Asian Games ครั้งที่ ๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ (ค.ศ. ๑๙๗๔) โดยมีนาย अबดอล-อาซิช ฟาร์มานฟาร์เมียน (Abdol Aziz Farmanfarmanian) สถาปนิกชื่อดังของอิหร่านเป็นผู้ออกแบบ โดยการสร้างสนามฟุตบอลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์กีฬา รายล้อมด้วยสนามฝึกซ้อมฟุตบอล สนามกีฬาว่ายน้ำ สนามกีฬาวอลเลย์บอลในร่ม สนามฟุตซอล ฯลฯ บนพื้นที่กว่า ๔๕๐ เฮกเตอร์ นี้ใช้คนงานก่อสร้างถึง ๑๐๐,๐๐๐ คน

โดยภายหลังการปฏิวัติอิสลาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๒ (ค.ศ. ๑๙๗๙) สนามฟุตบอลแห่งนี้ ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นอาชาติ ซึ่งมีความหมายว่า อิสราภาพ และแม้สนามจะมีความจุอยู่ที่ประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน แต่ในการแข่งขันรอบเพลย์ออฟ คัดเลือกฟุตบอลโลก ปี ค.ศ. ๑๙๙๘ โซนเอเชียนัดแรก ระหว่างอิหร่านกับออสเตรเลีย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ (ค.ศ. ๑๙๙๗) นั้น ปรากฏว่ามีผู้เข้าชมการแข่งขันมากถึง ๑๒๘,๐๐๐ คน ซึ่งถือเป็นสถิติของสนามแห่งนี้ นอกจากนี้สมาพันธ์ฟุตบอลแห่งเอเชีย (AFC) ได้จัดให้อาชาติเป็นสนามอยู่ในระดับ ๕ ดาว อีกด้วย และเป็นสนามที่ทีมคู่แข่ง มักพบเสียงเชียร์ของแฟนฟุตบอลเจ้าถิ่นที่ดังสนั่นจนทำให้เกิดความหวาดหวั่น และได้รับฉายาว่าเป็น “ดินแดนที่น่ากลัวสำหรับทีมเยือน” ซึ่งไม่ใช่คำกล่าวอ้างที่เกินเลยแม้แต่น้อย

ภายหลังการเป็นเจ้าภาพ Asian Games ครั้งที่ ๗ สนามฟุตบอลแห่งนี้ถูกใช้เป็นสนามกีฬาแห่งชาติ สนามเหย้าของทีมชาติอิหร่าน และสนามเหย้าของสองทีมดังแห่งกรุงเตหะราน ได้แก่ทีมเอสเตกลัล (Esteghlal) ทีมสีน้ำเงินขวัญใจชาวอิหร่านชั้นสูง เพราะในสมัยก่อนการปฏิวัติอิสลามนั้น ทีม Taj ซึ่งเป็นทีมต้นตระกูลของทีมเอสเตกลัล เคยเป็นทีมโปรดของพระเจ้าชาร์แห่งอิหร่าน และทีมเปอร์เซโพลิส (Persepolis) ทีมสีแดง ซึ่งเป็นทีมขวัญใจของชาวอิหร่านชั้นกรรมาชน สองทีมดังในลีกฟุตบอลอาชีพสูงสุดของอิหร่าน ซึ่งเป็นคู่ปรับตลอดกาล และการพบกันระหว่างสองทีมนี้ ก็ถือเป็นเตหะรานดาร์บีแมตช์ ที่มีความสำคัญ ความตื่นเต้นและความกดดันเปรียบได้เหมือนการพบกันระหว่างทีม Barcelona และทีม Real Madrid ในลีกสเปนอันโด่งดังไปทั่วโลกเลยทีเดียว ซึ่งทั้งสองทีมนี้ต่างได้ชื่อว่าเป็นยอดทีมแห่งเอเชียด้วย

แม้ว่าสนามอาซาดี จะได้ชื่อว่าเป็นสนามฟุตบอลระดับโลกที่สามารถจุแฟนบอลได้เป็นแสนคนแต่กระนั้น ก็มีธรรมเนียมปฏิบัติและกฎเกณฑ์ที่น่าสนใจว่า สนามแห่งนี้ ห้ามมิให้สตรีเข้าชมการแข่งขัน เพราะเกรงว่าบรรยากาศการแข่งขันอาจจะทำให้เกิดการใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ หรืออาจเกิดอันตรายกับกองเชียร์สตรี แต่กฎดังกล่าวก็จะผ่อนปรนให้กับเจ้าหน้าที่และ

กองเชียร์สตรีชาวต่างชาติเป็นกรณี ๆ ไป ซึ่งกฎข้อนี้เองได้สร้างความปวดเศียรเวียนเกล้าให้กับทีมจากต่างประเทศที่จะเดินทางมาแข่งขันกับทีมของอิหร่านอยู่เสมอ เพราะแม้ในการสนทนาในช่วงต้น ๆ จะได้รับคำยืนยันเป็นมั่นเป็นเหมาะว่าเจ้าหน้าที่และกองเชียร์ของทีมต่างชาติที่เป็นสุภาพสตรีจะสามารถเข้าชมการแข่งขันสดในสนามได้อย่างแน่นอน แต่เอาเข้าจริง ๆ เมื่อมาถึงกรุงเตหะราน ก็จะต้องเจอจากกันต่อและก็ต้องผ่านกระบวนการต่าง ๆ อีกมากมาย ซึ่งมักทำให้เจ้าหน้าที่และกองเชียร์สตรีของทีมเยือนต้องอึ้งใจ และมักเปลี่ยนใจไม่ไปชมการแข่งขันในสนาม และที่เคยมีกรณีที่เจ้าหน้าที่สตรีของทีมต่างชาติได้รับอนุญาตให้เข้าสนามได้ แต่ถูกนำตัวไปฝากไว้ในห้องทำงานของล่ามซึ่งอยู่ใกล้หูใกล้ตาจากบรรดากองเชียร์บนอัฒจันทร์ ตลอดการแข่งขัน

ข้อจำกัดข้างต้น เป็นแรงบันดาลใจให้ Jafar Panahi ผู้กำกับชาวอิหร่าน กำกับภาพยนตร์เรื่อง “Offside” เมื่อปี ๒๕๔๔ ซึ่งเล่าเรื่องราวของเด็กผู้หญิงชาวอิหร่านกลุ่มหนึ่งที่พยายามปลอมตัวและลักลอบเข้าไปชมการแข่งขัน

ฟุตบอลรอบคัดเลือกฟุตบอลโลกระหว่างทีมชาติอิหร่านกับทีมชาติบาห์เรน ในสนามอาซาดี และเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมชื่นชมจากผู้คนทั่วโลก และได้รับรางวัลนานาชาติมากมาย อาทิ รางวัล Silver Bear จากการประกวด ภาพยนตร์ Berlin Film Festival ปี ๒๕๔๙ ด้วย

เมื่อได้ทราบข้อมูลคร่าว ๆ เกี่ยวกับสนามอันเลื่องชื่อแห่งนี้แล้ว ในลำดับต่อไป ผมก็จะขอเล่าให้ท่านผู้อ่านฟังถึงบรรยากาศในสนามบ้างนะครับ....

ผมได้มีโอกาสไปชมการแข่งขันฟุตบอลในสนามอาซาดีสาม - สี่ครั้ง อาทิ การแข่งขันในระดับสโมสรระหว่างทีมเปอร์เซโพลิสกับทีมจากยูเออี และระหว่างทีมเอสเตกลัลกับทีมบูรีรัมย์ ยูไนเต็ดของไทย ในรอบแปดทีมสุดท้าย ลีกแรกของการแข่งขัน AFC Championship และการแข่งขันระหว่างทีมชาติอิหร่านกับทีมชาติไทย เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ และแม้บรรยากาศในแต่ละครั้งจะเร้าใจและตื่นเต้นไม่แพ้กัน แต่นัดที่ผมและเพื่อนร่วมงานประทับใจชนิดที่คงจะไม่มีวันลืม ก็คงต้องยกให้เป็นการแข่งขันระหว่างทีมเอสเตกลัลกับทีมบูรีรัมย์ ยูไนเต็ด แบบขาดรอย

ความประทับใจส่วนตัวของผมกับการแข่งขันระหว่างทีมเอสเตกลีกับทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ดนั้น เริ่มขึ้นตั้งแต่ว่าก่อนที่ทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด จะเดินทางมาอิหร่านด้วยซ้ำ เพราะได้มีการติดต่อและประสานงานอย่างใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของทีมฯ ซึ่งก็เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ทางฝ่ายอิหร่านยืนยันว่าเจ้าหน้าที่และกองเชียร์สตรีชาวต่างชาติของทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด จะสามารถเข้าไปชมการแข่งขันในสนามได้อย่างแน่นอน แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ผมจึงได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทีมบุรีรัมย์ทราบและทำใจเป็นการล่วงหน้าว่า อาจจะเกิดเหตุการณ์พลิกลือว่ากองเชียร์สุภาพสตรีจะไม่สามารถได้รับอนุญาตให้เข้าชมการแข่งขันในสนามขึ้นได้ จึงขอให้รับคำยืนยันจากฝ่ายอิหร่านอีกครั้งหนึ่ง

ข่าวทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ดเดินทางมาแข่งขันฟุตบอลในอิหร่าน ได้รับความสนใจจากชุมชนไทยในอิหร่านเป็นอย่างมาก และทุกคนต่างตื่นเต้นและรอคอยที่จะเข้าชมและเชียร์ทีมจากประเทศไทยอย่างใจจดใจจ่อ และ

ทางสถานทูตฯ ก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการรวบรวมรายชื่อคนไทยที่ประสงค์จะไปเชียร์ทีม เพื่อขอรับบัตรเข้าชมการแข่งขันจากทีมตัวแทนจากประเทศไทย ซึ่งนอกจากเจ้าหน้าที่สถานทูตฯ แล้วยังประกอบด้วยนักศึกษาไทยประมาณ ๑๐ คน และกลุ่มสตรีไทยที่สมรสกับชาวอิหร่านกว่า ๒๐ คน แต่ท้ายที่สุดสุภาพสตรีชาวไทยก็ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าชมในสนามแข่งขัน แม้ตัวแทนจากทั้งสองทีม จะเจรจากันข้ามวัน จนเกือบจะถึงช่วงเวลาก่อนการแข่งขันเลยทีเดียว และเมื่อเริ่มเห็นท่าไม่ค่อยดีว่าจะมีกองเชียร์เข้าไปให้กำลังใจทีมจากประเทศไทย เพียงไม่กี่สิบคน ผมเลยลองสอบถามเจ้าหน้าที่ทีมบุรีรัมย์ยูไนเต็ดดูว่าหากจะเชิญคณะทูตฯ จากสถานเอกอัครราชทูตอาเซียนในอิหร่านเข้าชมการแข่งขัน ด้วยทางทีมเห็นเป็นเช่นไร และเมื่อได้รับคำตอบว่าทางทีมยินดีเป็นอย่างยิ่ง สถานทูตฯ จึงรีบออกหนังสือเชิญไปยังสถานทูตอาเซียนทันที และได้ผลตอบรับที่ดีเกินคาด เพราะนักการทูตชาวอาเซียนในกรุงเทพมหานคร ต่างตอบรับที่จะไปชมการแข่งขันอย่างล้นหลาม ทั้งเอกอัครราชทูตอินโดนีเซีย อุปทูตบรูไน อุปทูตเวียดนาม และเพื่อน ๆ นักการทูตอาเซียนทุกระดับ รวมแล้วทำให้ทีมตัวแทนจากประเทศไทยได้กองเชียร์เพิ่มมาอีกเกือบ ๓๐ คน และกลายเป็นทีมตัวแทนของอาเซียนไปโดยปริยาย

พูดถึงเรื่องบัตรเข้าชมการแข่งขัน ก็ขอเกริ่นให้ฟังว่าแม้ว่าทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด จะได้รับการจัดสรรบัตร VIP เพื่อแจกจ่ายให้กับกองเชียร์อย่างพวกเรา แต่กว่าจะได้บัตรเหล่านั้นมา ก็เรียกว่าแสนจะยากเย็นและเจ้าหน้าที่ของทั้งทีมบุรีรัมย์และของสถานทูตฯ ก็ติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิด และในการขอรับบัตรเหล่านั้นมา สถานทูตฯ ต้องแจ้งชื่อ ตำแหน่ง และรายละเอียดอย่างละเอียดว่า จะแจกจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตไหน ชื่ออะไร จะใช้รถยนต์ป้ายทะเบียนอะไรเดินทางมายังสนาม ซึ่งกว่าจะได้บัตรฯ ก็พาเข้าไปช่วงเช้าของวันแข่งขัน จนแทบจะแจกจ่ายไปยังสถานทูตอาเซียนต่าง ๆ ไม่ทันเลยทีเดียว

ในคืนของการแข่งขันฟุตบอลนัดสำคัญ ผมและเจ้าหน้าที่สถานทูตไทยเดินทางไปถึงสนามประมาณห้าโมงเย็น เพราะแม้การแข่งขันจะเริ่มขึ้นในเวลา ๑๙.๐๐ น. แต่คนขับรถของพวกเรา ก็เตือนว่า การแข่งขันนัดนั้นได้รับความสนใจจากแฟนบอลเอสเตกิลล์เป็นอย่างมาก และคาดว่าจะมีกองเชียร์ทีมเจ้าบ้านเข้ามาชมการแข่งขันเรือนแสนคนอย่างแน่นอน ซึ่งก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ เพราะ

ปรากฏว่ารถติดยาวเป็นแพตั้งแต่ก่อนเข้าสนาม ในขณะที่สองข้างทางเนืองแน่นไปด้วยกองเชียร์ของทีมเอสเตกัลล์ ในเสื้อสีน้ำเงินเข้ม ที่โบกธงของทีมและร้องเพลงเสียงดังลั่นอย่างคึกคัก และไม่ว่ารถของพวกเราจะเคลื่อนตัวไปทางไหน กองเชียร์ที่คึกคักขนาดนี้ ซึ่งคงคาดเดาได้ไม่ยากว่าเราไม่ได้มาสนับสนุนทีมเอสเตกัลล์ของเขาย่างแน่นอน ก็พากันจ้องมองและตะโกนก้องข่มขวัญพวกเราอย่างย่ำแย่ ขอยิงประตูทีมจากประเทศไทยสัก ๔ – ๕ ลูก ก็พอ และแม้ว่าสนามอาซาดี จะเป็นสนามฟุตบอลที่ใหญ่และมีบริเวณกว้างขวางมาก แต่ในค่ำวันนั้น มันแลดูเล็กไปนิดตา และทุกมุมที่พวกเรามองไป แน่นขนัดไปด้วยเสื้อสีน้ำเงินจริง ๆ และพวกเรากลายเป็นจุดเด่นที่ทำให้ทุกสายตาในบริเวณนั้น หันมามองทางพวกเราเป็นจุดเดียว มีหน้าซ้ำ บัตร VIP ที่เราได้รับการจัดสรรมานั้น เป็นบัตรที่ทำให้เราได้รับการปรนนิบัติอย่างพิเศษจริง ๆ เพราะไม่ว่าจะเดินไปทางไหน ก็ราวกับว่าเจ้าหน้าที่สนามไม่แน่ใจว่าบัตรของพวกเรานั้นต้องนั่งตรงไหนกันแน่ และเจ้าหน้าที่ต่างบอกปิดและให้พวกเราเดินไปยังอีกจุดหนึ่ง ทำให้คณะของพวกเราต้องเดินกลับไปกลับมาอยู่นาน

ในที่สุด พวกเราก็ได้รับคำสั่งให้ยืนรออยู่หน้าทางเข้าส่วน VIP และได้แต่ยืนมองดูผู้เข้าชมคนอื่น ๆ ทอยยเดินเข้าไปในสนาม จนดูเหมือนเจ้าหน้าที่ฝ่ายอิหร่านต้องการให้กองเชียร์อิหร่านเข้าไปให้เต็มสนามก่อนแล้วค่อยจัดพื้นที่ให้กับพวกเรา และกว่าเจ้าหน้าที่สนามจะกวักมือเรียกและอนุญาตให้พวกเรา

เข้าไปภายในได้ก็ใกล้เวลาแข่งขันเต็มที เจ้าหน้าที่สนามเดินนำพวกเราเข้าไปด้านใน และมุ่งหน้าไปยังโซนสำหรับ VIP แต่แทนที่จะให้พวกเราเข้าไปภายในห้อง VIP กลับพาพวกเราเดินลงไปยังบริเวณอัฒจันทร์ที่อยู่ด้านหน้าห้อง VIP และพวกเราทั้งหมดต้องผละไปด้วยความแปลกใจปนตกตะลึง เพราะบริเวณอัฒจันทร์นั้นแน่นขนัดไปด้วยกองเชียร์ของทีม Esteghlal เจ้าบ้านที่เริ่มตึกลองอย่างอึกทึกและตะโกนร้องเพลงเชียร์ทีมรักของตนอย่างคึกคัก และความตกตะลึงของเราเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ เมื่อเจ้าหน้าที่สนามเริ่มเคลียร์ที่นั่งแถวหลังสุดให้พวกเราทั้ง ๆ ที่มีกองเชียร์ชาวอิหร่านนั่งกันเต็มอยู่แล้ว และแม้ว่าเจ้าของที่นั่งจะประหลาดใจด้วยความไม่พอใจจนทำให้กองเชียร์คนอื่น ๆ หันมามองทางพวกเราเป็นจุดเดียว แต่ท้ายที่สุดเจ้าของที่นั่งก็ไม่สามารถต้านทานอำนาจของเจ้าหน้าที่สนามได้ และก็จำใจต้องลุกไปนั่งที่อื่นด้วยสีหน้าเซ็ง ๆ

เจ้าหน้าที่สนามหันมามิให้พวกเราอย่างภาคภูมิใจ และส่งสัญญาณอย่างสั่งการมากกว่าจะเชื้อเชิญให้พวกเราไปนั่งลงบนที่นั่งที่เพิ่งหวงคืนพื้นที่มาได้ เมื่อพวกเรานั่งลงก็พบว่าสายตาของกองเชียร์คนอื่น ๆ ในบริเวณนั้นยังคงจับจ้องอยู่ที่พวกเราอย่างต่อเนื่องก่อนที่จะหันกลับไปปรบมือและร้องเพลงเสียงดังลั่นตามผู้นำเชียร์ที่ยืนสั่งการอย่างเอาจริงเอาจัง

ทุกมุมของสนามอาซาดีในค่ำคืนนั้น แน่นขนัดไปด้วยกองเชียร์ที่ใส่เสื้อสีน้ำเงินเข้มอันเป็นสีของทีม Esteghlal และมีธงประจำทีมโบกไสวไปมา ในขณะที่เสียงร้องของกองเชียร์ดังกึกก้องกังวานสะท้อนจากทุกด้านของสนาม

สร้างบรรยากาศที่น่าหวาดหวั่นได้สมคำร่ำลือ คณะของเรามองไปรอบ ๆ สนามก่อนที่จะหันกลับมามองหน้ากันด้วยความอึ้งเมื่อตระหนักว่าฝ่ายอิหร่านได้จัดให้พวกเรานั่งอยู่ในโซนของกองเชียร์ที่จริงจังที่สุด หรือตามที่ภาษาฟุตบอลเรียกกันว่ากองเชียร์ฮาร์ดคอร์ เพราะกองเชียร์ทุกคนส่งเสียงร้องกันตั้งแต่ยังไม่เริ่มการแข่งขันจนกระทั่งสิ้นสุดการแข่งขันกันแบบไม่เหน็ดเหนื่อยเลย ทำให้พวกเราสรุปกันเองว่า ฝ่ายอิหร่านคงใช้นโยบาย “ส่วนที่อันตรายที่สุดคือส่วนที่ปลอดภัยที่สุด” ในการจัดสรรที่นั่งให้กับพวกเรา

ในที่สุดการแข่งขันฟุตบอลนัดสำคัญก็เริ่มขึ้น แต่ก็โชคไม่ดีเป็นอย่างมากที่ทีมบูรีรัมย์ ยูไนเต็ดพลาดท่าเสียประตูอย่างรวดเร็วหลังเริ่มการแข่งขันได้เพียงไม่กี่นาที ทำให้กองเชียร์ทีมเจ้าบ้านที่นั่งอยู่รอบกายเรารู้สึกขึ้นกระโดดโลดเต้นและพากันหันมาตะโกนเยาะเย้ยพวกเราที่นั่งอยู่แถวสุดท้ายอย่างคลั่งไคล้จนเจ้าหน้าที่สนามต้องรีบเข้ามาปรามเอาไว้

การแข่งขันดำเนินต่อไปอย่างน่าภาคภูมิใจ เพราะนักฟุตบอลทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ไม่ได้ท้อแท้หรือยอมแพ้กับการพลาดทำเสียประตูอย่างรวดเร็ว แต่กลับเล่นฟุตบอลด้วยความมั่นใจมากยิ่งขึ้น และเล่นดีขึ้น จนมีโอกาสดำเนินการหลายครั้งเช่นกัน และไม่ได้เป็นรองทีมเจ้าบ้านเลยแม้แต่น้อย แต่ท้ายที่สุดผลการแข่งขันก็จบลงที่ทีม Esteghlal ชนะทีมของไทยไปหนึ่งประตูต่อศูนย์ จนกองเชียร์ชาวอิหร่านที่เคยปรามาสคิดว่าจะเอาชนะทีมจากประเทศไทยได้อย่างง่ายดายยังคงต้องเปลี่ยนใจและต้องยอมรับฝีมือของทีมจากประเทศไทย เพราะเมื่อสิ้นสุดการแข่งขัน กองเชียร์ชาวอิหร่านหลายคน รวมถึงเพื่อน ๆ คณะทูตอาเซียนที่ได้เข้ามาชมการแข่งขันต่างแสดงความชื่นชมทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด เป็นเสียงเดียวกัน จึงนับว่าเป็นความภาคภูมิใจของสถานทูตไทย และของสถานทูตอาเซียนในกรุงเทพมหานครอย่างแท้จริง

การเยือนอิหร่านของทีมบุรีรัมย์ ยูไนเต็ด ในครั้งนั้น จึงเป็นความทรงจำ ณ สนามอาซาดี ที่ยังอยู่ในใจผม เพื่อน ๆ และน้อง ๆ นักเรียนไทยอย่างไม่มีลืมเลือน 🌐

บทบาทของคู่สมรสนักการทูต ในการช่วยส่งเสริมและ ผลักดันภารกิจทางการทูตในอิหร่าน

.....
ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล*

เป็นที่ทราบกันดีว่า บทบาทของนักการทูตที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในต่างประเทศคือการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเสริมสร้างความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การค้า วิชาการ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ฯลฯ การปกป้องดูแลคนร่วมชาติในประเทศที่ประจำการอยู่ การเสาะหาและรวบรวมข้อมูลข่าวสารและรายงานสถานการณ์ที่แท้จริงในพื้นที่ให้รัฐบาลของตนทราบ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนานโยบายที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ และการผลักดันผลประโยชน์โดยรวมของประเทศตนเอง

.....
* ที่ปรึกษาและกงสุล สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพมหานคร

บทบาทของคู่สมรสนักการทูตในการช่วยส่งเสริมและ : ๑๙๓
ผลักดันภารกิจทางการทูตในอิหร่าน

ในประเทศที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ แต่สิ่งที่มีักไม่ได้รับการกล่าวถึงหรือถูกมองข้ามไป ก็คือ ข้อเท็จจริงที่ว่า ในหลาย ๆ ครั้ง นักการทูตไม่สามารถทำหน้าที่เหล่านี้ได้ด้วยตนเองทั้งหมด และจำเป็นต้องมีผู้ช่วยที่มีบทบาทในการส่งเสริมและผลักดันภารกิจเหล่านั้นไม่น้อยไปกว่าตัวนักการทูตเอง ซึ่งผู้ช่วยนั้นก็คือ คู่สมรสของนักการทูต นั่นเอง

อิหร่านนับเป็นประเทศที่มีลักษณะการทำงานเฉพาะตัวและมีความท้าทายในการทำงานมากมาย อาทิ การที่นักการทูตต่างชาติจะได้ประชุมหรือพบปะหรือกับบุคลากรฝ่ายอิหร่านเพื่อที่จะแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ หรือผลักดันความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐหรือแม้แต่ภาคเอกชน

ไม่ว่าจะในระดับใดจะเกิดขึ้นได้ยาก หากประเด็นเหล่านั้นไม่ได้อยู่ในความสนใจของฝ่ายอิหร่าน ข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ จึงส่งผลให้บทบาทของคู่สมรสนักการทูตในอิหร่านมีความสำคัญเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ

คู่สมรสนักการทูตต่างประเทศในอิหร่าน มีการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ ขึ้นมากมาย อาทิ สมาคมคู่สมรสนักการทูตและนักการทูตสตรี (Diplomatic Ladies Group – DLG) ซึ่งมีคู่สมรสและนักการทูตสตรีของทุกสถานทูตในอิหร่านเป็นสมาชิก ชมรมคู่สมรสนักการทูตอาเซียน (ASEAN Ladies Circle - ALC) ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยคู่สมรสนักการทูตอาเซียน เช่นเดียวกับชมรมคู่สมรสนักการทูตแอฟริกัน (African Ladies Group – ALG) ซึ่งประกอบด้วยคู่สมรสนักการทูตจากประเทศแอฟริกา เป็นต้น

ในขณะที่ในส่วนของการรวมกลุ่มของสตรีท้องถิ่นอิหร่าน มีสมาคมที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ สมาคมนักการทูตสตรี (Diplomatic Ladies Association - DLA) ซึ่งเป็นสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นโดยกระทรวงการต่างประเทศอิหร่าน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกระทรวงการต่างประเทศอิหร่านและกลุ่มคู่สมรสนักการทูตต่างประเทศ โดยมีภรรยารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอิหร่าน เป็นประธาน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสตรีนานาชาติ (International Ladies Group - ILG) ซึ่งประกอบด้วยสตรีต่างชาติทั้งหมดในอิหร่านที่ประสงค์จะเป็นสมาชิก โดยไม่จำกัดเฉพาะนักการทูตหรือคู่สมรสนักการทูต ดังนั้น จึงมีจำนวนสมาชิกค่อนข้างเยอะเนื่องจากมีสตรีจากประเทศต่าง ๆ ที่สมรสกับชายอิหร่านอยู่ไม่น้อย

สมาคมสตรีต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ อาทิ การจัดงานพบปะสังสรรค์ทุกเดือน การจัดกิจกรรม ทัศนศึกษาและเยือนสถานที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครและบริเวณ ปริมณฑล การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมของสมาชิก ประเทศต่าง ๆ และที่สำคัญ งานที่เรียกได้ว่าเป็นไฮไลท์ประจำปีคือ การจัดบazaar การกุศล (Charity Bazaar) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกลุ่ม Diplomatic Ladies Association – DLA ของกระทรวงการต่างประเทศ อิหร่านและกลุ่มย่อยต่าง ๆ เพื่อนำรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม อาหาร ฯลฯ ไปบริจาคให้แก่องค์กรการกุศลของอิหร่าน อาทิ องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือเด็กกำพร้า หรือองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยโรคมะเร็ง ฯลฯ ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำปีละสองครั้ง และในบางครั้งเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ อาทิ แผ่นดินไหวที่เมืองทาบรีซเมื่อปี ๒๕๕๕ DLA ก็ได้จัดบazaar การกุศลเฉพาะกิจ

ขึ้นเพื่อรวบรวมเงินบริจาคช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเช่นกัน ซึ่งมักจะได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนอย่างดีจากชมรมคู่สมรสต่าง ๆ เสมอ นอกจากนี้ กลุ่ม DLG ยังมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอาหารให้แก่สมาชิก อาทิ การจัดการเยือนพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ การจัดการเยือนโรงงานผลิตขนมปัง บริษัทผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง บริษัทผลิตเวชภัณฑ์ หรือการเยี่ยมชมเยียนองค์การการกุศลต่าง ๆ

แน่นอนว่ากลุ่มที่คู่สมรสของนักการทูตไทยจะเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอได้แก่ กลุ่ม ASEAN Ladies Circle – ALC กลุ่ม Diplomatic Ladies Group – DLG และกลุ่ม Diplomatic Ladies Association – DLA

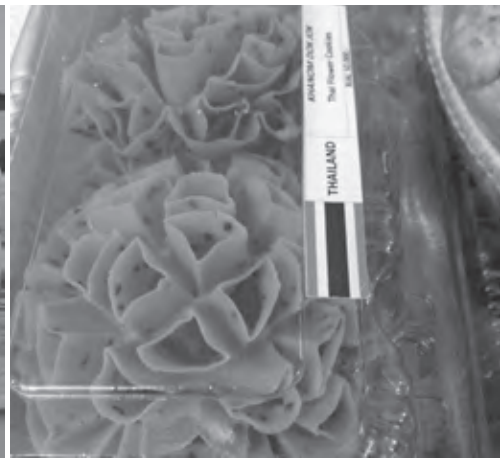
โดยสำหรับกลุ่ม ALC ซึ่งมีสถานเอกอัครราชทูตประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่
หกประเทศในอิหร่าน ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์
ไทย และเวียดนาม จะผลักดันเวียนเป็นเจ้าภาพจัดการพบปะ Coffee Morning
เดือนเว้นเดือน ในขณะที่ DLG จะมีการจัด Coffee Morning ทุกเดือน
โดยแต่ละประเทศจะอาสาเป็นเจ้าภาพตามแต่ความสะดวก โดยใน Coffee
Morning ดังกล่าว ก็จะมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อเผยแพร่ให้ประเทศ
อื่น ๆ รู้จักด้วย อาทิ ในส่วนของประเทศไทย เคยมีการจัดสาธิตการแกะสลักผัก
และผลไม้ของไทย การสาธิตการร้อยพวงมาลัย การสาธิตการทำอาหารไทย ฯลฯ
ในขณะที่ประเทศอื่น เคยจัดกิจกรรม อาทิ การเดินแบบชุดประจำชาติ
การสาธิตพิธีรับขวัญเด็กแรกเกิดของอินโดนีเซีย เทศกาลต้อนรับฤดูใบไม้ผลิ
ของโรมาเนีย การเดินแบบผ้าบาติก การฉลองวันคริสต์มาสของโปแลนด์ และ
การสาธิตการทำอาหารประจำชาติ ฯลฯ

ทั้งนี้ในส่วนของกลุ่ม ALC ภริยาเอกอัครราชทูตของทุกประเทศมีตำแหน่งประธานกิตติมศักดิ์ (patron) ที่จะให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาแก่คณะทำงาน (working committee) ซึ่งประกอบด้วย คู่สมรสของนักการทูตและนักการทูตสตรีของประเทศสมาชิก ที่จะหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันรับตำแหน่งประธานสมาคมฯ รองประธานฯ เลขาธิการฯ เภรัณญิก ฯลฯ ตามลำดับตัวอักษร เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่าง ๆ อาทิ การจัดทำคู่มืออาหารอาเซียน การจัดทำคู่มือสำหรับสมาชิกใหม่ที่ประกอบด้วยข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับอิหร่าน กรุงเตหะราน และขนบธรรมเนียมท้องถิ่นของอิหร่าน หรือการจัดบาชาร์การกุศลของกลุ่ม ALC ฯลฯ ในขณะที่กลุ่ม DLG จะมีการคัดเลือกประธานสมาคม จากภริยาเอกอัครราชทูตของประเทศใดประเทศหนึ่งที่อาสาเข้ามาทำงาน และคัดเลือกคู่สมรสของนักการทูตและนักการทูตสตรีของประเทศสมาชิกเป็นคณะทำงาน

คงจะไม่เป็นการกล่าวเกินจริงนัก หากจะบอกว่า การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของคู่สมรสนักการทูตของไทย สร้างสีสันให้กับงานฯ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะงานบาชาร์การกุศล ซึ่งนอกจากจะมีการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยแล้ว ยังมีการจำหน่ายอาหารไทยซึ่งจัดทำโดยคู่สมรสนักการทูตและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ซึ่งได้รับความนิยมมาก โดยเฉพาะ ผัดไทย ต้มยำกุ้ง หรือขนมไทย อาทิ ครอบแครง ขนมดอกจอก กะหรี่ปั๊บ หรือปั้นขลิบ ที่ชาวอิหร่านและชาวต่างชาติจะถามถึงและสั่งทำตั้งแต่อารคอคอย และจะขายหมดก่อนเพื่อนทุกงานไป

การเข้าร่วมงานบาซาร์การกุศลของกลุ่มสมรสนักการทูต นอกจากจะเป็น การแสดงบทบาทที่สำคัญในการให้ความร่วมมือกับประเทศอิหร่านในฐานะ เจ้าภาพ และการร่วมในอุดมการณ์อันดีงาม เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสแล้ว ยังเป็นช่องทางในการเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ เพราะในการจัดงานแต่ละครั้ง จะมีสาธารณชนอิหร่านเข้าชม งานหลายพันคน ซึ่งการที่ผู้เข้าร่วมงานได้สัมผัสกับวัฒนธรรมไทยด้วยตนเอง อาทิ การแต่งกายด้วยผ้าไหมหรือผ้าไทยอันสวยงามของกลุ่มสมรสนักการทูตไทย การได้เห็นถึงคุณภาพและความประณีตของสินค้าหัตถกรรมไทย หรือการได้ ลิ้มลองอาหารไทย หรือการพูดคุยสนทนากับนักการทูตและกลุ่มสมรสนักการทูต ก็ล้วนเป็นโอกาสให้ชาวอิหร่านได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเทศไทยมากขึ้น และเป็น การเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ถูกต้องของไทยในสังคมอิหร่านด้วย

นอกจากนี้ การเป็นเจ้าภาพจัด Coffee Morning สำหรับทั้งกลุ่ม ALC และ DLG ก็เป็นกลไกสำคัญในการสร้างเครือข่ายระหว่างคู่สมรสนักการทูตไทย กับนักการทูตประเทศอื่น ๆ และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง บ่อยครั้ง ที่การเข้าร่วมกิจกรรมของสถานทูตไทยจะกระตุ้นให้นักการทูตต่างชาติ และคู่สมรสมีความสนใจที่จะเดินทางไปเยือนประเทศไทย หรือสอบถามเกี่ยวกับ ร้านอาหารไทยในอิหร่าน หรือต้องการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย อาทิ การแกะสลักผักและผลไม้เพิ่มขึ้นอย่างจริงจัง

ซึ่งแน่นอนว่า เป้าหลังการเข้าร่วมงานบazaarหรือ Coffee Morning แต่ละครั้งนั้น คู่สมรสนักการทูต ลูกจ้างท้องถิ่น และตัวนักการทูตเอง ต่างก็ต้อง เหนื่อยล้ากับการเตรียมการต่าง ๆ ทั้งการเตรียมสาธิตศิลปะและวัฒนธรรมไทย การทำอาหารคาวหวาน และการจัดเตรียมสินค้าหัตถกรรม หรือการเจรจา จัดสถานที่ ฯลฯ แต่ทุกครั้งที่ สินค้าและอาหารคาวหวานของไทยได้รับความสนใจ และการตอบรับเป็นอย่างดีจากสาธารณชนอิหร่าน รวมถึงเพื่อน ๆ นักการทูต

บทบาทของคู่สมรสนักการทูตในการช่วยส่งเสริมและ
ผลักดันภารกิจทางการทูตในอิหร่าน : ๒๐๑

ประเทศต่าง ๆ ก็ทำให้หายเหนื่อยเป็นปลิดทิ้ง และภาคภูมิใจกับความเป็นไทยเสมอ

ที่กล่าวมา เป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งของบทบาทอันสำคัญยิ่งของคู่สมรส นักการทูตในการช่วยส่งเสริมและผลักดันภารกิจทางการทูตในด้านต่าง ๆ ของไทยในอิหร่าน ซึ่งลำพังนักการทูตเองไม่สามารถกระทำหรือประสบความสำเร็จได้เลย และเชื่อว่า ในประเทศอื่น ๆ คู่สมรสของนักการทูตไทย ก็ย่อมมีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมและผลักดันภารกิจทางการทูตฯ ไม่น้อยกว่าในอิหร่านเช่นกัน

ภาพถ่ายโดย ชาศรียนรทิพย์ / บังอร เสวิกุล 🌐

ข้าวแช่ชาวมอญ

.....
เบญจมาภักดิ์ ทับทอง

หน้าร้อนแบบนี้ กินอะไรให้คลายร้อนกันดี คงเป็นอะไรเย็น ๆ มิใช่ข้าวหรือก๋วยเตี๋ยวร้อน ๆ เป็นแน่ อาหารเย็น ๆ สำหรับหน้าร้อนที่ทานอร่อยอย่างหนึ่งคือ ข้าวแช่ ที่ปกติเรามักจะนึกกันว่า เป็นอาหารแบบไทย ๆ แต่ที่เกาะเกร็ด เกาะเล็ก ๆ ที่เดิมเคยเป็นแผ่นดิน มีชาวมอญอยู่อาศัย ติดตามพญาเจ่งมา ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ที่นี่ มีเจดีย์สีขาว แบบมอญ ที่ดูยิ่งใหญ่ กว้างละม้ายเจดีย์ที่อย่างกุ้งนักเขียว วัฒนธรรมชาวมอญแอบอิงคู่อยู่กับชุมชนชาวมอญที่เกาะเกร็ดแห่งนี้มาเนิ่นนานแล้ว ในวันฟ้าใส หน้าร้อนวันหนึ่ง ได้มีโอกาสสัมภาษณ์คุณแดง หรือคุณกาญจนา เสถียรศรี ชาวมอญจากเกาะเกร็ด

พี่แดงเล่าว่า พญาเจ่ง แม่ทัพชาวมอญพาคนมอญหลายหมื่นคน (มาเป็นกองทัพ) ผ่านมาทางด่านเจดีย์สามองค์ จ.กาญจนบุรี ช่วงกรุงหงสาวดีแตก มาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ตั้งแต่สมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ซึ่งโปรดฯ ให้ชาวมอญเหล่านี้ตั้งรกรากอยู่ที่ปากกลัด (พระประแดง) เกาะเกร็ดและที่สามโคก ปทุมธานี

ที่แดงเป็นขามอมญแท้ ผิวสีเข้ม ตาคม มาตั้งรกรากตั้งแต่พระเจ้ากรุงธนบุรี สืบเชื้อสายกันมาบนเกาะเกร็ดซึ่งเดิมเป็นแผ่นดิน มีคลองลัดเกร็ดและสะพานเชื่อมต่อ (ชุดคลองนี้ตั้งแต่สมัยพระเจ้าท้ายสระ กรุงศรีอยุธยา) พอเวลาผ่านไป แม่น้ำเจ้าพระยาทำให้สายทางเดินน้ำเปลี่ยนไป เซาะแผ่นดินเป็นเกาะ

คนอมญเป็นคนที่ใฝ่พระพุทธศาสนา ชอบทำบุญ โดยที่เมืองหงสาวดี มีการทำข้าวแช่เป็นอาหารถวายพระเมื่อเช้า แจกญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง ในहारร้อน นิยมทานตอนช่วงสงกรานต์ ทำทีละมาก ๆ ปีใหม่ของ ขามอมญ คือ ช่วงสงกรานต์ ประเพณีนี้ยังคงสืบสานมาจวบจนปัจจุบัน ขามอมญในเมืองไทย ไม่ว่าจะอยู่ที่มุมไหนของแผ่นดินไทย สังขละบุรี ปทุมธานี พระประแดงก็นิยม ทำข้าวแช่ถวายพระเช่นกัน ข้าวแช่ของไทยมีหน้าตาละม้ายคล้ายของ ขามอมญ กับข้าวเท่านั้นที่ต่าง กับข้าวของข้าวแช่มอมญมีเพิ่มกว่ากับข้าวของไทย นอกเหนือไปจากหมูหรือเนื้อฝอย พริกหยวกสอด้ไส้ ปลาหวาน ลูกกะปิทอด ไข่โป้วหวาน เช่นที่เห็นกันจนชินตาแล้ว ยังมีผักกาดหวานผัดกะทิ เนื้อเค็มผัดกะทิ (นำเนื้อเค็ม มาอย่างฉีกฝอยแล้วนำไปผัดกับกะทิเค็มรสให้เค็ม ๆ หวาน ๆ) ถั่วดำต้มน้ำตาล กับกะทิเคี้ยวจนงวด ยังมียามะม่วงใส่กะทิ ใส่มะม่วงเปรี้ยว ถั่วฝักยาวลวก หอมแดง กุ้งแห้งป่น ถั่วลิสงป่น หัวกะทิ น้ำตาลปีบ น้ำปลา ให้รสออกหวานเปรี้ยวเค็ม ปะแล่ม ๆ ไม่น่าเชื่อว่า เข้ากับข้าวแช่ตีนักแล กับอีกอย่างหนึ่ง คือ กระเทียมดองผัดไข่ ที่เห็นว่าแปลกจริง ๆ สำหรับกับข้าวแช่คือ อาจาดผักบั้ง ทำโดยผักบั้งหั่นเป็นเส้นตามยาว มาผัดกับน้ำพริกแกงคั่ว มีปลาแห้งย่าง ผสมอยู่ด้วย ทั้งหมดนี้เป็นกับข้าวแช่โบราณ พี่แดงบอกว่า สมัยเด็ก ๆ มีไข่เค็ม ปลาสดทอด ปลาตัวเล็กผัดหวาน ไข่โป้วต้มกะทิ เคี้ยวแห้ง ๆ แต่สมัยนี้ มีการดัดแปลงไปตามสมควร ด้วยคนสมัยใหม่ไม่นิยมกับข้าวแช่อย่างโบราณ ที่ร้านจึงต้องดัดแปลงข้าวแช่ให้พอมีกลิ่นอายอย่างโบราณ แต่วิธีทานข้าวแช่ที่ไม่เปลี่ยนแปลง คือ การตักกับข้าวทานก่อน และตักข้าวตามมาทีหลัง เพื่อไม่ให้ กลิ่นน้ำดอกไม้น้ำจางหายไป อาหารอีกอย่างหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของ

ชาวมอญคือ อาหารที่ปรุงจากหน่อกะลา ตระกูลเดียวกับข้าว ใช้ทำแกงเลียง หน่อกะลา ซึ่งใส่กะทิ หน่อกะลามาทูบ ตัดเป็นท่อน เป็นแกงหอม ๆ ที่อร่อย หรือใช้ต้มกะทิ จิ้มน้ำพริก แต่ปัจจุบันมีการดัดแปลง นำหน่อกะลาไปทำทอดมัน ยำหน่อกะลา

บนเกาะเกร็ด มีวัฒนธรรมการสร้างเจดีย์ทรงเดียวกับเจดีย์ที่เมืองย่างกุ้ง สร้างไว้ครั้งที่คนมอญอพยพมาอยู่ที่เกาะเกร็ด พิธีทางศาสนาหลายอย่างยังคงอยู่ เช่น พิธีแห่ปลาหรือแห่ข้าวแช่ในตอนเช้า พิธีแห่น้ำหวานถวายพระตอนเย็น (ขวดน้ำหวานจะตกแต่งสวยงาม) ของโน้ตขบวนแห่ล้วนเป็นของถวายพระ มีการรាំมอญเพื่อทำให้ขบวนสวยงาม รวมไปถึงพิธีภัณฑ์แสดงสิ่งของและ วัฒนธรรมชาวมอญ

ในส่วนของภาษามอญ ยังใช้พูดกันอยู่ในครอบครัว แต่ไม่มีการสอนกันในโรงเรียนบนเกาะ และจางหายไปในเรื่องต่อของประวัติศาสตร์ ตัวหนังสือมอญ คล้ายตัวหนังสือพม่า แต่มีการเติมตัวอักษรเพิ่มขึ้นมา และอ่านออกเสียงต่างกัน โดยสิ้นเชิง

พี่แดงบท้ายการสนทนาว่า บนเกาะเกร็ดมีอาหารชาวมอญให้เลือกทาน ขนมกระจุกกระจิกอีกมาก ขอเชิญมาเที่ยวชมและชิมข้าวแช่ชาวมอญได้ค่ะ ☸

ศัพท์ ทางการทูต

หลายท่านอาจต้องมีการติดต่อกับสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ ไม่ว่าจะของประเทศไทยเอง หรือของต่างประเทศ ดังนั้นการทำความรู้จักกับตำแหน่งในคณะทูตานุทูตเอาไว้เพื่อใช้ในการติดต่อหรือเพื่อประดับความรู้ก็ไม่เสียหลายค่ะ

เริ่มกันที่ สถานเอกอัครราชทูต

ตำแหน่ง ที่ถือว่าเป็นเบอร์หนึ่งของสถานเอกอัครราชทูต ก็คือ **เอกอัครราชทูต** (Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary: เอกอัครราชทูตวิสามัญผู้มีอำนาจเต็ม) ท่านผู้อ่านอาจจะได้ยินบ่อย ๆ ในข่าวในพระราชสำนักค่ะ เวลาท่านเอกอัครราชทูตทั้งหลายเข้าถวายบังคมทูลลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อไปปฏิบัติราชการเป็นผู้แทนพระองค์ฯ ในต่างประเทศ ซึ่งคำนี้ หมายถึง เอกอัครราชทูตที่รัฐผู้ส่งแต่งตั้งไปยังรัฐผู้รับ โดยมอบหมายอำนาจให้ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนของรัฐผู้ส่ง หากท่านเอกอัครราชทูตมิได้มีถิ่นพำนักอยู่ในรัฐผู้รับก็จะเรียกว่า Non-resident Ambassador

อัครราชทูต (Minister) ตำแหน่งทางการทูตนี้ ถ้าเห็นแค่ภาษาอังกฤษอย่าคิดว่าเป็นรัฐมนตรีนะคะ เพราะว่าคำนี้ในทางการทูตจะหมายถึง เบอร์ ๒ ของสถานเอกอัครราชทูตค่ะ เป็นตำแหน่งที่รองลงมาจากเอกอัครราชทูต

อุปทูต (Chargé d'affaires) ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งชั่วคราว ในกรณีตำแหน่งของหัวหน้าคณะผู้แทนว่างลง หรือ หัวหน้าคณะผู้แทนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ อุปทูตก็จะปฏิบัติหน้าที่แทนเป็นการชั่วคราว

ตำแหน่งอื่น ๆ เรียงตามลำดับก็ได้แก่

อัครราชทูตที่ปรึกษา	Minister Counsellor
ที่ปรึกษา	Counsellor
เลขานุการเอก	First Secretary
เลขานุการโท	Second Secretary
เลขานุการตรี	Third Secretary
ผู้ช่วยเลขานุการ	Attaché

*** คำว่า **“เลขานุการ”** เป็นคำเรียกตำแหน่งของเจ้าหน้าที่การทูตค่ะ ไม่ใช่ตำแหน่ง เลขฯ คนที่ ๑ หรือ เลขฯ คนที่ ๒ หรือ ผู้ที่ทำงานเป็นเลขานุการผู้บริหาร อย่างที่หลายท่านเข้าใจนะคะ ซึ่งนักการทูตเหล่านี้ อาจจะปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น พิธีการทูต สารนิเทศ เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น หรือ อาจจะปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยท่านเอกอัครราชทูตก็ได้ค่ะ

*** ส่วนคำว่าผู้ช่วยเลขานุการ (Attaché) เป็นตำแหน่งที่ใช้ในกระทรวงการต่างประเทศจะแตกต่างกับตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ผู้ช่วยทูตฝ่ายพาณิชย์ หรือผู้ช่วยฝ่ายแรงงาน หรือที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า Defence attaché / Naval attaché หรือแม้กระทั่ง Commercial attaché นะคะ เนื่องจากผู้ช่วยทูตเหล่านี้จะเป็นข้าราชการระดับสูงของกระทรวงต่าง ๆ หรือฝ่ายทหาร ที่จะถูกส่งไปปฏิบัติงาน ณ สถานเอกอัครราชทูตเพื่อเป็นผู้ช่วยเอกอัครราชทูตในด้านต่าง ๆ และชื่อตำแหน่งจะแสดงถึงต้นสังกัดด้วย ดังนี้

Defence Attaché	ผู้แทนทางทหารของ กองทัพ หรือ ของกระทรวงกลาโหม
Army Attaché	ผู้แทนทางทหารของ กองทัพบก ภาษาไทยเรียกว่า ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก
Naval Attaché	ผู้แทนทางทหารของ กองทัพเรือ หรือ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือ
Air Attaché	ผู้แทนทางทหารของ กองทัพอากาศ หรือ ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารอากาศ
Commercial Attaché	ผู้แทนของกระทรวงพาณิชย์ หรือ ผู้ช่วยทูตฝ่ายพาณิชย์
Labour Attaché	ผู้แทนของกระทรวงแรงงาน หรือ ผู้ช่วยทูตฝ่ายแรงงาน

*** สำหรับตำแหน่ง **Attaché** ของกระทรวงการต่างประเทศนั้น
เป็นเจ้าหน้าที่ระดับที่มีอาวุโสน้อยที่สุดในตำแหน่งสายการทูต ในอดีตเรียกว่า
ตำแหน่ง “นายเวร”

สถานกงสุลใหญ่

สถานกงสุลใหญ่จะตั้งอยู่ตามเมืองสำคัญต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เมืองหลวงค่ะ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมผลประโยชน์ และคุ้มครองคนของชาติ ตนเองไม่ว่าจะเป็นด้านเอกสาร นิติกรรมหรือหนังสือเดินทาง หรือโอกาสของคน และประเทศของตนเอง ในประเทศนั้น ๆ ได้ทั่วถึงมากขึ้น

กงสุลใหญ่ (Consul – General) ก็คือหัวหน้าสำนักงาน หรือเบอร์หนึ่งของสถานกงสุลใหญ่ค่ะ

นอกจากนี้ในสถานกงสุลใหญ่ก็จะมีตำแหน่งอื่น ๆ ได้อีก เช่น

รองกงสุลใหญ่ Deputy Consul-General

กงสุล Consul

รองกงสุล Vice Consul 🌐

หนังสือวิทยุสารานุกรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๗ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๘

ที่ปรึกษา	เสข วรรณเมธี รัศม์ ชาลีจันทร์ ลินนา ตังธสิริ
นายสถานีวิทยุสารานุกรมย์	สุภาค โปรงธุระ
บรรณาธิการ	เบญจามา ทับทอง
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	วินัส อัครภูมิ กิรติต สังเฑร์ รัฐภูมิ นันทัยเกื้อกูล ปิยะนาถ ขวนเขย หิรัญ สุวรรณเทศ ณัฐยาภรณ์ ขาวผ่อง
คณะผู้จัดทำ	วนิดา พหลพลพยุหเสนา บัญชา ธิโกศรี บุญยรัตน์ แสงทอง ติตารัตน์ พงศ์ไชยยัง ชนะ เมียนเจริญ อากร ชาลิ้อชัย เบญจวรรณ เรือนทอง
ภาพประกอบ	หิรัญ สุวรรณเทศ
ออกแบบปกและรูปเล่ม	ซัชชัย สาเกทอง
ประสานงานกองบรรณาธิการ	ธนวันต์ บุตรแขก
พิมพ์ที่	บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
หนังสือ “วิทยุสารานุกรมย์” รายสามเดือน	
จัดทำโดย	สถานีวิทยุสารานุกรมย์ กองวิทยุกระจายเสียง กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๔ โทรสาร ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๓ E-mail : radio_saranrom@mfa.go.th

รับข้อมูลข่าวสารกระทรวงการต่างประเทศได้ทาง

Website : www.mfa.go.th

Facebook : <http://www.facebook.com/thaimfa>

YouTube : <http://www.youtube.com/user/mfathailand>

วิทยุ : AM 1575 kHz

หนังสือวิทยุสารานุกรมย์ออนไลน์ : <http://www.mfa.go.th/saranrom/th/e-book/321>

ฟังวิทยุออนไลน์ : saranrom.mfa.go.th

ผังรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์ AM ๑๕๗๕ KHZ.

เวลา / วัน	๐๕.๓๐ – ๐๖.๐๐ น.	๐๖.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.	๐๖.๓๐ – ๐๗.๐๐ น.	๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น.	๑๘.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.	๑๙.๐๐ – ๑๙.๓๐ น.	๒๒.๐๐ – ๒๒.๓๐ น.
จันทร์	วาไรตี้การทูต	รอบบ้านเรา	คุยกันวันจันทร์ (ข่าวภาษาอังกฤษ)	รักสี่สิ่งแอดลิ้ม	News & Views From Bangkok	ดาวดวงน้อย	วัฒนธรรม สัมพันธ์
อังคาร	รอบรู้เศรษฐกิจ	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	บ๊วแก้ววันนี้	หน้าต่าง โลกกว้าง (เอเชียใต้)	ดาวดวงน้อย	สาระน่ารู้ งานกงสุล
พุธ	SPICE OF ASIA	รอบบ้านเรา	คุยกันวันพุธ (ข่าวภาษาอังกฤษ)	ปณิณกะ สำนึกราชา	หน้าต่าง โลกกว้าง (แนะนำประเทศ)	ดาวดวงน้อย	รู้รอบโลก
พฤหัสบดี	สุขภาพพร้อมรู้ณ	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	Sparkling English	หน้าต่าง โลกกว้าง (เยาวชน)	ดาวดวงน้อย	เรียนรู้ภาษา เพื่อนบ้าน (ภาษามาเลเซีย)
ศุกร์	หลายคนอยากรู้ (ศาลนาอิสลาม)	รอบบ้านเรา	คุยกันวันศุกร์ (ข่าวภาษาอังกฤษ)	ยุวทูต On Air	หน้าต่าง โลกกว้าง	ดาวดวงน้อย (โลกเยาวชน)	รู้กฎหมาย สบายใจ